

Tusschen de menschen

Alie Smeding

bron

Alie Smeding, *Tusschen de menschen*. Eigen Volk, Haarlem 1936

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/smed001tuss03_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Het lieve meisje.

Luuk liep als een slaapwandelaar door de verdoezelde kleuren van de tuin. Er lagen zilverige licht-snipperen op de blaadjes van de sierheesters, en door de Kastanje duwde de maan een rond glinsterend gezicht. De stem van de wind was een andere dan de stem van de blâren, maar beide waren zij zacht.

Onbewust luisterde Luuk er naar.

Zijn rijzig lichaam wierp een lange spitse schaduw voor hem uit over het plechtige wit van het fijn-getreden schelpengruis op het paadje. Hij zag recht voor zich uit en liep met kleine gelijkmatige schreden.

Ineens huiverde hij, en keek als wakker-wordend om zich heen, zijn hand beroerde een uitbuigende wijd-opengebloeide roos, het leek een rimpelige witte wang, die van veel tranen stilletjes nat geschreid was.

‘De dauw,’ zei Luuk bij zich zelf.

Hij was nu vlak bij de oude rechte eik, en leunde tegen de stam. Onder zijn voeten knapperde zacht een ruig vachtje van oud dor blad, dat liet de winter die voorbijging liggen, boven

zijn hoofd in het groene dak van de boom, was de over-rijpe zomer.

De jongen tuurde naar de verstilde kleuren van de bloemen allerzijds, de bloemen die hij kende als de gezichten van zijn dorpsgenooten: de kwijnende vlindertjes van de lathyrus, en de gouden oogen van de zonnebloemen, de donkere kelken van de klaprozen en de kleine pluimen van de riddersporen. Het verwelkte van de bloemen bemerkte hij nu niet, hij glimlachte in zich zelf.

De plaats waar hij stond was hem lief.

Het was zijn gewoonte geworden, de laatste tijd, er dagelijks een paar keer heen te sluipen en door een kier in de laag-neer-hangende takken naar Netteke te spieden, als zij fijn van gebaar, en zwijgzaam, op het violenland, tusschen de logge deerns van het dorp, aan het zaadplukken was.

Er was een schroom in zijn herinnering, en in zijn glimlach een eerbied. Achter zijn rug, vouwde hij de handen tezamen op het ruig fluweel van de bemoste boomstam, en hij staarde verzonken, maar peinsde niet, hij verlangde alleen. In de verte, door een hor van groen blad, keek klein en geel het venstertje van zijn Moeder's huis, en in het bleeke teêre hemel-licht van de mysterieuze maan, stond het okerig glanzende

vierkantje als een warme aardsche gedachte... Er was daar bij het huisje ook nog een fijn werk-gerucht, het kantelen van een kuipje op de plavuizen van het binnenplaatsje en het schuren van een takkenbezem, eensklaps trilde daar ook, in een hortende begeleiding, de krachtlooze stem van zijn Moeder bij op, in een oud weemoedig lied.

Luuk hoorde er naar in een lichte aandoening.

‘Zoo aardig als dat was, zoo aardig... haast godsdienstig klonk 't’.

Zijn belangstelling trok er toch langzaam weer van weg, geen enkel ding had duurzaam zijn aandacht nu.

Hij voelde zich ook nog altijd, ondanks de verluchtende avondkoelte, bezweet en warm, drukte zijn pet onder de linkerarm en knoopte zijn werkkieel open tot op de borst.

In de dorpsstraat, dichtbij, ritselden de laatste geruchten van de dag weg, het omzichtig toedoen van een poortdeur, het schuiven van een stroeve grendel, de behoedzame stap van de veldwachter, de groet van een gedempte stem. Luuk look halverwege de oogen, als een toovenaar liet hij Netteke voor zich verschijnen: klaar als overdag, met het roode fluweeltje om haar halsje en de groote koralen ringen in haar ooren, de dikke krulletjes bij de slapen: heel het

teêr-bleeke ovaal van haar gezichtje met het glimmende zwarte haar, de stille oogen en de mond die maar zelden glimlachte.

‘t Is niet omdat ze zoo mooi is,’ legde hij aan zich zelf zijn liefde uit, ‘t is in hoofdzaak omdat ze zoo onschuldig is’. Het schoof meteen weer weg. ‘Wat was 't ook voor 'n karwei,’ doezelde hij in grammig meewaren, ‘dàt werk, bij de meiden, zij, zoó-een, ze waren zeker uit de deftigheid afkomstig, maar door 't een of ander arm geworden.’ Hij zag de luchtige gang van haar kleine voeten, naast de plumpe tred van de boerendeerns, hij hoorde ook weer haar stem, zuiver en melodieus, naast het grove praat-tumult van die anderen, en hij verloor zich in een schuchtere verbeelding.

Het was altijd dezelfde voorstelling. Want Luuk Stevens was niet vindingrijk in zijn phantasieën, en hij wist ook maar weinig van liefde af. Het ging dan steeds maar die eendere kant uit in zijn denken: op de bovenste tree van het oude roodsteenen trapje bij het vaartje, zat Netteke, dat was in het laantje van de ahorn, waar het altijd koel was en schemerig. Zij had een doek om haar hoofd, tegen het branden van de zon, een blauwe met witte stippels, die stond haar mooi en ook wel grappig. En de mouwtjes van haar jurk waren kort, zij had mooie armen:

tenger en toch rond, als zij ze strekte kwamen er bij de ellebogen twee diepe kuiltjes in.

Zij zat er dan op het trapje, een beetje gebogen, en haar mond erg dun en wit, een wesp had haar gestoken.

In zijn denken aarzelde Luuk daar altijd tusschen een vlieg en een wesp. Een vlieg koos hij liever, die stak zoo pijnlijk niet, maar bij een wespensteek was er eerder hulp noodig, dus liet hij het weifelend zóó.

Toevallig had hij dan die dag zijn werk in het laantje van de ahorn. Hij kwam naar haar toe, en had niet het prikkelende heete gevoel van anders in zijn gezicht en niet van die langzaam-stroeve woorden op de tong. Hij zei: heb je je bezeerd, Netteke? En zij knikte. Er drong een glimpje licht door de donkerheid in haar oogen, net als anders, als hij in het schuurtje een stilletjes-geplukte boeket onder haar groote strooiedoek lei, bloemen met veel rood er in, en veel wit, en met sterke lange stelen.

Zij knikte. En hij ging naast haar zitten, nam haar arm, die was wonderlijk warm en week onder de druk van zijn vingers. Er kwam weer zoo'n vreemde tinteling van in zijn gedachten en in heel zijn wezen. Hij boog het hoofd diep, dat zijn kuifhaar over zijn beschaamd-gelukkige oogen viel en zoog de wond uit.

Over de emotie van dat oogenblik rekte zijn phantasie niet.

Het was maar in een verstandelijk beraadzaam overleg dat hij zich in zijn verbeelding drong tot een gesprek met haar...

Luuk glimlachte zwakjes in het koele wazige licht van de maan-avond. 'Bleu was ie altijd geweest, en dat was gek, maar 't wier nog erger. Misschien bracht liefde 't mee, òf 't was mogelijk doordat hij nog zoo jong was: één en twintig pas. Die andere helpsters van de baas waren veel ouër dan Netteke en hij. Maar toch wel wreed van hem, dat hij juist bij dat aardige van zijn uitdenksel, 'n wespensteek van noode had. Kon hij dan niet zóó... op 'n keer?'

Hij bewoog doelloos de armen en zuchtte diep. 'Als 't schemerig was, op 'n avond, móest 't toch'.

Verlangend peinsde hij er over door en begreep zijn dralen niet. Zijn handen werden klam. Netteke Horsten was niet van het dorp. Zij was er eerst voor een poos komen wonen met haar Moeder. Haar Moeder streek halfhemden voor de boeren en de fijne wasch voor de burgemeestersvrouw. Netteke deed ook wat zij kon om er wat bij te verdienen, daarom werkte zij nu ook bij 'de baas'.

Er kwam een harde tik in Luuk's slapen. 'Dat

hij maar al niet durfde! Gô', wat was dat toch? Ze hadden 't zèlf beter, 'n eigen huis en nog wat geld. Moeder zou er niet op te vitten hebben als er over 'n paar jaar 'n schoondochter in huis kwam'.

Luuk legde zijn handen op zijn naakte borst, als om het heftig opstootend bonzen van zijn hartslag te bedwingen.

Ter hoogte van zijn heup, een armslengte van hem af, wuifde een witte bloemknop. Hij plukte die af en stak hem tusschen de heete lippen. 'Netteke! Och gô', Nette...'

Langzaam, onnaspeurbaar, vervaagde het hevige gevoel.

Toen kwam er een herinnering.

Hij was altijd naar diezelfde oude sterke eikeboom toegekomen, in de groote en kleine dingen van zijn leven, in zwaar verdriet, en in verrassing, in blijheid.

Zacht drukte hij zijn wang tegen de gladde schors, en sloeg de armen om de stam. Er dwarrelden eensklaps velerlei gedachten door hem heen en beelden. Als kleine jongen had hij hier al in zijn eentje gespeeld en gesoed. Zijn Vader was toen in de bloemisterij, de knecht van de baas, en ook lang daarna nog.

Soms als Luuk, van een aandacht-vergend werk de oogen opsloeg, was het hem alsof hij nog

de kleine rechte gestalte van zijn Vader zag staan bij de coniferen, of hem speurend over het wijde vlakke land tusschen de laag-bloeiende planten zag gaan. Het was maar even, en als een schaduw die dadelijk weer verijlde. Maar in Luuk bleef lang daarna een weekheid die deernis en ontzag tegelijk inhield, en hij verrichtte als onder contrôle, strak-aandachtig, en met nog grootere toewijding zijn arbeid. 'De ouë moet tevreden over me wezen,' dacht hij dan.

Onder de boom had hij ook gelegen, toen zijn Vader gestorven was. En als kind had hij er met de hevigheid van zijn woedend verdriet in de bloot-gegroeide wortels gebeten, en met vuisten de bemoste bast geranseld. Er waren mannen in huis, die zijn Moeder sloegen en Vader was er niet, en hem joegen ze weg.

Nog kromp er iets in hem tezamen als hij dacht aan de machteloze woede en de donkere ellende van het kleine ventje.

Maar de volgende ochtend had zijn Moeder weer gewoon tegen hem geglimlacht, erg wit en moe, en in een kleine doos lag een dood kindje. De avond, toen hij voor het eerst Netteke ontmoette, blootshoofds, met een dunne grijze sjaal om de smalle schoudertjes, en een hengselmandje aan haar arm, was hij ook naar de boom gelopen.

En hij stond er in de stilte van rondom als in een kerk.

Zijn handen bewogen onzeker en zijn hart klopte ongestadig, hij dacht: was is dat nou toch? Wat gebeurt er met me? Mankeer ik wat? En hij zag vlak voor zich nog de groote triest-zwarte oogen van het meisje, en de mooie mond met de éven neergebogen hoekjes, de mond die een verlangen weg te knijpen leek.

Zij had hem met een schuchter stemmetje naar de weg gevraagd, schuinsch naar hem opkijkend. Hij antwoordde breedvoerig maar verward, en liep een eindweegs mee, haar goedig-beschermend terecht helpend.

De enkele woorden die ze zei, zongen in zijn oor.

Haar kleeren raakten zijn hand aan, de krieuwelende franje van haar doek, de fijne plooitjes van haar rok, er schoof een zachte lieve geur in zijn adem, het was hem of hij langs de lathyrus wandelde in de tuin van zijn baas. Toen het meisje hem bedankte, bleven haar oogen ernstig boven het glimlachje van haar mond. 'Ik ben hier komen wonen,' vertelde ze, en het leek hem, of haar vertrouwelijk knikje beteekende: wij zullen elkaar wel meer zien.

Luuk ademde snel.

Er kwam altijd een opwinding over hem als

hij aan Netteke's mond dacht en aan haar glimlach, haar oogen.

Onder de donkere oude eik drong toch maar zelden zijn zinnelijkheid hinderend op in zijn verlangen, dat gebeurde alleen in de broeiïge warmte van zijn bed, achter de gebloemde gordijnen.

Daar haalde hij Netteke dicht naar zich toe, en zag de soepele deining van het fijne lichaampje, en de kleine borsten die onder het dunne kleedje te beven leken als zij liep.

Zijn zwoel-speurend gepeins stuwde een heete drang door hem heen. Die drang voelde hij als een vieze zonde, de zonde pijnigde hem, zijn berouw was hevig en eerlijk.

De morgen er-op durfde hij zijn Moeder niet in de oogen te kijken, en Netteke nog minder.

‘Als ze 's wisten,’ peinsde hij, ‘hoe'n slechterd ik ben’, en hij zuchtte, smartelijk-beschaamd.

In de avondstilte viel helder de uurslag van de torenklokken. Luuk schrok op.

Hij dacht aan de opdracht van zijn baas, en tastte nog half-werktuiglijk, naar het sleuteltje in zijn broekszakken, ging de broeikas sluiten.

Aan de wazig-lichte hemel leken de sterren van eerbied voor God te beven, en de bloemen bogen zich deemoedig onder Zijn voelbare aan-

dacht.

Luuk kon nog tegelijk aan God en aan Netteke denken, en toen hij licht-verbaasd naar de oorzaak van zijn vrome gevoelens zocht, hoorde hij in de verte zijn Moeder's versleten stemmetje in een barmhartige psalm.

Luuk wreef de aardkorrels van zijn handen, en in de volgeschepte akker op de regenbak, achter de kassen, duwde hij een paar maal zijn bezweet gezicht, onrustig verbeidend meteen de kittige klank van het 'koffie'-belletje in de schuur.

Het wachten duurde.

Benieuwd liep hij naar de klimop-heining en gluurde door de rastering van het dikke blad of hij daar ook iets van de zaadpluksters bemerken kon. Hij zag er niet een, maar hoorde en onderscheidde wel hun stemmen.

'Die schorre ratel was Lijs Meerd,' praatte hij in zich zelf, 'en dat piepkalletje - Door Reest, 't keffertje - kleine Kee van Heeren, en die kerelsstrot dikke Eep'.

Netteke's fijn zuiver geluidje klonk er niet eenmaal in op. De spanning in hem verstrakte.

Hij plukte werktuiglijk dorre bladen uit de haag, tuurde droomerig. 'Netteke, wat veranderde die op eens! Lang zoo stil niet, niet vol-op

blijd ook, maar toch anders. Die Maandagmorgen, hè?, vóór 'n week, toe' begon 't. Vreemd dá'-ze toe' ook niet meer die donkere jurk ân had, maar 'n lichte. 't Was of ze uit de rouw was! Jeemig - uit de rouw? Maar dan niet van 'n dooie...'

Er liep een Lievenheersbeestje op de mouw van zijn kiel, hij nam het kevertje voorzichtig tusschen duim en vinger, en zette het neer op de vezelige pluim van een kropaar in het gras.

Langzaam zich keerend keek hij om naar de bloemen. 'Ik zal voor d'r uitzoeken, die zonneschijn ân d'r veeren hebben,' overlegde hij in een glimlach, 'al wat nog gaaf-geel en goud is'.

Hij bepeinsde wat hij méer voor haar zou kunnen doen, maar vond voor het oogenblik niets. 'Ze moest maar 's wat geweldigs van me vergen,' trotseerde hij in overmoed, 'n ding als - als 'n offer...'

Het stakte. En hij richtte zich beverig op.

Met een hard vroolijk getjingel sloeg het schuurbelletje de stilte aan gruizel. Luuk draafde.

Maar midden in de iepenlaan bedacht hij zich weer, liet zijn ademhaling bedaren en ook het zoet-beklemmende in zijn borst...

Door het halfduister van het schuurtje wriemelden warrig de groote breede lijven der pluksters. Zij vochten stoeierig om de beste plaats

aan de tafel, botsten wild tegen elkaar op en lachten uitgelaten en ruw. Toen de dochter van de baas met de koffieketel kwam, verstilde het rumoer een weinig.

Luuk merkte dat alles maar terloops.

Zijn oogen wenden gauw aan het half-duister, en van dat oogenblik af zag hij Netteke alleen. Zij zat wat afgezonderd in een hoek, er viel door een kleine spleet in het vermolmde schuurdak, een streep zonlicht over haar zwarte glinsterende haar. Zij staarde alsof ze in een volstrekte stilte zat, zoo rustig-verzonken. Maar onder haar oogleden was een blijde gedachte. Luuk zag het in de schittering van de halfverscholen irissen. En weer zocht hij uit te vorschen wat dat toch was met haar.

‘Raakte ze gewend ân 't dorp en de menschen? Was ze de groote stad vergeten? Was daar misschien wat geweest dat haar...’

Kleine Kee reikte hem een groote kom koffie aan. ‘'n Extra lepel zoet hê-'k d'r in'daan, omdat 't voor jou is,’ fleemde zij, de granaatjes om haar dunne nekje glinsterden erg.

Hij knikte vaagjes. ‘Dank je’.

‘Of zat ze nou toch alleen maar zoo om hem...?’, peinsde hij door, het gaf hem een stoot in zijn hart.

‘Jij konne toch net zoo goed bij je Moeder te

koffie-drinken gaan,' dolde Ebel, haar lange bellen gingen als klepeltjes heen en weer in haar dikke ooren. Zij grinnikte. En in haar breede mond schemerden de groote witte tanden als een hap rijstebrij.

'Ik moet hier de orde in stand houën,' troefde Luuk, maar zijn stem klonk niet zoo zeker als anders. Hij beefde een beetje.

Netteke keek aandachtig naar hem op, zij tipte met een spits-geplooid mondje een teugje koffie uit haar kom.

'Jongens maken juist wanorde,' wist Lijs Meerd.

De pluksters werden rood en gichelden.

Eep sloeg naar Lijs. 'Jij luchtte je kennis!'

't Is hier nou net 'n toom,' telde Door Reest, 'vijf kippen en 'n haan'.

'Gô', 't is maar wat je 'n haan noeme,' zei Eep uitdagend.

'Tja, zoo'n mager klein ding, hè?', tartte Door. 'n Goeie haan,' pleitte kleine Kee ernstig, 'die is niet vet'.

De deerns proestten het uit.

Alleen Netteke zat strak en nadenkend op het fel-gekleurde bloemdécor van haar kom te turen. Luuk zag haar adem snel gaan en komen onder het kuiltje van haar mooie blanke hals. Een weeke schaamachtige ontroering wrong in hem

op. 'Zóó asemde je als je je eigen stiekem kwaad maakte'.

De grapjes die hij anders wel teruggekaatst zou hebben, bleven nu achterwege. 'Jullie durft maar heel wat te zeggen,' gaf hij netjes terug. Woelerig gekten de meiden er over heen. Zij bluften kibbelend tegen elkaar op over jongens, vertelden schuine grapjes...

Door Reest nam een goedkoope camee van haar sucade-groen lijf. 'Kedo van me losse cavveljee'.

De pluksters bogen de hoofden bijeen.

'Wat 'n fijne,' bitste met haar gladde stem dikke Ebel, 'slaan de wiegdekens alvast maar open, jij...'

'Je vrijer,' ondersteunde Lijs, 'die is bar in de zak tasterig! Nou had je pas die beenen armband...'

''n Dame,' teemde kleine Kee er door heen, onder het bekijken van de broche, 'met wit haar en 'n jong gezicht, en 'n hoed met rozen en violen om de bol'.

Over de pluim bijeen-gebukte hoofden ving Luuk plotseling Netteke's blik.

'Ik heb ze liever onder mijn hoed,' orakelde zij. In een flits schoof er een lach als een schater door haar oogen en doofde dadelijk weer.

De deerns keken op.

‘Spuit elf geeft water,’ zei Ebel gebelgd, en nog in haar wrokkige jaloerschheid over Door's camee, bitste zij door, ‘tsjonge, 'n ellende toch aj-je zoo'n eenkennig poppetje binne’.

‘Ja,’ gaf Netteke toe, en zij had er een uitdagend kinnetje bij, ‘n erge last.’ Loom rekte zij zich, legde de handen gevouwen tegen haar hals.

De pluksters gichelden zwakjes, zonder dat ze wisten waarom.

‘Die laat d'r nou niet in de kaarten zien,’ onderrichtte Lijs Meerd, zij likte suiker uit haar kom en morste op haar jak, ‘er is te veul dak op 't huis’. Gnuiverig oogde zij naar Luuk.

‘Tjekkig,’ weerde Netteke, ‘flauw’. Zij schokte met de schouders en draaide haar gezicht weg in de boog van haar geheven arm.

‘Zie je 's’, bewees Luuk ernstig, ‘hoe noodig dat ik hier ben’. Zijn oogen werden licht van verwachting. ‘Dat ze zoo schamig deed en haar stem zóó...’

‘Die jurk van je,’ hoorde hij nog van Ebel's schetterend doorpraten, ‘die ruikt ook niet na 't dorp’.

Netteke lachte fijntjes. ‘Niet precies’. Zij aaide droomerig over de plooiën van het rokje, trok de zoom dieper over haar knieën, in haar lachje leefden lieve herinneringen. ‘Nog van

ginter,' vertelde zij vaag, en tuurde vèr heen, alsof zij breede drukke straten zag en helverlichte winkels.

Kee schonk nog 's koffie in. 'Dáar had je wel wat,' vorschte zij vrijpostig, 'n aardigheidje...'

'Wát?,' de wenkbrauwen hoog opgetrokken, bleef Netteke haar aanzien, argeloos-verwonderd.

'Hou je maar van de domme,' snipte Eep, 'daar kom je 't verste mee'.

'n Krentendief,' verduidelijkte Door.

'n Kloris,' zei Lijs.

In Luuk's hoofd trilde het van spanning.

'Nou - nóu zou ze zeggen moeten...'

'O-oh,' rekte Netteke gemelijk-verwerpend, 'wèl nee...'

De jongen zuchtte diep-uit, durfde in zijn blijheid niet opkijken.

'Verbeel' je,' schamperde zij nog eens, 'in zóó'n stad, en dan ik, zoo jong nog...'

Het nuffig-minachtende in haar gekrenkt gezichtje hinderde Eep.

Zij rukte driftig haar vleezige schouders op.

'Gossie-mijne, doen nou effe of je van zemelen binne, zèg. 'n Bakerkindje van suikergoed! Je hadde toch zeker wel 's 'n vrijer, nou en dàn?'

Netteke hield de oogen star op één punt en zij schudde zachtjes-ontkennend haar hoofd, de

lippen kuisch-streng binnenwaarts geklemd.

Eer zij Ebel's brutaal-uitdagende vraag beantwoorden kon, kwam het goedmoedig-ronde bakkes van de baas om de schuurdeur loeren. 'Zóó, blijven de jongelui hier maar vandaag?' Luuk, beschaamd en rood, wipte dadelijk overeind, was het eerst van allen uit de voeten. En in de eenlijke stilte op het afgezonderd stuk land, bekoelde zijn heete opwinding weer. 'Dat was nou aardig geweest, en zij had hem lief ângekeken. Maar als 't zóó bleef, wat schoot hij dan nog op? Gò, als er maar 's wat voorkwam, 'n gelegenheid, 't moest dan gauw, de tijd van 't plukken was haast over'.

Een zorgelijk overleg lei kreukels in zijn tobbend gezicht.

Met zijn wiedmes sneed hij werktuiglijk een groote N in de rulle aarde.

Op een trage nevelige herfstdag toen hij weer 's kniezerig te prakkezeeren zat over de laatste pluk-dagen en het vreemd-leege dat er daarna komen zou, knisterde er plotseling over het dor weg-schropelend boomblad achter hem een lichte tred.

Netteke Horsten stond bij hem.

Het scheen haar te ontgaan dat Luuk zijn snoeischaar vallen liet en groote oogen trok. Zij

ademde diep en snel, en hield de handen midden op de borst, alsof zij hard geloopt had.

Er was toch altijd wat geheimzinnigs aan haar, wat ondoorgrondelijks.

‘Hoe kwam ze nou ongemerkt bij de meiden weg...?’, glipte het door zijn warrige kop. Onthutst bezag hij haar. ‘Wat - wat is er, Netteke?’, zijn tong was plotseling een lomp ding geworden: zwaar en onbuigzaam.

Zij bukte zich, en moest nog een keer diep adem halen. ‘Je legt geen bloemen meer uit,’ verweet zij, ‘al in geen drie dagen’. Zij bewriemelde een slip van haar werkschortje, wachtte bedeesd.

Luuk had een krachteloos gebaar. ‘De tijd is om,’ zei hij schorrig, ‘er is niks meer dat frisch genoeg voor je is’. Door zijn schouders ging een schok van verrassing.

Netteke hurkte naast hem neer. ‘De broeikas dan?’, gaf zij in overweging, het klonk kort en afdoend.

Haar kleine gebruinde handen speelden nerveus met een zilveren hartje dat aan een draaddun kettinkje op het kuiltje van haar hals hing. ‘Ik wou graag 'n massa mooie bloemen hebben,’ zei ze in een glimlach, ‘èrg mooie... want 't is voor wat héél bizonders’. Naïef-verwonderd keek zij in de bang-strakke belangstelling van

zijn oogen.

‘Morgen is mijn Moeder jarig,’ lichtte zij toe, ‘lelies had ik gedacht, van die groote met zoo'n lange slip, en varentjes...’

Zijn denken verdoofde.

‘t Is... 't komt niet al te best uit,’ trachtte hij nog nuchter te overwegen, ‘er is voor morgen ook juist 'n groffe bestelling van de doktersvrouw, en als de baas me overvalt en ik was daarmee doende...’

‘Och,’ besnoeide zij ongeduldig, ‘bloemen genoeg! En de baas is vanavond op vergadering...’

Zij nam een dor takje van de grond en knapte het speelsch in kleine stukjes. ‘Ik kom bij je daar, als de anderen weggaan’. Haar lachje hield een belofte in. ‘Luuk?’

Hij rilde licht, en knikte. ‘Graag wel’.

Zij kwam snel overeind, raakte vluchtig zijn schouder aan. ‘Afgesproken dan’. Het dorre blad achter hem knapperde zacht.

Toen Luuk opkeek was Netteke er niet meer.

‘God,’ zuchtte hij en ging zitten, plat op de grond, zijn beenen beefden, zijn handen ook.

‘Netteke - Netteke, die zou daar bij hem komme, dicht bij hem, en zij getweeën alleen...’ Een onrust remde de gedachte. ‘Ik zal de baas bestelen met de duurste bloemen die er benne,’

viel hem in, 'bloemen van vijftig cent 't stuk! En de baas zal 't merken, móet 't merken: 'n massa, zei ze, ja... en ik zal 't toch doen en blijd toe wezen, gô', zoo blijd...'

Hij look de oogen even in een verbijsterend geluksgevoel. 'Dát was de gelegenheid'.

De avondzon stond vlamvend-rood achter de dun-beblaaarde takken van de iepen en linden. En vlak voor het op een kier gelaten deurtje van de broeikas knikkebolden dommelig de gespikkelde blaadjes van een aucuba.

Netteke keek droomerig naar de koralen belletjes van een begonia. Het roode licht raakte haar zedig gezichtje aan, haar neergeslagen oogen, de witte bloemen in haar arm. Zij drukte haar kleine kin in de kraag van haar jurk, en blikte liefverdoken naar Luuk op.

't Is hier net of je alleen in de wereld ben,' zei ze stil.

Luuk wist dat zijn oogen anders waren dan gewoon. Hij zag niet op. 'De avond,' praatte hij absent, 'dâ-'s - dâ-'s 'n mooi ding...'

Onhandig en lomp sneed hij de lelies af. Eenmaal boorde bij toeval zijn wijsvinger in een nauwe vochtige kelk, met een fijn scheurgeluidje knapte de bloem van de steel.

Hij merkte het niet op, er was een felle klopp

in zijn slapen, en zijn hoofd woog zwaar. Hij rook de geur van Netteke's kleeren, de intieme reuk van haar warm-gewerkt lijf en was onthutst van zijn begeeren. De bedachtzame overleggingen raakten te loor en zijn gepeins werd vaag en troebel. Hij voelde zich als een dronken man die al-maar vergeefsche pogingen aanwendt om over zijn verdoofde geest en zijn ontredderd lichaam te heerschen.

Haar gezichtje was hem ook nog nooit zoo aantrekkelijk voorgekomen als nu onder het verweerde groene glasdakje van de kas. De zon en de verkleurde ruiten legden bleeke ineensmeltende tinten over haar witte wangen en donkere mond. Haar zedige oogen - waar soms toch op het alleronverwachtst een uitbundige lach in opschichten kon - hadden spitse witte lichtjes midden in de appels. En het zwarte haar lag als een nacht-schaduw om haar blanke voorhoofd. Zij rook aan de bijna-verlepte roos op haar jurk en haar behoedzame blik glipte weer gespannen-aandachtig naar Luuk's gezicht.

‘Als n u toch de baas 's kwam, h ?’ , verontrustte zij fluisterend. Het rimpeltje boven haar neus zette een kleine schrik in haar gezichtje, maar door haar oogen wipte eerst nog, in een glinstering, een schalksche gedachte.

Luuk kuchte gedempt een heeschheid uit zijn

stem weg. ‘k Zou zeggen,’ opperde hij, ‘dat ik je er toe ângezet had’. Zijn handen beefden, zijn lippen ook.

Telkens als er een stilte viel in het hortend gesprek, was het hem of er hevige dingen tusschen hen gebeurden. Zij stonden dan toch maar kalm naast-een. ‘t Ben’ me gedachten,’ bespeurde hij.

Netteke gluurde door haar bloemen heen. ‘En als je Moeder ’t dan ’s ter oore kwam?’, vroeg zij door, ‘dat zou toch wel rond-uit akelig wezen?’ Haar witte tandjes leken duiveltjes.

Luuk’s mond trok pijnlijk. Maar hij kon haar dan ineens toch weer vlak in de oogen zien. ‘Ja, dat zou ’t’, zei hij eenvoudig weg, ‘want ’t is ’n goed mensch, Netteke, ’n heel goed mensch. Hou jij ook zoo van je Moeder, Netteke?’

Zij knikte verlegen. ‘Had ik anders hier om gebedeld?’, glimlachte zij en hief haar bloemen.

‘Ook al wat je hebt,’ praatte hij onvlot door, ‘net als ik, tot nog toe’.

‘Ja,’ zei ze gewillig, en het was of er een lach wegtrilde in haar lange zucht.

Schichtig keek hij achter zich, recht in haar oogen weer. Er was een koele kuischheid in die oogen, maar de mond, rood en vochtig, in een kleine lach, was van een dringende aanhaligheid. Zij trok haar wenkbrauwen even op, grappig-

vragend, dadelijk er na was ze weer ernstig. 'n Jongen,' redeneerde zij levenswijs, 'die heeft altijd veel meer dan 'n meisje. Jij ook! Je hoeft niet te zuchten omdat je nou nog maar alleen je Moeder hebt. 'n Jongen - dat is zoo anders'.

Gedempt-vertrouwelijk praatte zij het, legde meteen in een schuchter-coquet gebaar haar blozend gezichtje tegen de koele bloemen, en wachtte.

Vragend bleef hij stil. 'Anders? 'k Zou niet weten waarom dât', weerstreefde hij op een onderdrukte toon, 'n jongen kan van 'n meisje houën en ze wil hem niet, en 'n meisje kan van 'n jongen houën en hij heb geen erg... Dan blijft er voor allebei niks over. Je hebt toch ook als jongen maar één keer idee, en dan... dan erna...'

'Wéer,' vulde zij aan.

'Niet waar,' zei hij koppig. Er bleef een pijnlijke verbazing in hem hangen, 'dat was toch 'n leelijke gedachte'.

Netteke lachte een beetje bitter, een beetje oud ook. 'n Man,' onderrichtte zij gewaagd-intiem, 'die kan zonder schâ 'n goed-belegen boterham krijgen, en die neemt hij ook'.

'Wat?', ondervroeg hij, 'n - 'n boterham?' Zij antwoordde enkel met haar lachje, en schudde haar hoofd.

Toen kleurde Luuk, hij bevroedde zijn onervarenheid.

‘Heb je nou bloemen genoeg?’, vroeg hij bedeesd, en reikte haar nog een ruikertje aan. Zijn handen streelden schuchter langs de plooien van haar zachte kleedje, haar antwoord ontging hem. Hij dacht over haar geheimzinnige gezegden na, haar woorden prikten hem als kleine dorens.

‘Gô’, zij was 'n gladde, 'n gládde...’

Zijn suffig zwijgen maakte hem opeens weer netelig-beschaamd. Hij probeerde een snedig gezegde te vinden, een scherpe gedachte, maar het gelukte hem niet.

Eensklaps doorzag hij zijn verwarring. ‘Zoenen wou hij haar en niks anders, enkel zeggen dat hij van haar hiel’, voor nóu en voor éeuwig, al dat andere - woorddraaiertje’.

Verliefd-aandachtig beschouwde hij haar kuisch gezichtje met de wulpsch-bekoorlijke mond, dan ook het lokkende van haar teêre lijf. Maar zijn verlangens weerstond hij nog.

‘'n Meisie,’ praatte hij onbeholpen, ‘die heb... die heb eigenlijk juist 'n boel voor bij 'n jongen: 't laatste woord heb zij. Hij kan vragen, maar dan heb zij 't antwoord nog achter haar tandjes’. Hij ademde snel en kort. ‘Een zoo als jij ook! Je weet best dat je zóó niet blijven zal bij je Moeder, niet blijven hóeft...’

Hij stond nu vlak tegenover haar in het nauwe doorloopje tusschen de bakken, zijn wangen waren vlekkerig-rood, zijn oogen gloeierig.

Netteke schikte en verschikte zorgvuldig en smaakvol haar bloemen.

‘Zei ik dan zoo iets?’ raadpleegde zij overluid haar geheugen, ‘k weet niet, maar och 't kan wel’. Haar mond trok guitig en onder haar oogleden flikkerde een ondeugende gedachte.

‘t Blijft bij 'n meisje toch meestal maar - misschien,’ hield ze vol, ‘en bij 'n jongen altijd wat dat vanzelf spreekt, ja vast...’ Zij had een koddig-resoluut gebaartje. Maar toen zij opkeek naar zijn begeerig gezicht, werden haar oogen en haar mond weer strak van een eerbaar afweren.

Luuk merkte het, en het maakte hem tegelijk angstig-voorzichtig en onbesuisd-begeerig.

‘Heb je nou bloemen genoeg?’ herhaalde hij, en zijn stem klonk klein en beklemd.

Netteke knikte. ‘Ja natuurlijk,’ prevelde zij met een lieve blik, ‘dat zei ik toch pas ook al, hè?’ Zij liep een paar pasjes van hem en bleef weer aarzelend stil. ‘Ik blijf nog even,’ overlegde zij met hem, in een vertrouwelijk gefluister over haar schouder, ‘de vrouw van de baas mocht me 's zien of die dochter’.

‘Ja,’ gaf hij toe, zich naar haar overbuigend,

‘daar heb je alle kans van’.

Zij stonden in de vroeg-vallende schemer, en in de droomerige stilte tusschen de bloemen als twee gelieven.

En het verlangen greep hem al knellender.

Hij zag niets meer dan haar kleine donkere mond met de glinsterende tandjes.

‘God! Als hij maar durfde! Als ze maar niet wegliep, schrok...’

Netteke bewoog zich onrustig. Haar kleeren ritselden fijntjes.

‘Kijk zoo niet,’ drong zij nauw-hoorbaar, ‘ik krijg er zoo'n angstig gevoel van’.

Er was een lach in haar oogen, maar Luuk zag het niet.

Hij legde zacht zijn hand op haar schouder.

‘Van mij moet je niet bang wezen, Netteke,’ mompelde hij, ‘ik kijk... ik kijk omdat je zoo mooi ben', zoo mooi...’

‘St,’ suste zij, en hief als in schrik haar hand. De herfstwind joeg brommerig door het dorre blad van de iepen en linden dichtbij, er kraakte geen voetstap...

Achter de smalle deurkier stond slaperig-loom de aucuba te knikkebollen, en tegen een glasruit achter hen, drukte een verlepte zonnebloem een groot nieuwsgierig oog.

‘Als 't toch zoo is?’, hield hij vol.

Netteke antwoordde er niet op. ‘Hoorde je ook

wat?', lispte zij vlak bij zijn oor, 'n hoest of zoo? Hier vlak in de buurt?'

Hij rilde even en schudde zijn hoofd. 'Nee'. Zijn hand drukte zwaarder. 'Zoo mooi als jij...' Met een driftig rukje keerde zij zich af. 'Zeg 't toch niet! Die dingen... die - die vind ik akelig'.

Het verbijsterde hem.

'Akelig?', hij twijfelde in zijn binnenste, 'waarom nou ákelig?'

'Och...', zij gaf geen uitleg, maar luisterde in een glimlach naar zijn snelle adem.

In de verte ratelde over een grintweg, een rijtuig achter de gelijkmatige hoefslag van een mak-dravend paardje.

De schemer drong dicht om hen heen, maakte alle dingen ijl als spinrag.

'Jij loopt nooit buiten, hè?, 's avonds?', vorschte hij uit. Zijn rood gezicht leek donker in het halve duister, zijn stem trilde.

Netteke schudde ontkennend het hoofd. 'Hier alleen?', smoesde zij griezelen achter haar hand, 'ah tjekkig zoo triest, dat saaie donker overal'.

'Als je dan toch met z'n tweeën gaat?', zei hij listig, 'er ben 'n menigte mooie paadjes, langs de ringvaart en zoo, op de dijk...'

'Oh ja, dat wel,' zij bewoog toestemmend

haar hoofd en hield haar glimlach weg.

‘Me Moeder,’ vertelde ze onnoozel, ‘die blijft liever in de leunstoel 's avonds: moe van 't werk, of nog maar al ân 't strijken...’ Haar oogen twinkelden. ‘Nee, er komt niet van met mij’.

Zwaar dat het molmig hout kraakte, leunde Luuk tegen een wrakke bloembak. ‘Maar dan 'n ander?’, stelde hij voor, ‘je kan toch ook wel met 'n ander...?’

Zij beleet haar onderlip. Haar lachje ritselde weg als het trippelen van een muis. ‘Och, 'n ander,’ verwierp zij, ‘Door Reest misschien, maar die moet ik toevallig niet, of die dikke Ebel of...’

‘Ik’, viel hij er heftig op in.

Het was of het hart hem in de keel sprong, hij hijgde. ‘God! Als ze nou 's “nee” zei en wegliep...’

Netteke deed geraffineerd-verrast. ‘Jij? Ja, zoo voor 'n keer, en dan...’

‘Voor altijd,’ viel hij er snel op in, hartstochtelijk, luid...

Hij kon zich niet langer inhouden. ‘Ik - ik hou zoo van je, ik... ik...’, in bevend begeeren strekte hij de armen, maar zijn vlug-toe-tastende handen vonden niets dan de leege duisternis.

Netteke stond klein en schimmig in de open

glasdeur van de kas, de handen in vuistjes op de snel-ademende borst, en met een geste van schrik remde zij zijn radde woorden, zijn vragen bij het naderkomen.

‘Stil toch! Stil! Jij laat me 'n ongeluk schrikken! Waarmee? Nou dâ's ook wat: zoo'n stem as je opzette, je schreeuwde...’

Luuk stond vlak achter haar, hij zag de zwarte krulletjes op haar witte naakte nek, de mollige ronding van haar schouderdjes, de deinende golving van haar kleine boezem, en hij voelde zich stram van bedwongenheid.

‘Geef nou antwoord, Netteke,’ bedelde hij kleintjes en schor.

‘Zoo dâlijk?’, zij glimlachte met neergeslagen oogen en drukte haar gezichtje tegen de deurpost, stond rustig-onbevangen te overleggen met zichzelf.

En het heete bloed werd in Luuk een tyran.

Hij hief de handen, zijn vingers kromden, in zijn liefde was hij ineens geen jongen meer, maar een man.

Toen, als in een krimping van lijfelijke smart, beheerschte hij zich weer, gleden zijn handen loom-zwaar neer langs zijn schokkend lichaam.

‘Oh Heere! Nee niet doen toch, niet doen, zoo gluiperig, en zij vertrouwde hem zoo...’

‘Netteke, zal 't dan vanavond wezen?’, smeekte

hij stokkend.

‘Vanavond al?’, zij keek vlug-opnemend in zijn gezicht, zijn oogen, ‘ik wil liever...’ Zij brak het af, en veerde als in schrik rechtop, luisterde... Met een gesmoorde uitroep liep zij ijlings van hem weg, het tuinpad af. Bij een bocht langs het groote geraniumbed keek zij nog even om naar Luuk en wenkte...

Maar hij was al achter haar aan.

Er dreef een kleine tamme wrevel door hem heen, om haar dwaas-overhaastige vlucht, maar gaandeweg verwaasde de lichte gemelijkheid weer in verwondering.

Als dansend op de teenen snelde zij over de kort-gesneden grasranden langs de paadjes, gedurig mijdend het knapperend schelpengruis van het laantje. Weinig meer dan een deinende schaduw, glipte zij weg in de avonddamp.

Hij draafde achter haar aan in een ontembaar verlangen, haalde haar bijna in. Zijn snelle voeten bonsden lomp-zwaar neer op modder, gras en schelpen, er leken lichtkorrels in zijn heete starre oogen te springen en zijn adem was gloeiend als vuur.

Een wild-lokkende vreemde was Netteke hem, zoo als zij nu voor hem uit ijlde in de wulpsche waaiering van haar korte rokken, op hooge slanke beenen, elke wending van haar lijf een ver-

zoeking.

Bij het hekje aan de straatweg bleef zij stil, omkijkend weer. In haar hijg-lachje was wat zwoels, in haar fluister ook. 'Hoorde je 't ook? Jô', er wàs iemand. Net of er een kuchte vlakbij'. Rad-af en verdoken-oolijk praatte zij door, in een jacht om weg te komen. 'Lâ'-we 't dan maar op Zondagavond stellen, Luuk, wacht me op de hoek van "t Groene hart," onder de lantaarn, precies te zeven uur, na 't brood-eten'.

In verrukking rekte hij de armen. 'Netteke! Gô', lieverd'. Zijn handen bereikten haar niet. Zij ontweek hem met een driftig afwerend gebaar. 'Nou niet'.

Er ging een man voorbij.

Zij luisterden beiden aandachtig naar de dreuning van de voetstappen, dichtbij schuifelden ook de sleep-pasjes van een besje aan.

Het slappe verkeer, dat hen gestadig dwong op hun hoede te zijn, leek Netteke wel te behagen.

Zij sloop gesmoord gichelend de tredjes van het steenen trapje op, naar de uitgang.

Het was stug-donker in de dorpsstraat. Een paar jongens slenterden uiterst langzaam voort aan de overkant van de weg, achter hen aan wandelde een verliefd paartje.

Netteke liet de klink van het hekje achter zich

toevallen.

‘n Geschikt oogenblik,’ zei ze binnensmonds, en wendde zich nog even om. ‘Is 't afgesproken, Lukas Stevens?’

Hij knikte gretig. ‘Ja, nou, alsteblijf’.

Zij had er een kirrend lachje op. Over de lattenafscheiding keek zij coquet op hem neer. Het smalle bleeke ovaaltje van haar kleine gezicht stond strak en ondoorgrondelijk boven de bundel witte bloemen.

‘Je ben 'n lieve jongen,’ durfde zij stilvroolijk, en voorzichtig terugwijkend wuifde zij dartel, keerde zich dan onverwachts om en stoof bijna onhoorbaar het duister in.

Toen Luuk haar na-zag, in de verhulling van de heesters, dacht hij: ‘Waarom ben ik nou niet recht-uit in me schik? Waarom nou niet...?’ Hij zuchtte en rekte zich huiverend.

De gedachte aan de afspraak verdrong de knaging van zijn onvervuldheid, dromerig liep hij de donkere tuin weer in.

De avond stond wazig onder de witte sterrenlucht. Er was een kleine maan. En door de vochtige boomtakken slierde een zwoele wind.

De lantaarn boven Luuk's gebogen hoofd brandde met een sterke rechte vlam en al de vensters van ‘Het groene hart,’ waren helder

verlicht. Uit het benedenzaaltje van het café drong een gedruisch van muziek tot hem door, verder-af, boven ruw potten-en-pannen geklik, zong een schelle meidenstem een dubbelzinnig liedje.

De straat was in de kleine straling van de gaslantaarns, sober verlicht. Af en toe gingen er een paar dorpslui voorbij: een boer die de plechtigheid van zijn kerkgang nog in de lompe kreukels van zijn Zondagsch-beste kleeren leek te hebben, een stijf uitgedoste boerin, een dot meisjes.

Luuk kende ze allen wel, hij groette verlegen, haalde fronsend van zenuwachtig ongeduld zijn horloge uit.

Het was al kwartier over zevenen.

‘Och maar natuurlijk ze zóu komen. Omdat ze nou effe verlaat was... gekheid. Ze kon niet zoals ze wel wou. De avond was ook nog lang zat, hij zou de ringvaart met haar omkuieren, dat was mooi met 't maantje. En dan 'n plekje zoeken om uit te rusten, aardig was 't in die glazen koepel van 't Melkhuis, zat je leuk in de schemer, op de terugweg zou hij haar 'n zoen geven’. Zijn adem hokte, in een glimlach mijmerde hij er op door.

Dan, in een pijnlijk bezinnen, kwam met een remmende herinnering zijn onrust weer terug: de

bevreemding van de laatste dagen.

Netteke was, na die avond van de afspraak, erg teruggetrokken tegen hem geweest. Zij keek verlegen langs hem heen, ontweek hem in de tuin en groette hem bij het komen en bij het heengaan enkel maar met een klein verstolen lachje.

‘Mòest dat nou zóo?’, vroeg hij zich af, ‘hóorde 't...?’

Een antwoord bekwam hij niet.

‘'n Meisie was die na zoo iets altijd bleuïg?’, trachtte hij ook nu weer uit te maken in zijn denken, ‘'t kòn wel natuurlijk, 'n beetje beschaamd zeker, en dan nog zoo jong als ze ook nog was’. De verklaring voldeed hem toch niet, hij zuchtte, tuurde weer scherp speurend de straat op.

‘Jee! Wat zou hij doen als ze 's niet kwam? Naar haar huis gaan? Vragen? Nee! Of ja, eigenlijk wel. Hij had toch goeie bedoelingen? Wou 'n eerlijke verkeerung. Och, maar ze zou wel komme, vast wel, ze kon mogelijk zoo dâlijk niet weg, was haar eigen baas niet’.

Bedrukt zag hij op, naar de kleine bleeke maan in de troebel-grijze herfstlucht, tobde ineens weer over de diefstal van de kasbloemen en over de stugheid van zijn baas. Een schuw berouw trok zijn jonge gladde mond plooiërig van hartzeer.

‘t Was lùm erg, beróerd erg, dat de baas ach-

terdocht had. Heer-heer, als Moeder 't toch maar nooit te weten kwam...' Hij ademde hortend en zijn voorhoofd werd klam.

Maar dadelijk er-op schaamde hij zich weer over dat weeke leed-gevoel. 'Wat gedaan was,' aanvaardde hij fiks, 'dat wàs... En als hij er nog 's zoo voorstond zou hij 't weer doen en méer, als zij 't begeerde! Als ze - als ze er dan nou maar was...'

Al van verre herkende hij de naderende mensen.

'Die dikke bobberd voorop,' hekelde hij gemelijk in zijn wrokkige onrust, 'dat was Peelders de schuitemaker en die sluke tippelaar op de kleine steentjes, Guins de kleermaker, daarachter gong zeker de nieuwe Dominee met zijn vrouw. Tjee - en Netteke nog niet. Netteke nog maar altijd niet'.

Een angstig voorgevoel sloeg door hem heen.

'Als ze toch 's in 't geheel niet kwam,' hield hij zich voor, 'als ze 's niet uitmocht van haar Moeder of - of d'r eigen bedacht had...?'

De jonge dominees-vrouw gluurde tersluiks naar hem, zij liep innig gearmd met haar man, het hoofd dicht bij het zijne.

'Die zouën getweeën ook 't ringvaartje pakken,' glipte het benijdend door Luuk, 'die hadden mekaar nou vol-op...' De gedachte knapte, en het

bloed drong hem suizelend naar de kop, joeg hamerend door zijn slapen.

Het slanke 'dominees-vrouwtje' hief eensklaps haar hoofd op en lachte vlak in zijn oogen. Onder de moderne winterhoed van donzig velours, stond tenger en bleek Netteke's mooie gezichtje. 'Dag Luuk!', groette zij met haar fijne hoge stemmetje, en drong zich dartzel tegen haar geleider aan, lachte spottend.

Het heertje keek ook. Hij wipte zijn geurige sigaartje in een schuiner stand tusschen zijn geklemde tanden en hoonde koeltjes-terloops. 'Is 'm dat? God, wat 'n slungel, hè?'

Netteke's schatertje stemde toe.

Opzichtig-verliefd stapten zij voort...

Luuk keek nog toen er allang niets meer van hen te onderscheiden viel. Hij balde de handen in zijn jaszakken, maar uit zijn beklemde keel kroop een kleine beverige stem. Stuntelig keerde hij zich af, en als een mishandeld mensch, en als een andere jongen liep hij het donker tegemoet...

Hunkering.

's Avonds, onder het bleeke licht van de kleine olielamp, in de dommelige stilte van de oude diepe kamer, gleet er dikwijls door het doezel besef van den man een verheuging. Hij staarde verzonken voor zich uit, kruiste de armen over de borst en leunde - moe van den langen werkdag - dieper in de wrakke leunstoel terug.

Zijn zorgen trokken ijl langs hem heen en zijn trage overwegingen leken hem op een afstand voorbij te gaan, maar de voldoening over zijn arbeid stond als een tastbare vreugde, vlak voor hem.

En hij tuurde vaag-glimlachend in den rook van zijn pijp en keek den dag na. De zon brandde als vuur op zijn ijver, hij zag zich mesten en melken, wieden en roden... Onbewust betastte hij ook de blaren in zijn handen en de pijn in zijn knieën. Maar de glimlach week niet van zijn magerbruin gezicht. Hij beschouwde zijn akker, zijn weiland en zijn vee of hij er vlak bij stond in den blinkenden dag.

En hij zuchtte van voldoening.

‘Ik zal er wel komen,’ dacht hij, ‘ik kom er wel...’ En zijn moede roode oogen bleven strak op één punt of hij luisterde... In die oogenblikken keek hij over de voorbijgeleden jaren, het verleden in.

Meest toog dan door zijn moe gedenken, zijn Moeder, in haar wrakken ouderdom. Hij zag haar ijverig bezig op het aardappelveld of op de ‘bleek’, en ook wel aan het smalle venster in den versten kamerhoek. Het dunne haar grijs onder de witte muts, haar spits gezicht dor en rimpelig, om haar zorgelijken mond vouwen van leed, en heel haar lichaam krom getrokken, vergroeid van het werk.

De man keek er de wankelende ‘zorg’-stoel op aan, en het raam met zijn kleine groene ruiten en breede vensterbank, waar zij gezeten had tot in haar laatste levensjaar en hij glimlachte mat, met donkere oogen.

Toen ging hij al verder op den weg van het leven terug.

En eensklaps draafde hij met een schoolkameraad over het bolle dijkpad rond het dorp, het sterke hoge gras ritselde onder zijn klompen, zijn adem zwoegde, en hij kneep zijn handen tot vuisten ineen... Dat was van inspanning. Ze deden: wie het hardste loopen kon, en die het eerst bij de begraafplaats was, had het gewon-

nen. Zijn onderkleeren werden vochtig, en kleefden op zijn lijf, zijn mond hing open als bij een dorstigen hond, en het zweet lekte van zijn kin. Maar hij wist vol te houden.

De vrouw van den molenaar ging over den weg, ze kwam van de markt. Er staken groote koeken uit de openstaande klep van haar hengselmand, de vrouw lachte en wenkte, en de klank van haar stem was of ze iets aanbood.

Doch hij rende door.

De bulhond van den bijenboer sprong grommend op hem af. Het remde zijn vaart niet: hij moest het winnen - hij wou het winnen. Zijn leven leek er mee gemoeid, hij spande zijn spieren in tot het uiterste, en wòn...

Meteten vervaagde dat weer.

Plotseling zat hij op de vermolmde draaiplank van den vlonder, de maan en de sterren spiegelden in het strakke water en aan de boomen bewoog geen blad. Hij keek op zijn gespierde bruine handen neer, en betastte zijn stevige schouders... Toen gleed hem 'n rilling over den rug, of hij schrok. Hij was ineens geen opgeschoten jongen meer, maar een man... En hij mijmerde zwaar over het donkere wonder van geboren worden en sterven, en over de almacht God's. Dan weer dreef hij in de kleine veldschuit van zijn Vader over de glimmende breede slooten,

boog zich peinzend over de bootrand, en keek verbaasd-aandachtig naar zijn eigen halsstarrigstrak gezicht. Half luid zei hij: ‘Wat weet ik eigenlijk van je?’

Dadelijk er op stond hij onder de hooge iepen op den leegen landweg, en luisterde naar het bleeke gebeier van een kerkklok in de verte.

De roode avond-zon maakte van het kruis op een torenspits een bliksemflits, en het was of in het ijl geritsel van den wind, God hem voorbij ging. Toen zei hij verschrikt bij zich zelf: ‘Heb ik kwaad gedaan?’

En eensklaps was hij weer op de boerderij, in de stal, op den akker, en zijn Vader ging zwijgend langs hem heen. Aan zijn bemodderde kleeren hing een reuk van zweet en aarde. Zijn rug was gekromd, zijn gang stram, en zijn oogen waren rood en ontstoken en zorgelijk...

De glimlach vervaagde daar in den peinzenden man en zijn adem ging stroef.

Zware, kommervolle tijden waren gekomen, mislukte oogsten, ziekten onder het vee, watersnood, brand... En koppig ploeterend leefde hij mee met de oude-lui, stug en ernstig, de kaken op-één gebeten. Maar tot hun dood tobde hij machteloos over de bezwaarde gronden, de hypotheek op de boerderij: de groote schuld...

Doch hij had dan de jaren van een man, en de

kracht van een man. Hij keek op zijn sterke knuisten neer, en op zijn stevig lichaam. In zijn oogen kwam een harde glans en om zijn gespannen mond kreeg hij een hoekigen rimpel...

Zijn leven had maar één doel.

De schuld zou hij lossen, het huis met de grond vrijmaken en later zijn jongen een onbezwaarde nalatenschap schenken.

Hij nam zich het eenvoudigste meisje van het dorp tot vrouw, omdat ze hard werken gewend was, en bij haar Vader zuinigheid en sparen geleerd had.

Zoo liep hij dag aan dag in het sterk gareel van de zware taak, en hij kende nu niet anders meer dan taaien sloopenden arbeid en simpele levensbehoeften. Ook werd hij ontijdig oud, en verleerde het lachen. Alleen in den avond glipte er een mildheid door de strakke ernst van zijn oogen.

Dan mijmerde hij over een verren dag in de toekomst, een dag waarop hij zonder schulden zou zijn...

En van alle dingen rondom hem heen leek dan een vredige blijheid uit te gaan: het kroop uit het zwak geprevel van den wind om het huis, en het dook uit het diepe gloeien van het koper dat de hooge schouwrand sierde, en uit het roode glimmen van een schilderijtje, dat daar al sinds

zijn kinderjaren - naast het ebbenhouten kruis met den Verlosser - hing. Maar het gloorde ook in de blauw-glazen lampe-peer boven de withouten tafel, en het kwam hem tegen uit de geregelde ademhaling van zijn kleinen jongen, die rustig sliep in de groote ijzeren kribbe, achter de gebloemde bedstee-gordijnen, ook ontmoette hij 't in den bestendigen arbeid van zijn vrouw... En soezende tuurde hij naar de langzame gang van haar naald in het gesleten katoen.

Zij zat tegenover hem aan de schamele tafel, bleek, in zichzelf gekeerd, de oogen gestadig neer, en boven den kleinen neus had ze sinds lang een rimpel.

Maar den soezenden man ontging die diepe kras in het voorhoofd van zijn vrouw. Hij zag - daar haar hoofd ook elken avond meer gebogen leek - enkel de rechte scheiding in haar weligblond haar.

Toch, als soms haar zwijgzaamheid den man verdroot, en hij langwijlig praatte over een onbeduidend voorval op het land, of over den arbeid sprak en het sparen, hoopte hij, zonder het zelf te weten, dat zij zou opkijken met de warme aandacht van weleer, en met haar stille stem vele woorden achtereen zou zeggen.

Maar eerst na een poos, gaf de vrouw het noodzakelijk zakelijk weerwoord, kort en bijna toonloos, en

haar hoofd bleef over het werk gebogen...

Haar handen rood aan de knokkels, en verweerd van het werk, bewogen langzaam, de rechter zwenkte weifelend op in het naaien, de linker met den smallen trouwring, wijd om den middenvinger, schoof, bij haar vorderen, in een gespannen greep over de plooiën van het verwasschen goed.

Een enkele maal onderbrak ze soms ook wel den eentonigen arbeid, en tuurde een wijl schuw terzij op de roode plavuizen van de schouw.

Dan stond er diep in haar bloode oogen een branderige gloed, een gloed als van haat...

Maar de man, haar en haar stilheid vergeten, tuurde, bij het kleine schijnsel van de olie-lamp, met knippende oogen een krantje in, rookte zuinig de tweede pijp, en dacht over verdoffende letters en zinnen - waarvan de beteekenis hem ontging - aan het stijgend bedrag van het gierig gespaarde geld. Ook overwoog hij op allerlei wijze, de manier waarop hij de jaarlijksche aflossing zou kunnen verdubbelen.

Aan meerder arbeid dacht hij, en aan nòg soberder leven.

Een rimpel dwars door zijn voorhoofd, zon hij zoo lange - lange tijd, maar vond toch niets, want pooverder dan zij, leefde geen arme, en zwaarder arbeid dan hij, verrichtte geen mensch

in den ganschen omtrek.

Zijn blik bleef er gelaten bij... 'Nog enkele jaren', dacht hij, 'als alles goed gaat, als alles goed gaat...'

Maar door zijn berusten zwierf een onrust.

't Huis en de gronden vrij van schuld,' praatte hij opbeurend in zich zelf, 'alles onbezwaard voor den jongen.' Hij keek in zijn vereelte handen, de man, en op zijn gelapte broek, maar zijn stille blik ging ook - als in gebed verzonken - naar het heilig gelaat van den Christus op het ebbenhouten kruis in den kamerhoek.

En lichtend gleed weer door het duistere nijpen van de onrust, het blanke gloriën van zijn vreugd.

* * *

In de schemer ging de vrouw schuw langs de snappende menschen in de dorpsstraat, en glipte, of ze op diefstal uit was, den kruidenierswinkel in.

Het benoodigde geld hield ze meestal gereed in de genepen bal van haar hand, en van terzij oogde ze naar de dikke sieraden en de kleurige kleedij van de pronkende boerinnen. Zóó wachtte ze onrustig haar beurt af...

Bij den heimelijken spot van de vrouwen, kneep ze haar jongen rooden mond in harde trotsche lijnen, en haar schouders trok ze fier recht op. Toch zag ze dan weer opnieuw in, hoe versleten

en vaal haar veel-verstelde japon was en onder de dunne sjaal balde ze de handen.

Ook eerst als ieder vertrokken was, leek de buikige winkelier haar op te merken. Hij groette alsof hij uitbundig verheugd was en vroeg overdreven beleefd wat ze wenschte. Zijn haviksneus leek nog krommer te trekken bij zijn lach, en zijn vleezige lippen verbreedden.

Verdektelijk honend, wees hij - met een breede armzwaai - naar de potten en flesschen met conserven en likeuren, de muizen rookvleesch en de hammen.

Ook hield hij haar dikwijls jolig dringend, een blik met rose fondants toe, een stopflesch met vurig-doorschijnende drups, of een biezen doos met dadels, en noodde dringend. 'Proef maar 's, toe, 't zal je bevallen.'

Heimelijk vermaakte hij zich met haar hevigbegeerenden blik en fel-afwerend gebaar, haar vreesachtige drift.

'Ik geef er niet om', herhaalde ze. En haar stem was koel, maar trilde toch.

De koopman hield dan ook een trek van twijfel in zijn breed gezicht, en zijn oogen blonken van spot.

Maar de vrouw negeerde - in verbeterden drift - zijn lach, en ruwe toespelingen, en kocht wikkend en weifelend de weinige dingen die zij

noodig had, telde haar geld uit op de toonbank, en verliet, stug, zonder weergroet, den winkel. Eerst in het donker, op de straat, fluisterde ze met bevende, droge lippen, een smaadwoord...

Als de avondzon van de smalle vensters gleed, werd de kamer kil en doodsch, schemer maakte alle dingen grauw, en veel te snel werd het nacht. Het gelaat van den Verlosser vervaagde op het kruis, in den hoek, en de uren op de gele wijzerplaat van de staanklok leken uitgewischt.

Het jongetje lette er op.

Hij vergat zijn papieren scheepjes, en bleef schichtig tegen het groene hoekraam leunen, tuurde met groote strakke oogen de trieste kamer rond en dan de leege dorpsstraat door...

Soms praatte hij weifelend. 'Moeder, waar is de zon toch naar toe? Waar blijft de maan nou, Moeder? Kijk de gouën regen toch 's alleen staan, is ie niet bang in 't donker...?' Telkens keek hij om naar zijn Moeder, het jongetje, maar al van te voren wist hij, ze hoorde toch niet naar hem.

De vrouw zat in het duister, met leege handen bij de tafel, haar zucht werd haast een kreun, ze kromde zich, en het was of ze een pijn verbeet...

Maar veel te heftig schokte ze uit haar gebogen

houding op, als het bleeke gezichtje van haar kind vlak voor haar opdook. Haar handen streelden onrustig zijn zijg-blond haar, maar ze meed zijn heldere oogen en vroeg haperend of hij zijn avond-boterham wou.

Doch het jongetje knikte niet zoo gretig als op den dag, hij praatte opgewonden en begeerig over het mooie speelgoed van de kleine makkers uit de straat, over een bruin paard met ijzeren hoeven had hij het, en over een trein met een locomotief, een scheepje met witte zeilen, een elastieken bal...

‘Zoo?’, zei de vrouw verstrooid, of ze niet luisterde, ‘zoo?’. Maar haar adem piepte als een roestig deurslot en overhoeds omvatte ze met sterke armen, het hunkerende kind, ze lachte vreemd er bij, en prevelde gesmoord, vlak aan zijn oor, alsof hij het verstaan kon: ‘Jouw Vader spaart.’

Bij het eerste getjilp van de musschen, stond de vrouw al, in de groene schemer van den boomgaard, over de dampende waschtobbe gebogen en wreef en wrong haar grove, gelapte kleeren. Veel later kwam het kind ook buiten, het at algaande zijn boterham, en keek knip-oogend op in de zon, maar zijn gebabbel ontging de vrouw, zij lette niet op hem. Haar gezicht stond strak,

en haar oogen waren donker van gedachten... Eerst naderhand, bij een vaag gepraat in de verte, en een schelle uitroep van het kind, schrok ze op uit haar gepeins en liep vlug over het kronkelend paadje van den boomgaard, naar de 'bleek'. Op een bepaalde plaats, bij een stapel eiken hakhout, bleef ze stil, en blikte door een opening in de schrale haag van klimop, naar het jongetje.

De broedhen liep haar klokkend na, en de dikke gele kuikens piepten onder haar rokken...

Maar de vrouw zag dan enkel haar kind.

Hij zat kleintjes ineengedoken, aan den voet van een waterwilg, en tuurde begeerig naar het speelgoed van een makkertje uit de straat. Soms vroeg hij met zijn bedeesde stemmetje - ernstig en donker-gedempt, als een man die schamig bedelt - of hij nu 's 'de spoor' mocht laten rijen, of blazen mocht op de fluit.

Maar het makkertje weerde dat met harde vuistjes en bazige woorden. 'Nee, blijf af, 't is van mij!'

En in de strakke oogen van de vrouw kwam dan opnieuw een zwarte gloed, en haar adem ging snel...

Zij keek ook naar de blozende wangen van dat andere kind, en naar zijn aardig jongenspak. Haar voorhoofd trok vol rimpels, en haar mond

werd dun en wrang. Met loome stappen, de handen tot vuisten ineengeknepen, keerde ze weer tot haar werk terug.

Ze hing waschgoed aan de drooglijnen, en spreidde lakens uit op de 'bleek', tuurde in het voorbijgaan naar een wilde rozenstruik en nam gedachtenloos een zonnebloem in haar hand. Doch ze zag bij dat alles, enkel haar jongetje in zijn vale gelapte buis, zijn wit gezichtje met de gretige oogen, het armelijk vraag-gebaar van zijn kleine handen. En ze beet op haar tanden tot het knarste en in haar keel brak een kreun.

En toen dook voor haar boozen blik ook weer het gezicht van haar man op. Ze zag hem zitten op de verflooze bank achter het huis, moe en tevreden, verzonken in zichzelf, de grauwe oogen strak op één punt, de mond gespannen, zijn kalken pijpje haast altijd leeg...

En ze wrong al ruwer de kleeren, het wrakke goed rafelde en scheurde... Er kwam een oogenblik dat ze enkel flarden in haar handen hield. Toen nam onthutstheid haar boosheid weg.

Ze wierp de lorren terug in de tobbe en ging met hangend hoofd het huis in.

Doelloos liep ze er rond tusschen de wormstekige meubels, en de zware stilte beangstigde haar als een sterke vijand.

Ze verzette geraasmakend een stoel en schopte

ruw een stoof weg voor haar voeten, maar bleef, bij de leege haard, werktuiglijk stil, en tuurde zonder besef op de geschonden tegels.

Voor haar ingekeerden blik stond het knap, vrijmoedig gezicht van een jongen werkman, een vreemde, die ongehuwd, sinds korten tijd verblijf hield op het dorp, en haar bezag alsof ze nog een meisje was.

Ze huiverde licht, of iemand haar onverhoeds aanraakte, maar haar smartelijk-ingebeten mond brak open in een onbewusten glimlach, en haar lippen bewogen als praatte ze in gedachten... Ook was het een oogenblik of ze de handen van een ander in de hare nam.

Doch ze betrapte zich zelf op dat gebaar, en schrok...

Waar dan in den schemerigen kamerhoek, bij het groene raamglas, het heilig gelaat van den Verlosser glansde, op het zwarte kruis, knielde ze snikkend neer en bad er met ijver de vele vrome woorden, die haar Moeder haar eens leerde.

De appels hingen rijp en rood in het verweerde groen van den boomgaard, en de warme wind bracht een kruijge reuk van de weiden. Vroom en vredig zong over de boerenhuizen een Vesperklok.

Het was Zondag.

Langs het leege voetpad, onder aan den dijk, drentelde speelsch het jongetje.

Hij rukte hier en daar een bloem uit het verwilderde gras, poogde van een rietstengel een fluitje te maken en joeg begeerig - zijn muts in zijn handen - een vlinder na.

Toen tuimelde hij over een steen en viel voorover in een dikke klis brandnetels, zijn schreeuw haalde uit den hollen weg een gillende echo. En eer nog de Moeder toeschieten kon, was de jonge werkman er al. Hij hield het kind luchtig omvat en bette met zijn helder-witte zakdoek een kleine wond...

Het jongetje schreide al niet meer, hij wreef zijn natte oogen droog en keek verwonderd naar den vreemden man, die zachter praatte dan zijn Moeder en hem streefde.

En ook de vrouw - bij haar haastig naderen - onderging den bekorenden invloed van zijn stem en gebaar, zijn sussend geprevel...

Beschaamd dan, onder haar kleinen glimlach, bekende zij zich, dat haar eigen troost er arm bij klinken moest, en schuw als een meisje, keek ze naar zijn knap jong gezicht, zijn milden mond en gullen lach, want iederen keer, als zijn donkerwarme oogen de hare ontmoetten, ontlook er binnen de glinstering van de irissen, een bran-

dende wensch.

Niet eenmaal ontging het de vrouw. En in haar schaamte, besepte ze toch ook weer, dat ze nog jong en niet leelijk moest zijn. Ook lachte ze sinds jaren weer luid-op, toen de vreemde haar jongen een trompet en een zak vol suikergoed beloofde.

Maar plotseling, bij haar inzicht, brak ze verschrikt het gesprek af, boog zich dieper naar het kind, en zei het met bevenden mond een paar woorden van dank voor...

Den vragenden glimlach van den man, en zijn blinkenden blik, meed ze bij haar stillen groet. Maar toen hij vertrokken was en het kind weer speelde aan den weg, bleef ze nog lang verdwaasd staan staren op de geplette brandnetels, en de bonte bloemen in het stille donkere dijkgras.

Door haar oogen trok een heete angst en haar vochtig-warm gezicht werd rood tot in de wortels van haar haar, maar haar mond had enkel een bekoorden glimlach.

* * *

Door den grauwen schemer van den boomgaard sloop als de nacht nog in de dichte kruinen der boomen lag - een man. Op de teenen liep hij over het grintpad naar het eenzame boerenhuis,

en opende en sloot er de knarsende deur omzichtig.

Niemand die het zag.

Op het land, in de kille nuchtere vroegte, werkte de man als een slaaf, en in de dorpsstraat waren alle vensters nog toe.

Een hond sloeg aan in de stilte, wat later kraaide een haan en in het donker vertrek van het oude huis trilden vervoerde zuchten, kraken fluisterstemmen in een lach...

Niemand die het hoorde.

Het jongetje blies den ganschen dag op een blinkende fluit, en de oogen van zijn Moeder hadden tot diep in den avond een donkere gloed. Eens deed ze handig en sluw haar onachtzamen man, toen hij weer van zijn arbeid thuis kwam, het omstandig verhaal van de goede Mevrouw uit een vroegeren dienst, die bij toeval van hun sober leven gehoord had en haar nu allerlei aardige en bruikbare dingen stuurde...

Met bevende handen had ze hem de glimmende kinderschoentjes getoond, een fluweelen matrozenpak, glinsterend speelgoed. 'Alles voor 't kind'. Toen wachtte ze met een kloep in haar keel op zijn vragen...

Doch de man keek uit vermoeide dankbare oogen

naar de geschenken, hij verlangde te slapen, en wist maar een zuinig lofwoord. ‘t Helpt sparen’.

Den smalenden glimlach der vrouw zag hij niet.

Else's laatste kerstfeest.

Als Else liep, fluisterden zelfs haar voetstappen niet.

Ineens kon ze bij de tafel staan of aan het venster - niemand had haar hooren aankomen. Nooit zei ze waarom ze zoo zacht liep: want dat was enkel om de sluimerende pijn-in-zich niet wakker te maken. De laatste jaren had ze altijd pijn - Else - en de dokters konden haar niet genezen.

Haar stem was ook zoo zacht geworden, ze praatte of er vlak-bij iemand was die sliep, een die niet wakker mocht worden. Maar de klachten die in haar waren, haar bekommelingen en angsten, daar sprak ze het meest over, als ze alleen was. En naar haar ritselende woorden luisterde de stilte eerbiedig...

Dikwijls heeft Else gezegd: 'Ik hou zoo van je, Hans, je zult nooit weten hoeveel... Ik hou zoo van jullie, m'n lieve kinderen. Eerst als jullie zelf Moeder zult zijn, zal je weten hoeveel... En als ik wegga, ga ik niet werkelijk bij jullie vandaan, geloof mij, 't beste van me dat blijft...'

God en de stilte weten daarvan...

Zij heeft ook vaak bij het vroolijke blokken-vuur gestaan in de kleine voorkamer van de Pastorie: uit dat blokken-vuur kwamen enkel-maar mooie herinneringen. En dan zuchtte Else: 'Is dat nu werkelijk voorbij...?, moet ik heusch weg?' Maar ze onderbrak zichzelf: 'Dat ik weg moet, dat is niet 't ergste, maar dat ze mij zouden vergeten...'

En snel - snel, in een bange vreemde haast, liep ze langs de portretten-van-haar-liefsten... En ze keek naar het vriendelijke jonge gezicht van Hans, haar man, en naar de dierbare gezichten van haar beide dochtertjes, en met een stem die denken deed aan het suizen-van-avondwind, smeekte ze: 'Zullen jullie mij niét vergeten?, zullen jullie mij heusch nóóit vergeten?'

Maar soms heeft het opgeschrikte huis ook geluisterd naar vluchtende voetstappen. Dan wou Else haar eigen pijn ontlopen, en dat kon ze niet, dat kon ze immers niet? Ergens in het donker heeft God haar menigmaal gevonden - gevonden en getroost...

* * *

Maar dezen middag-vóór-Kerstmis loopt Else zachter dan ooit, en haar kleine voeten, die zoo moe kunnen zijn, en zoo'n pijn kunnen doen, bewegen luchtig, als op de maat van een lieve langzame melodie, een neuriënden droom.

Ze buigt haar teêr-smal gezicht wat voorover en kijkt met bewaasde oogen.

De groote bloembladen van het vloerkleed lijken beverig te bewegen en de bleeke bloemknoppen op den zoom van haar winterjapon lijken open te bloeien. Maar zij verwondert zich daar niet over, ze ziet het ook niet duidelijk, eigenlijk ziet ze niets duidelijk.

Werktuiglijk strijkt ze over het warm-roode pluche van een raamgordijn, en als liefkoozend neemt ze den kleinen bloemgieter op, en geeft haar planten water, eerst komen de cactussen aan de beurt, daarna de welige varens en de dikke begoniaatjes, dan de azalea's...

Zorgvuldig doet Else alles en zonder te morsen, maar haar gedachten heeft ze daar niet bij. Haar gedachten zijn ver weg en rusten nergens uit. Herinneringen hebben haar meegenomen...

- Beschroomd staat ze voor den spiegel in haar jonge-meisjeskamer en ze glimlacht verwonderd. Ze is al heelemaal volwassen en het lijkt wel of ze nog niet goed wist, hoe ze er eigenlijk uitzag... Sterke witte tanden heeft ze en heel mooi haar en lieve vriendelijke oogen. En het is of ze neuriet, als ze prevelt: 'Ben ik zoo?, ben ik zóo...?'

Er is iets geheimzinnigs in haar leven gekomen. Ze gaat een bepaald huis in het dorp voorbij -

en haar hart bonst...

Ze staat in den tuin van haar Vader, bij het rozenperk, en er nadert een stap op den straatweg, die stap aarzelt in het voorbijgaan. Maar ze kijkt niet op: haar wangen worden bloedrood. Onrustig en trotsch denkt ze: 'Ik zal nooit laten blijken... wat ik voel voor hem, nóóit.' Meteen plukt ze de witte fijne blaadjes van een margriet, een voor een trekt zij ze af. En als ze het laatste blaadje in haar handen houdt, ontspant haar gezicht: 't Is altijd: ja.'

Dan komt er een nieuwe aarde, een hemel midden tusschen de menschen in, een jubelende Lente-zonder-einde...

Was het maanlicht - vóór die tijd kwam - ook zoo blank en stralend...? Hebben de bloemen eerder zoo gegeurd? Zongen voorheen de witte sterren ook?, glimlachten de boomen vroeger? en kon er toen ook een vroolijk geluid in een plasregen wezen?

Het lijkt wel of ze heel haar leven blind en doof geweest is, en nu eerst ziet en hoort...

- Een fonkelende dag staat voor haar stil, een dag onwezenlijk van geluk. Kerkmuziek is vlakbij en klinkt uit de verte, een bruidssluier hangt blank en stil over haar schouders, bruidsbloemen houdt ze in haar handen. En de gezichten van haar vriendinnen vervagen en de hartelijke

woorden van lieve mensen zingen haar ooren voorbij. Zij ziet enkel Hans' glimlach.

‘Dat is 't mooiste wat ik bezit,’ heeft ze gedacht, ‘t allermooiste...’

En eens - jaren later - heeft ze dien glimlach teruggevonden in het ontroerde gezicht van haar eerste kind. Over dat oogenblik schoof een witte glans-die-niet-meer-wegging.

Meermalen ziet ze dienzelfden glimlach nu ook om den kinderlijken mond van Erica, haar jongste... En dan zingt er iets binnen in haar...

‘t Is als 'n vergoeding,’ denkt ze opeens, ‘voor veel zwarte uren...’

Maar dān laten de herinneringen haar los, peinzend wacht de werkelijkheid haar op, en zij vindt verwonderd zich-zelf terug...

Daar staat ze bij het venster, met den leegen bloemgieter in haar hand, en ze schudt glimlachend haar hoofd en kijkt om zich heen. ‘Wat is er...?, waar was ze toch heelemaal?’

Zoekend keert ze zich af: ze doet een paar stappen de kamer in, en blijft weer stil.

Eerst kijkt ze erg in de zon: de zon is onverwacht doorgebroken, groote witte wolken vieren feest op de blauwe lucht. De kale vochtige winterboomen in den tuin glinsteren zilverachtig, de slaperige tuinpaden blinken. In de kamer buigt zich over elke witte warme zonneplek een

gelukkige gedachte heen...

Van allerlei gaat Else dan opeens door het hoofd: 'O ja... morgen Kerstmis! Harry - thuis van school en Erica... de denne-boom... de feestavond...! En ze moet nog boodschappen doen, gekleurde kaarsen moet ze hebben en engelenhaar, en een groote vergulde ster, en...,' het breekt plotseling af.

Ze wil al tegen dat gaan-naar-het-dorp opzien: 'Winkelen is vermoeiend en als die pijn dan verergert...', ook die gedachte breekt af. Want Else merkt plotseling dat ze geen pijn meer heeft. Weifelend beweegt zij zich, onderzoekend rekt zij zich uit.

Werkelijk waar - de pijn is er niet meer.

Stijf sluit Else haar handen ineen over haar borst, ze buigt het hoofd, en het licht-van-buiten glijdt over haar heen als een sluier van zilver-gaas. Zoo ziet zij er uit als een bruid van den hemel.

Schuchter bidt ze: 'Vader, als dat kan... als dat mogelijk is, Vader, geef mij dan nog één keer 'n feest-zonder-pijn, misschien is 't mijn laatste feest, laat 't goed zijn, blij... laat 't zóó wezen, dat mijn lievelingen 't nooit vergeten... God, laat mij nog één keer volkomen gelukkig zijn, nog één keer...' Ze doet haar oogen open.

Het licht is zoo wit, alles glinstert zoo... Een

vrede die niet van de aarde is, waart om haar heen.

‘Als er toch 's 'n wonder gebeurde,’ hoopt ze plotseling, en verbaasd luistert ze naar haar eigen ontroerden lach. ‘O God - God in den hemel, als ik toch nog beter werd, toch nog 's heelemaal beter...’

Een deur gaat open en dicht in het huis. De traptreden ontwaken. Hans loopt naar beneden. Maar Hans houdt altijd zijn stap wat in, als hij naar Else toekomt en hij doet altijd opvallend-behoedzaam de deur open van een kamer, waarin Else zich bevindt.

Nu is het ook weer of hij even wacht, eer hij binnenkomt.

Else weet wel waarom hij zoo doet. ‘Hij wil eerst zien,’ denkt ze, ‘hoe ik ben... eer hij wat vroolijks durft zeggen, eer hij durft glimlachen.’ Van verteederling wordt haar lief gezicht nog jonger dan het al is. En met haar beterschap móet ze hem verrassen.

Een jongmeisje is ze eensklaps. Ze zet haar handen luchtig in haar zij, ze wipt op haar teenen, haar oogen schitteren.

En Hans weet van blije verbluftheid niet wat hij zeggen moet. Want de Else, die naar hem toekomt, is de Else-van-vroeger... Ze bloost, ze lacht een beetje, haar stem zingt: ‘Wij gaan er

op uit, hè jongen?, wij samen! Er is 'n heele massa te doen! Help me onthouden dat we de kaarsen niet vergeten, en 't zilverdraad en de chocolade-kransjes en de ringen van marsepein... O ja, en de ster, laten we vooral om de ster denken, Hans.' Elke beweging die ze maakt, lijkt op een stillen half-ingehouden lach. 'En als we vanavond de Kerst-pakken klaar maken voor de arme gezinnen in je gemeente,' bedenkt ze dan weer, 'moesten we er ook wat extra's bij doen voor de kinderen... Want dit jaar moet Kerstmis een heel bijzonder feest zijn, een feest zooals... zooals het nog nóóit geweest is.'

Hans knikt - en knikt weer.

Hij wil opgeruimd kijken en hij moet vechten tegen zijn tranen.

Dat gaat zoo met een groot mensch die veel angst uitgestaan heeft en veel zorg: als er een klein beetje geluk komt, vallen alle woorden weg en dan gaat zijn blijdschap verbijsterend-erg op verdriet lijken.

Hans kan enkel maar zijn armen wijd-open houden en 'Else' fluisteren.

Maar dat is ook genoeg.

* * *

Nu branden de kleine witte lampen in de kerk veel feestelijker dan anders: het is Kerstavond.

En de kinderen van de gemeente worden blij gemaakt.

Else drukt ze allemaal wat kleurigs in de handen. De meisjes: een 'slaap'-pop, een aanlokkelijk-rood schortje met 'plaatjes-zakken', een wollen wintermuts, de jongens: een timmerdoos, een atlas, een elektrische zaklantaarn, een paar schaatsen...

En dat is toch zoo'n wonder: ook het onnoozelste voorwerpje krijgt wat waardevols als Else het met een hartelijk gebaartje en een lieven glimlach aanreikt.

Over hun kleine volle handen heen, kijken de kinderen Else opmerkzaam aan: de herinnering komt in hen op aan een tooverfee uit een sprookje.

Else is ook zoo wonderlijk-teer, haar stappen zijn niet te hooren en haar japon, donkerrood en donzig, doet aan zomerbloemen denken. Maar er is ook iets raadselachtigs om Else heen, iets dat niet met de handen te tasten is, dat vreemd-onvatbare lijkt het meest - op een gekruisigden glimlach. En... is het verbeelding?, de lichtjes van den grooten ernstigen denneboom huiveren keer op keer, als Else naar hen kijkt.

Else schenkt chocolade-melk in, haar handen bewegen onzeker, en als de kinderen zingen, kreunt zij.

Doch niemand kan daar erg in hebben.

Want als het stil geworden is, en zij weer op haar plaats zit, knikt ze opgewekt tegen Hans die een Kerstspreekje vertelt, en bij wijze van groet knipoogt ze tegen Harry en Erica. Onderwijl denkt ze: 'Als ik eerst maar weer thuis ben... als ik toch eerst maar weer thuis ben...' Pijnen ijlen daar doorheen, zelfs haar oogleden worden wit, en in haar hart lijkt het leven te bevriezen.

Naderhand weet ze niet goed hoe ze thuis gekomen is. 'Een zilverachtige weg... maan en ijzel, er hing wat kristal aan de boomen, en zij leek te zweven... Een orgel speelde den Engelenzang, de sterren zongen er bij en God-zelf raakte haar oogen aan. Ja - ja, de aarde zonk bijna weg, bijna... Een mensch, kan die ook lóópen te sterven? En ze heeft niet gehoord, waar ze het aldoor over hadden: Hans en de kinderen, maar ze waren blij...

'Blij,' herhaalt ze luid-op. En het is of ze uit een lichten slaap wakker schrikt.

Verbaasd ziet ze, dat ze in de kamer met het blokken-vuur staat en de kaarsen in den Kerstboom aansteekt. Donker en vervaarlijk komt meteen - midden in het feestlicht - het lijden naar haar toe. Haar fijne rechte schouders krommen als onder den last van een kruis. En elk

kaarse-vlammetje dat beschroomd-blij onder haar onzekere handen opspringt, ontwingt haar een zucht...

‘En toch moet ik meedoen,’ hijgt ze, ‘ik móet toch...’

Ergens in huis lacht Hans. Het is of die lach aan de kamerdeur klopt en dringend vraagt om binnengelaten te worden. De kinderen zingen... een kort hel schatertje slaat er dwars door heen. ‘Zie je,’ zegt Else weer, ‘dàt mag niet weggaan: dàt moet blijven...’

Met liefkoozende handen neemt ze de geschenkjes op, en schikt ze zorgvuldig rond den voet van den glinsterenden boom-die-al-feest-viert. Peinzend aait ze de kleine cadeaux... Een witte vroolijke winter-middag nadert - en ze weert hem. ‘Och goed Kerstkindje... m'n verwachting van gisteren... en nù - en nù...?’ Verdriet kreukelt haar voorhoofd, haar fijn gezicht verarmt. ‘Het mocht niet,’ fluistert ze, ‘t mocht niet - een feest zonder pijn mocht ik niet hebben.’ En weer krimpt ze ineen en kreunt - het kan nu nog wel: ze is nu nog alleen - uit een vreemde verte nadert de pijn, klimt als met spitse zware voeten-van-ijzer door haar heen en verdwijnt...

Als Else zich dan weer oprichten kan, en naar de Kerstboom-lichten kijkt, kruipt er een glimlach door haar tranen heen... Want dat is zoo

wonderlijk: als de pijn even wijkt, is die groote vriendelijke Den dadelijk de mooiste Kerstboom dien ze ooit gehad hebben, al zijn goud-groene en zilverachtige en roode sieraden glinsteren als bloemen-van-licht, over het engelenhaar zweven herinneringen-als-sprookjes, en in de glans van de groote vergulde top-ster glimlacht een heilig Kind.

In gedachten kijkt Else rond.

Boven de deuren en rond de portretten van de grootouders hebben Hans en de kinderen kransen van hulst vastgeprikt.

Warm doet dat aan. Nooit zijn hulstbessen zóó mooi en nooit zeggen zij zóóveel als op Kerstavond.

Het blokken-vuur in den haard knappert lekker-winters en het legt een zacht-rooden gloed op de lieve oude dingen van de gedekte tafel: de ruitjes van het kristal lijken op kostbare steenen. Het zilver heeft lange vroolijke lichtlijnen en over het witte tafelkleedje-met-kant schuift een geel-rose weerschijn.

Vredig-vroolijk is dat alles...

Onbewust geniet Else ervan, ze zucht van genoeg, en als een gelukkig kind vouwt ze haar teere handen tezamen.

Maar dàn komt de pijn terug, och, die felle stekende pijn! En zie nu hoe spoedig de glanzen

dooven, de boom versjofelt, en het feest verlept! Else schreit zonder tranen. 'Wat wil ik toch?', mompelt ze, 'wat doe ik...? ik kan immers niet? Ik kan niet...'

En dan klopt zacht een vingertje aan de gesloten kamerdeur en het zachte vleiende stemmetje van Erica dringt: 'Is 't gauw klaar, Moeder? Moeder, mogen we al binnenkomen?' Er is een lach in dat kloppende vingertje, er is een groote verwachting in het vragende stemmetje.

Else hoort dat - zij moet een paar maal kuchen eer ze iets zeggen kan - dan belooft ze: 'Dádelijk mag je komen... dádelijk lieveling.' En die woorden lijken krom te trekken in haar mond, want de pijn houdt aan, en scheurt en rukt... Het is of Else's moede hart nu dadelijk in duizend kleine scherven zal springen.

Langzaam-moeilijk - zooals een heel oude vrouw het doen zou - richt zij zich op... En dan schrikt ze: een wanhopig gezicht staart haar aan uit den verlichten spiegel. Kijk - dat zijn oogen die alles reeds opgeven willen, zie toch - dat zijn oogen die alles reeds loslaten: de heele wereld, en Hans ook, en ook de kinderen.

Met een gebroken stem stamelt Else: 'Kerstkind, ik... ik geef mij over, neem mij maar weg, Kerstkind.'

Meteen verlaat de pijn haar weer een oogenblik.

En dan is daar vlakbij Hans' jonge warme stem: 'Kerstengel van ons...'

En Else glimlacht!

Het lijkt onwaarschijnlijk, en toch is het waar: ze kan nog altijd glimlachen. Zie maar: als ze haar handen stijf ineendrukt en op haar tanden bijt... o ja, dan kan ze het nog wel, zie maar - zie maar...

En net als op andere jaren, klapt Else in haar handen: 'Alles is klaar, jullie moogt komen, kom jullie maar...'

* * *

Dicht zijn ze om den blinkenden Kerstboom heengeschoven, en ze kijken met stille oogen naar de trillende lichtjes op, en ze zingen een kinderlijk liedje... Maar hun stemmen zijn beschroomd, en hun monden ook.

Hoe dat toch zoo is...?

Ja, er gaat wat heiligs door het huis, er is iets-anders...

Heeft er ooit zóó een ster geglansd, een ster van bordpapier, als op dién avond? En is het ooit eerder voorgevallen dat een brandende kleine kaars veranderde in een juichenden verkondiger van groote blijdschap, een heiligen boodschapper...?

Wie ging er toch ook geluidloos door den gril-

ligen schemer?, en wie wandelde er onzichtbaar door het licht?

Elk woord dat ze tegen elkander zeggen, klinkt ongewoon, en zij spreken heel zacht.

Erica mag de Kerst-geschenken aanreiken, en ze doet dat met plechtige gebaartjes, voorzichtig-blij, als in een kerk.

Hans krijgt het boek dat hij zoo graag hebben wil. Hij bladert er in, en hij wil vroolijk-luid praten - doch hij fluistert alleen maar, hij fluistert. 'Moesje... kinderen, ik zal er zoo zuinig op wezen, zoo zuinig...'

En Erica's kleine blonde gezicht straalt van verrukking als ze de zorgzaam verpakte doos openmaakt en het theeserviesje met de roode bloemetjes ziet... Maar ze danst er niet mee in het rond - zooals ze anders gedaan zou hebben - ze schatert ook niet één keer... Ze durft alleen maar heel zacht lachen. 'O Moes... o Paps...' En dan blijft ze steken, maar ze zoent de kopjes bijna...

Harry mag thee presentereen, thee met chocolade-kranjsjes, lief-aandachtig doet zij dat... in haar bloeiend jong gezicht is haar zeldzame glimlach een feest-op-zich-zelf - maar zij doet alles zoo stil, de kopjes die ze aanreikt rinkelen niet en zij loopt op de teenen.

Alles heeft iets onwezenlijks dien avond, ook

het meest-gewone...

Tusschen twee pijn-vlagen in, denkt Else: 'Wat is er toch?, wié is er...?, wat gebeurt er toch...?' Harry buigt zich over het glanzende nieuwe naaidoosje heen, en bekijkt de aardige voorwerpjes er in, en wil die opnoemen - maar ze zegt niets. Alleen haar vingers wijzen alles aan: het gladde zwarte speldendoosje met het leuke plaatjes-deksel en den grappig-kleinen naaldenkoker, en de klosjes met de gekleurde zij. 'Kijk - kijk,' zeggen haar vingers.

Haar mond zwijgt.

Alleen Else lacht...

Het vuur in den haard houdt een oogenblik op met knapperen, en de wind, in de groote blinkende ruimte buiten, is een oogenblik stil.

Else beziet haar geschenk: de sprookjes-schoenen van grijs leer met bontranden, ze steekt er haar handen in en ze lacht. Een lach als een gebroken neurie is dat, een lach als een liedje dat midden-in afbreekt.

Die het gehoord heeft, zal het nóóit kunnen vergeten.

En wat nog vreemder is...?

Else die haast nooit meer aan een maaltijd deelnam, heeft ook gegeten, dien avond.

Het witte tafelkleedje wordt nog glanzender, het kristal fonkelt nog vuriger, en zie toch hoe de

schotels blinken...! Else eet - van alles eet ze, oh, heel weinig, maar ze eet toch...

Wat ongewoons is daar wel bij, ze hijgt een beetje onderwijl, en haar wangen worden vochtig-warm... In haar schoot ligt een kanten zakdoekje met gaten.

Maar niemand die het merkt.

Hans leest wat voor uit den Bijbel. En nooit te voren is hetgeen hij leest, zoo dicht genaderd tot ieders hart.

Een kleine stal zien ze, en een pasgeboren kindje en een liefhebbende Moeder, ook zien ze de Herders in het veld van Bethlehem, bij de slapende kudden, en bij de drie Wijzen zijn ze zelf ook, en volgen de ster door den feestelijken nacht...

In de kamer wordt het dan nog wonderlijker. Het is of uit elke diepe plooi in de gordijnen en uit elken fluistertik van de klok een lieve goede gedachte te voorschijn komt.

Hans zucht, en die zucht heeft wat juichends. Harry's zijden kleedje ritselt fijntjes, er is wat blijds in dat ritselen. Erica wrijft zacht haar handen tegen elkaar... en ook dat kleine geluidje klinkt verheugd.

Doch dan komt er een oogenblik dat ook het nietigste gerucht wijkt. De wereld wordt zoo ijl als een zwevende sneeuwvlok, zoo ontastbaar als

een manestraal.

De kamer-dingen vervagen tot lieve herinneringen, de daagsche dingen schuiven naar een wazige verte, en het leven-zelf lijkt weg te glijden op een glanzende ster.

De blanke stilte is als een kristallen brug, een brug waarover de zielen gaan van lieve afgestorvenen: en zij brengen allen een lieflijke boodschap van vrede en heil, uit de eeuwigheid mee. Het is Else of ze uit zich-zelf treedt, en uit haar pijn... En dan weet ze niet goed meer waar ze is. Het geluk in haar wordt zoo groot, zoo onaardsch... Ze moet er haar handen van vouwen, en vredig-verzonken - als door een afstand van jaren heen - kijkt ze naar Hans en de kinderen...

Vager dan Else, voelen ook zij iets van een heilige saamhoorigheid. Later zullen ze het zich te binnen brengen...

Hebben ze God niet ontmoet, dien avond? Hebben ze niet van aangezicht tot aangezicht de Liefde gezien?

Else weet nu dat een mensch ook van vreugde als verstijven kan. Een droom zweeft voorbij - de avond-zelf...

Toen de kaarsen-lichten klein werden en uitdoofden, heeft Hans nog trachten te zeggen wat hij gevoeld heeft: 'Het is of hier in de kamer het

Kerstkind geboren is, Else.’

Else antwoordde niet.

Doch later als ze de trap opgaat naar haar kamer, loopt ze zoo feestelijk-luchtig en zacht of ze nòg de ster van de Wijzen ziet. ‘Want dit jaar *is* Kerstmis een heel bijzonder feest geworden, een feest zooals er nog nooit geweest is...’

En een glans lijkt er uit te gaan van Else's verheerlijkt gezicht, als ze fluistert: ‘Vader... Vader, ik dank U, dat U mij dit nog hebt willen geven.’

Het schuldje.

Kees hurkte op de rooie tegeltjesvloer in de keuken van zijn Baas, en hij slurpte peinzerig zijn kommetje koffie uit.

Het witte dunne haar hing sluik om zijn verweerde rimpelige kop, en zijn fletse oogen keken star naar het keurig-glimmend koper aan het oude haardje, hij peinsde...

De vrouw van de Baas zat, breed en helder, bij het raam en zij praatte over het weer en over de veldvruchten, ook had ze een heel relaas over een paar mensen uit het dorp.

Kees knikte altemet 's nadrukkelijk van 'ja' en hij schudde ook somtijds wel 's zorgelijk van 'nee', al naar hij veronderstelde dat het wezen moest. Maar wáár de vrouw 't nou eigenlijk over had, dat wist ie niet, want die kopzorg, hè?, die ballast daar van binnen! Afijn, de vrouw van de Baas, die moest je toch evengoed altemet 's asem geven, daar was 't de vrouw van de Baas voor.' Hij zuchtte, en er was wat erg triestigs in zijn tranerig-pinkende oogjes en in zijn smalle ouë gezicht: Kees piëkerde, en ie piekerde bij dag en bij nacht, hij gaf geen acht meer op de mensen

om hem toe, hij tobde altijd maar door, en aldoor over dat ééne... dat èrge: het sommetje van vijf en zeventig gulden.

De menschen keken verbaasd naar zijn sip gezicht en naar zijn starre oogen en zij zeien: ‘Wat wordt 't 'n sufferd, die ouë Kees.’

Kees wist wel wat de menschen van hem zeien en het deed hem zeer van binnen, heel diep van binnen, zie je, en hij werd er nog bedrukker van en nog stiller. ‘'n Gèkke suffer, zeien ze dāt niet? Oh nee, nee, hemelsche heirscharen, als-t-ie toch maar niet gek wier.’

Beverig zette hij zijn leege kommetje neer, op de grond, hij knikte nog 's onderworpen zijn ‘ja’, op een woordje van de vrouw, en kwam meteen stuntelig overeind, ging met slepende pasjes de tuin weer in, naar het rozenboompje. Moeizaam wurmde hij een snoeischaar uit zijn broekszak, en teuterig prutste hij wat om tusschen de rijkbeknopte takken van het boompje, half fluid praatte ie... ‘Prachtig-mooie rozies, hè?, maar te vol in de blom, veuls te vol. De oudjes motte d'r tusschen uit net as in 't leven. De jonge rozies dat willen ook groote rozies worden en dan motte die ouë vort, tjà.’ Kees had er een trillerig glimlachje bij, maar zijn oogen keken bang en strak: hij deed z'n best wel om zijn toberijtje nou 's kwijt te raken, maar 't gelukte hem niet. ‘Ja, toe, toé’,

stond ie zich weer te bedenken, zijn scherpe neus vlak boven de open snoeischaar, 'gaan nou d'r 's bedaard na, de vrouw was ziek, ja Rieka was ziek en toe' was d'r geen specie in huis voor 'n hartversterking. Eieren moste d'r wezen, jawel, jawel, en soep en medicijne moste d'r wezen en kolen voor de kachel, ja en zoo'n strenge winter dat nam wat, dat kòstte... En werk was d'r niet, in heel de polder geen krumeltje werk. Goed, goed, toe' gong ie na'... na' iemand uit de polder, hè? Of nee, ja... nee, na' iemand uit 't durp, en ie zei zus en zoo en met vijftig golde zou ie 't wel bebolwerken. Krèk zoo, en die - die persoon zei: Kees, neem d'r nòg vijf-en-twintig golde bij, en hou je maar ferm, Kees. Jawel, jàwel, en ie nàm 't. Maar Riek, hè?, Riek gong toch dood en hij - hij wier slum ziek, erg, merakels. En 't wier of d'r 'n zeefie in z'n hersens kwam, en al z'n gedachten en z'n heele memorie zakte weg door de gaatjes van dat zelfde zeefie. Toe' gong d'r 'n heele tijd voorbij, hè?, en nergens dacht ie meer ân. Maar op 'n ochtend in de Kerk, ja te deksel, ie was nog vijf-en-zeventig golde schuldig ân...? Ja, ân wie nou ook weer? An wie?'

Kees steunde van baloordheid, nog al-maar stond ie strak op zijn schaar te turen. 'Met schand' in de kist, hè?', wurmde het weer door,

in zijn gedachten, 'en met schand' in de aarde, daar liep 't op uit. Tjà, hij 'n mensch op leeftijd! Lieve Heer kon zoo zeggen: ho d'r 's Kees. En dan kon hij er op 't zelfde oogenblik z'n schoffeltje en z'n snoeischaar bij neerleggen, hè? Maar dan bleef d'r nog eentje, een die hij er de hand op gegeven had, dat ie 't bedrag eerlijk terugbetalen zou en die... diè zou hier bij z'n zeun komme, en die zou zeggen: 'n schoelje die Vaar van jou!' De gedachte werd Kees ineens te veel, hij ging zitten achter het rozenboompje, haalde z'n rooie zakdoek uit z'n zak en schreide...

* * *

Het was een mooie heldere Zondagochtend, en de zonneschijn gloeide tierig over de bebloemde weilanden en op de grove koebeesten en op de huisjes aan de landweg.

Kees keek er naar, op zijn ochtendloopje, maar hij genoot er niet van, hij tobde weer. 'As die schuldeischer nou maar niet wachtte tot ie dood was, hee?, as-t-ie 'm nou toch in God's naam maar d'r 's maande.' Kees knikte in zijn eenzaamheid. 'Drie golde hê-'k elke week van de Regeering, zou ie dan zeggen, en drie golde òok elke week voor me prus-sjouwtjes, bij de Baas. Met die zes goldetjes woon ik bij me zeun Arie in, hè?, bij Arie die 't ook niet breed hêt en dan

krijg ik nog 'n tebaks-centje van 'm terug en me scheer-centjes èn me kerkcentjes. Nou, en diè pot 'k haast allegaar op, zie je, ik kerk niet meer en ik rook niet meer en te hooi en te gras laat 'k me d'r 's scheren. Zodoende hê-'k nou zeuve golde en drie en vijftig en 'n halve cent uitgespaard. Dat sommetje leit in 'n doosie onder me strooizak in me bed, en diè zâ-'k je nou dâlijk halen, Baas. En dan van 't schuldje alles ân me Arie vertellen, Baas, en die... die...' Kees bleef ineens stil op de weg, en zijn suffe oogjes werden bol van verwondering. 'n - 'n Báas? Wât Baas? Jeemigkreemig, dè Baas vezelf! Heer in geen ende, nou schoot 't hem zòo te binnen: de Baas had 't geld geleend en die - die had uit goeiïgheid zijn mond gehouën. Jee, jee, maar nou moest ie toch dâlijk na' 'm toe, dâlijk!' Strompelend van de vluggigheid liep Kees het landpad af.

* * *

De Baas zat in zijn mooie kamer, hij rookte uit een lange pijp en hij las zijn krantje. 'Wel ouëtje', zei ie goedig, en ie gaf Kees een stoel, 'wat had je?' 'Baas', praatte Kees hijgerig, 'ik hê' allang getobd over dat schuldje, en 't me eigen toch maar niet kenne herinneren, en nou... nou is 't me

opeens in me memorie geschoten. Weet de Baas 't nog wel? Op 'n winterdag, hè?, 't sneeuwde grof, toe' dat de vrouw zoo slum ziek was, toe' hê-je me ommers vijfenzeventig golde geleend? Jawel, secuur waar, hoor Baas, secuur waar. En nou kom ik je vragen of ik je dat schuldje afbetalen mag met de zeven golde drie en vijftig en 'n halve cent uit 't spaardoosie, en verders met 'n golde of 'n daalder in de week?'

De Baas trok rimpels in zijn voorhoofd en ie pufte dikke rookwolken uit zijn pijp. Meteen ook schudde ie zijn hoofd: eerst weifelend, dan albeslister en eindelijk ook een beetje, met een zonderlinge glimlach. 'Niks van bekend, Kees, totaal niks van bekend.'

'Jawel', hield Kees nog vol, 'Baas bedenk je toch d'r 's goed, hier voor die zelfde tafel ston' ik, en me Arie lag net onder dienst, en...'

De Baas overpraatte het. 'Nee, waarachtig Kees, ik krijg geen koperen cent van je, hoor. Gerust zoo, geen koperen cent. Hier steek 'n sigaar van me op en neem er ook nog eentje voor je zeun Arie mee. Je binne me niks schuldig, hoor ouë man, niks! Tob nou niet meer...'

Soezerig zat Kees hem aan te kijken. 'Nou afijn', zei ie beknepen, en ie stond strammig weer op met twee dikke sigaren in zijn klamme handen en twee verkreukelde jaspanden be-

neden aan zijn rug, 'dan gaan ik maar weer'.

Door een raam-horretje keek de Baas hem na, en toen ie Kees zoo gebogen en vaal en stuntelig het landpad zag opsloffen, had hij geen spijt van zijn leugentje...

Maar Kees was teleurgesteld, en zijn blik bleef gestadig op het weggetje vóór hem turen, triest en wrang-zorgelijk. 'Nou was 't nog net 't zelfde: de Baas was 't niet, maar 'n ander, toch 'n ander. Jee, jee, 'n ellende. Die andere... ie kon elke dag 't huis van z'n zeun Arie langs komme, 't venster inkijken en denken: hier woont die schurk van 'n Kees nou, hier woont de schoft. Tja, en op 'n kwaje dag kon ie ook zoo maar de kamer komme binnenstappen en zeggen: allaah, nou eerst me cente, lillijke oplichter, of - of 'k draai je perdoes de gevangenis in! Hemelsche heirscharen, en ie had 't niet, ie had 't nièt! 't Zou toch juist zoo effentief mooi wezen als-t-ie 't dan wel had, hè? Als-t-ie vorstelijk-weg na' de linnenkast kon loop en 't geld voor de dag halen, de heele som in één keer en zeggen: hier man, de centjes lagge allang op je te wachten, maar je naam was me deur 't hoofd gegaan...' Kees tuurde strak voor zich uit en in zijn strakke oogjes leefde een felle hunkering.

* * *

In het rammelende paardentrammetje reed Kees naar de Stad. Hij had zijn pothoedje op en zijn Zondagsche pandjesjas aan en hij hield zijn paraplu tusschen de knieën.

Zijn glimmerig gezicht had een plechtstatige uitdrukking, maar in zijn schroomvallig-oplevend glimlachje beefde toch ook af en toe wat verlegens. Hij had Arie verteld, dat ie zijn ouë kameraad Ariaan Blommers, die al maanden lang zoo minnetjes lag, nog graag er 's bezoeken wou, op Zondag. En Arie had gezeid: gaan je gang ouë, gaan gerust je gang, hoor! En bij de Zaterdagse scheer-, tabak- en Kerkcentjes, had ie ook nog vijftien spie voor 't trammetje gelegen. Kees pinkte zenuwachtig met zijn oogen en zijn glimlachie beefde erger. 'Tjee ja, nou had ie Arie toch lillijk gefopt, hè? Want ie gong niet na' Ariaantje, ie gong heelemaal niet na' Ariaantje, maar ie gong na' de Koningin'.

Het was hem voor een poosje, toen ie d'r 's in een krantje zat te turen, opeens in de gedachten gekomen. Er stond in het blaadje, dat de Koningin aan een ongelukkige man een wagentje op gummi banden gegeven had. Peinzerig be-pluur-oogde Kees dat nietige kranten-berichtje en eensklaps flitste het door hem heen: 'Jee, ik mot ook na' de Koningin, ik zelf persoonlijk en ik mot d'r alles zeggen van dat gevalletje van mijn.'

Zoedoende zat hij dan nou in het trammetje met zijn kerkjas ân en zijn propperig opgerolde paraplu tusschen de knieën, en met zijn woordjes redelijk goed voor mekaar in zijn suffe breintje. ‘Ziet u, zou ie op slot zeggen, ik bin dood-of van me erge zorg, Konegin. Me hart d'r zit 'n versleten klop in, dâ's 't leven dat uitscheiën wil: jawel, en nou is dut 't slumste: ik kan niet doodgaan, ik durf niet! En dat enkel en alleenig om dat schuldje. Want geloof U maar gerust, Konegin, as ouë Kees z'n oogen eerdaags veur goed dicht doet, dan komt die schuldeischer, en die maakt 'm 'te schand' veur z'n zeun Arie en veur 't durp en veur de heele polder. En ziet U, daar ken 'k om huilen van louter hartzeer, tja. Maar as 'k de centjes nou had, in 't spaardoosie, onder me strooizak, in me bed, dan zou ik d'r gerust me hoofd bij neer kenne legge. Want as 'k dån te overlijken kom, geef ik 't heele kappetaaltje ân me zeun Arie in bewaring, en die geeft 't ân me schuldeischer als-t-ie komt. Enne nou hê-'k van me eigen al acht golde en zeuvenentachtig centen, maar 't ressie dåt hê-'k niet.’

Aandachtig repeteerde Kees dat slotstukje nog 's in zijn gedachten, en aangenaam peinsde hij er op door. ‘Zou ze zoo er 's wat glimlachen, hê?, en wat zeggen, de Konegin, en dan zou ze

na' de schatkist gaan en d'r 'n gouën buultje uithalen en de centjes voor hem uittellen op de tafel: 'dâ-s vijftig, dà-'s zestig... tja-a vezelf!' Ouë Kees wiegelde knussig heen en weer, en het trammetje wiegelde ook knussig heen en weer, en het dee' of het pret had, of het schaterschokte van jolijt...

* * *

Kees liep stuntelig naar de ingang van het Paleis, zijn voeten werden zwaar en zijn gezicht werd wit, van louter eerbiedigheid. Gejaagd herhaalde hij nog 's in z'n eigen, de woordjes waar ie mee beginnen zou. 'k Vraag wel excuus, Konegin, maar met Uw welnemen, ik had 'n woordje ân U...' Een snauw-stem brak zijn repetitie, verwonderd keek hij op. Hij stond vlak voor een schildwacht: een reus van een man met een zware dreigerige stem en een moorddadig gezicht, rad praatte die en streng-verbiedend. Kees tuurde beduusd naar hem op. 'Hij moch' d'r niet deur,' begreep hij, zijn lange sluike haar trilde erg om zijn kleine glimmende hoofd, en zijn knieën knikten van zenuwachtigheid. Baloorig sjokte ie een eindje de Dam op, toen bedacht ie zich weer en liep terug. Als een dief sloop hij om het Paleis heen: aan de achterkant van het gebouw was ook een ingang, en daar stond geen

schildwacht voor. Kees bleef er verrast bij stil en zijn waterige oogjes werden rond van blijde verbazing.

‘Jeemig-jéemig’, zei ie, in zijn gedachten, ‘dut is vezelf de deur voor de menschen die wat te verzoeken hebben, hè? En de voordeur die is voor de Fermielje-zelf en voor de versites.’

Hij draaide omzichtig de deurknop om, maar de deur ging niet open. ‘Tjekkig’, motterde Kees in zijn eigen, ‘tjekkig.’ Hij rammelde nog 's wat harder, maar hij kreeg geen gehoor. Ineens viel zijn blik op het raam naast de deur, het was nog al hoog en Kees was klein van stuk, maar zijn paraplu was lang genoeg, hij tikte met het dikke boveneind zacht-bescheiden op het glas, en hij kreeg gehoor!

Onverwachts werd de deur van binnen opengedraaid, en een lange deftige mijnheer stoof naar buiten, een mijnheer die er enorm-deftig uitzag, schrik-aanjagend deftig, die hoge blinkende laarzen met gele kappen droeg, en een lange gele jas, en die net zoo kwaadaardig keek als de schildwacht en nog snauweriger praatte...

Ouë Kees stak, in dat hachelijk oogenblik, allebei zijn beverige handen op, en hij smeekte met een armoedig-klein stemmetje. ‘Och meheer de generaal, jaag U me nou alsjeblijft ook weer niet weg. Ik had 'n woordje ân de Koningin, ziet

U, ik, ik...’, hikkellend vertelde hij zijn boodschap.

De barsche plooiën trokken weg uit het gezicht van ‘de generaal’, hij riep, glimlachend, nog een paar andere generaals uit het Huis en liet Kees nog eens zijn boodschap oververtellen.

De generaals werden rood en glimmerig in hun gezichten, en opeens lachten ze allemaal tegelijk, luid-op.

‘Dâ'-ze nou zoo kluchtig doene’, bedacht Kees, ‘dâ'-s 'n goed veurteeken’.

Maar de voorste generaal, die lachte niet meer, ie keek ineens komiek-gewichtig en ie trok bij zijn koddige ernst groote strakke oogen. Hij zei: ‘Ik zal je boodschap overbrengen aan Hare Majesteit, dat beloof ik je. Ga nu maar weer gerust naar je huis terug. 't Komt in orde’.

‘Laat ik U dan nog effe me naam zegge, en me durp’, zei Kees snugger. En de andere generaals lachten weer, maar de voorste lachte niet, hij keek alleen maar even naar hen om met een zotte gezichtsgrimas, en schreef Kees zijn adres op in een keurig notitieboekje. Toen hij er mee klaar was, zei hij nog 's tegen Kees, dat hij nu hëusch wel gaan kon. ‘t Komt vast in orde’.

En Kees ging. Hij maakte eerst nog een stuntelige buiging en liet zijn pothoedje op de keien vallen, puur van de agitatie, want al de generaals

groetten hem terug en allemaal stonden ze hem na te kijken.

‘k Heb 't gezegend getroffen’, overlei hij, in zijn kinderlijke argeloosheid, ‘en dat die generaal nou zelf de boschap veur me doet, 't ken niet mooier’.

* * *

Kees had een kou gevat op de tram, bij dat uitstapje naar Amsterdam. Eerst kuchelde hij een beetje, toen hoestte ie erg, en eindelijk kreeg hij longontsteking. In zijn ziekte vertelde hij Arie van zijn schuldje en van zijn boodschap aan de Koningin. Zijn oogjes gloeiden van koorts, en zijn magere verweerde werkhanden gloeiden ook. ‘Arie’, zei hij, ‘vandaag of morgen zel 't geld komme jongen, uiterlijk overmorgen en dan... dàn geef je 't wel ân die man... die man... hè Arie?, beloof 't me jongen?’

Arie knikte. ‘Wees er gerust op, Vader’, zei hij schorrig. En hij dacht: ‘Wat heit de stumper 'n koors’.

Maar ouë Kees glimlachte tevreden. Zijn grijs mager hoofdje zakte weer zwaar terug in het kussen. ‘De opperste van die generale’, vertelde hij nog 's, ‘die hêt wel tweemaal 'zeid dat 't vast in orde komme zou...’ Wit en stil en met een

glimlach lag hij in het kleine licht van het lampje. Het hoesten ging over...

En de ochtend daarop lag Kees nog net zoo: wit en stil en met een glimlach om zijn ingevallen lippen, en wakker werd hij niet meer.

Rustig was hij gestorven, in het vaste geloof dat zijn schuldje vereffend zou worden.

Huwelijk.

Dadelijk, die eerste ochtend al, toen Minnie Verstraten voor hem stond, in zijn zonnige atelier, voelde Guus Brouwer een vluchtige verwarring over zich komen. Hij boog zich licht-fronsend naar een penant-tafeltje, verlegde een lens, een foto, en ging werktuiglijk voort met de gebruikelijke vragen naar vroegere diensten, goede getuigen...

Het ros-blonde haar van het meisje was als een druipende zonne-krans om haar kinderlijk-rond gezichtje, haar donkere oogen gloeiden van spanning. Ze praatte met een half-gedempte stem, een stem vol lieve intonaties, vertelde van 'thuis', van oneenigheid over haar, tusschen haar Vader en de tweede Moeder... 'Ik ben er te veel, heelemaal overcompleet, 't derde wiel aan de wagen,' praatte ze rap, 'daarom wil ik dan nu maar voor mezelf gaan zorgen, zooveel mogelijk tenminste in m'n eigen levensonderhoud trachten te voorzien. Ik heb uw advertentie ook direct uit "Het Nieuwsblad" geknipt, dit bij u is echt iets voor mij. Maar in betrekking ben ik nog nooit geweest, de juffrouw van de hand-

werk-les kan alleen getuigen èn m'n Vader...' Guus overlegde, weifelde... 't Was misschien beter om niet met deze... met dit mooie kind van wal te steken.' Hij dacht aan het bleeke, stroeve meisje-op-leeftijd, dat zich gister gepresenteerd had. 'Was wèl zoo goed, maar toch ook weer minder geschikt voor ontvang-juffrouw, minder fashionable...'

Minnie kwam een paar pasjes dichterbij, ze speelde nerveus met de kralen-cordelière van haar fleurig gebatikt japonnetje. Er waarde de zoete, dringende geur van een lente-boeket om haar heen: meiklokjes, viooltjes, mimosa... 'Ik zou zoo verschrikkelijk graag willen,' zei ze kinderlijk-dringend, 'zoo héél erg graag...'

Guus glimlachte achter zijn hand, hij kon haar nu weer onafgewend aankijken. 'Ja, h'm,' aarzelde hij, 'ik besluit anders nooit zoo gauw, maar enfin, we kunnen 't dan wel 's probeeren, hè? Maandagmorgen, acht uur treedt u in dienst...' Toen het meisje heen was, hing er nog lang een lieve geur van voorjaarsbloemen in het atelier...

Guus had een roode rozenknop in de revers van zijn fluweelen jasje, neuriënd stapte hij door de blinkende ochtend. Hij was opeens uit de valse veiligheid van zijn nuchter alledaagsche bestaan getrokken, en een ander mensch geworden. Ver-

geten ontroeringen herleefden in hem, droomen van uit zijn jeugd, en een blijde onrustige verwondering bloeide in hem op: hij was heimelijk verliefd. En in zijn mijmeringen spon hij broze droomen uit, en zonderlinge avonturen, wonderlijke plannen, doch alles bleef verhuld. Want van zijn emoties en zijn innerlijke verandering leefde alleen zijn opgewektheid naar buiten uit. Tegen Minnie deed hij schuw-voorzichtig, bijna bleu. ‘t Was wel goed zoo,’ vond hij, ‘t leefde 't gelukkigst als er geen feitelijkheden te verbloemen vielen en 't bleef toch even goed wel heerlijk interessant.’

Aan deze waan van voldoening trachtte hij zich gedurig op te houden, wou het eenvoudig niet zien als zelfbedrog, inbeelding, omdat hem dat opjagen zou uit zijn teêr geluk. Maar het inzicht schemerde soms toch wel door hem heen, dat de een of andere tijd, zijn verborgen verlangen uitbotten moest tot daad en dat hij dan, mogelijk niet sterk genoeg zou wezen om te weerstaan... Hij stelde daar zijn beheersching van jaren-hèr tegenover, zijn leeftijd, zijn verstand. En hij was er zich niet van bewust, dat hij zóó de pose en de bravoure aannam van een kleine jongen, die moedig wil lijken... Dikwijls ook, in een wrevelige verbazing, herdacht hij de nuchter-verleefde jaren van zijn huwelijk met Fie, gram ontwaakte

in hem het besef dat hij het onder haar lieve bemoedering, haar nooit aflatende zorg voor zijn eten, zijn kleren, toch wel bitter-koud gehad moest hebben, al die tijd. Maar bij zijn schroomvallige zelfdoorschouwing weifelde meteen schrik in hem op, omdat hij verlangde wat hij niet verlangen mocht, hij, die vrouw en kind had...

Toch, door dat alles heen, brak altijd weer, hel en heet als een zomersche zonnestraal, de hunkering naar Minnie... Minnie, die met haar kinderlijke hartelijkheid zoo argeloos-lief, zoo bekorend van onschuld, zoo snoezig van coquetterie, een sfeer van vertrouwelijkheid om hen heen te scheppen wist, een innigheid als van lange intieme bekendheid, Minnie, met wie hij dan ook van dag tot dag vriendschappelijker werd. Ook die morgen, op weg naar zijn atelier, dacht hij gestreeld aan haar kinderlijke attenties voor hem: een bijzonder mooi verpakte bonbon in haar handtasch voor hem bewaard, een pittig knoopsgat-bloempje uit een boeketje van thuis stillletjes voor hem meegegap... En hij herdacht ook weer het lieve van haar half-gedempte stemmetje, dat alles vertelde van haar jonge leven, en van het leven thuis, en hij zag haar oogen, die dieper en warmer van glans werden, en hem niets verheelden...

Guus' glimlach verinnigde, bijna beschroomd

opende hij de deur van zijn atelier, keek haastig rond. Minnie was er nog niet. Hij fronste even in teleurstelling, maar glimlachte dadelijk weer verschoonend. 'Nou ja, 't werd toch 'n slappe tijd voor de zaak.' Hij hing zijn hoed op, keek in het voorbijgaan vluchtig door de kleine ruit van een tusschendeur in de werkkamer, waar Geelsen, zijn bediende, al ijverig bezig was, maar draalde zelf nog even. Hij haalde in het ontvangkamertje een kam door zijn geplette kuif, morrelde aan zijn boord, en zag meteen op een rustbank het roode sierschortje van Minnie liggen. In een verteederling raakte hij het aan, de stof lag soepel onder de druk van zijn vingers. Vaagjes ademde hij de geur van meiklokjes en viooltjes in, glimlachte droomerig, mijmerde...

'Gut, 'n heerlijkheid, zoo'n kindje als Minnie dagelijks bij je, heel 't jaar door, de lange zomer...' Het knapte. Opeens, in een schok van bezinning, dacht hij aan het al-lang-vastgestelde zomerreisje met zijn vrouw naar de Veluwe.

'Veertien dagen bij Minnie weg,' piekerde hij zorgelijk, 'gut nee, dat hield hij niet uit, er moest dan maar iets op gevonden worden...'

Onverhoeds werd hij gestoord. De atelierdeur bonsde open, en Minnie stoof binnen, ze hijgde. Haar donkere oogen flonkerden en haar haren vlamden van zon. Zij droeg een groote wilde

boeket mimosa in haar armen. Rond, jong en blozend stond haar mooie gezicht boven de gouden pluim. Ze zag Guus dadelijk, kwam op hem toe. 'O - hè, bent u er al? Jammer! 'k Wou u net 's leuk verrassen met m'n schatjes. Hoe vin' u ze? Daar maken we 't heele atelier 's lekker mee, nou?' Ze hief zich op de teenen, liet hem ruiken. 'Echt iets van de Lente, hè? De Lente in beeld...'

Guus glimlachte, hij meende dat hij er bedaard uitzag. 'Ja, de Lente in beeld,' gaf hij toe, 'net als jij.' Zijn stem klonk teêr.

Over de gouden korreltjes van haar boeket, boog zij grappig-verrast haar hoofdje. 'Nee! Dat is nu voor 't eerst dat ú wat èrg liefs...', ze brak het in een comische schrik, keek lokkend onder haar lange ooghaartjes uit. 'Vin' ú echt dat ik...'

'Niet doen,' stuitte hij onbeholpen, 'naar geen complimentjes visschen, hè?, staat leelijk...'

'Oh, dee' ik dat?', ze werd rood tot in haar kleine ooren, wendde zich snel af, en begon onder het fonteintje in het ontvangkamertje een paar vazen te vullen, schikte bedachtzaam haar bloemen.

Aandachtig stond Guus er bij toe te kijken, verliefd-attent lette hij op haar bevallige gebaartjes, haar chique verschijninkje in de zijden tricot,

haar coquette dans-voetjes, haar sierlijk-gekapte hoofdje... En als van een innerlijke vermaning gedrongen, liep hij een eindje van haar af, treuzelde wat om in het atelier... Toen ze gereed was, riep hij haar bij zich.

Maar ze kwam niet. 'Zeg u maar,' deed ze stugbrutaal, haar oogen knipperden. - 't Familieportret van de Derksens,' begon ze zakelijk, na een stilte, 'heb ik al ingepakt. Gisteravond heeft Meheer Joosten van de Noordersingel ook nog opgebeld, over dat portret van zijn kindje...'

Hij luisterde niet eens, liep op haar toe, en greep heftig haar kleine, witte handen beet. 'Minnie, kindje, je moet er niet boos om wezen, dat ik dat zei pas... Kijk 's, ik ben 'n ouë man van acht en dertig en ik heb ervaring...'

Ze beet op haar onderlip, keek koddig onder haar wimpers uit naar zijn knap, jong gezicht met de kleine puntbaard, het mooie kroezige haar... 'Ja, nou,' viel ze er vrijpostig op in, 'reken u nu ook maar niet op 'n complimentje.' Ze knikte stellig. 'O ja, natuurlijk, daar rekent u op! Nu moet ik zeggen, dat u er nog erg jong uitziet, hè?' Zij stampvoette, maar haar verhulde oogen lachten. 'Ik doe 't toch niet!'

Guus hield nog altijd stijf haar beide handen vast, hij staarde naar de witte glinstering van haar tanden in het frissche rood van haar lippen,

naar de warme gloed van haar mooie haar, de lokkende blankheid van haar gezicht, en hij onthutste van zijn verlangen. ‘Nee maar... ben je nu echt... werkelijk boos?’, vroeg hij heesch, ‘toe, dat meen je niet, kindje, laten we weer vrede sluiten, hè?’

Een oogenblik bleef ze nog strak voor zich neerkijken, toen, snel, maakte ze haar handen los uit de zijne, en sloeg ze in een warme greep om zijn schouders. ‘Ja, baasje - vrede,’ lachte ze, en kinderlijk-spontaan stak ze hem haar lippen toe. ‘Kind,’ onthutste hij, maar zijn gebaar van afweer brak en hij kuste Minnie onstuimig.

Guus Brouwer liep langzaam een stijgend zandpad op. Zijn mond trok zenuwachtig en zijn handen waren klam. ‘t Nou maar vlot en zakelijk afdoen,’ overlegde hij. ‘Eigenlijk wel bijzonder lam voor Fie... Fie, die 't zoo vol-op naar haar zin heeft hier met z'n drieën, zoo knus tevreê met Karelkje...’ Hij bleef even stil, tuurde treuzelend om naar het witte pension in het sparren-groen. ‘t Was hier heusch wel mooi, zèlf zou hij hier ook wel genieten - als hij Minnie niet kende...’ Hij zuchtte. ‘Gut, maar dat huichelen tegen Fie... ellendig, en 't moest toch wel...’

Hij dacht eensklaps weer aan het warme en teedere van Minnie's afscheid in het atelier

en aan haar belofte. Meteen stapte hij sneller door, en was al gauw aan de groene glooiing, achter de rij dennen, waar Fie met het kind zat. Zij droeg een wijde, grijs-katoenen jurk, en had het dikke, bruine haar op een achtelooze dot in haar hals gepropt. Benieuwd keek ze op toen Guus nader kwam, in haar koele, grijze oogen glansde een bedaarde vroolijkheid. 'Post er al geweest?', vroeg ze.

Hij knikte, liet haar kijken in de binnenzak van zijn jas, er stak een groote, gele envelop uit de grijze voering. Een paar pas vóór haar ging hij zitten, zoodat ze hem niet aankijken kon. 'Zakenbrief,' vertelde hij, 'n vervelende geschiedenis, of, nou ja... eigenlijk wel 'n pracht-bestelling, voor 'n jubileum, 'n familiegroep, en dan 'n paar opnamen bij magnesium... 't Is daar ergens aan de Westersingel, 'k laat 't liever niet aan Geelsen over, er hangt te veel van af, maar 't treft nu wel ongelukkig...'

Fie kreeg een rimpeltje van teleurstelling. 'Ja, wat jammer,' gaf ze toe, dadelijk er op werd ze weer gewoon-zakelijk. 'Je hebt toch wel gelijk, dat je 't niet laat slippen. Och, en lang blijf je niet weg, wel?' Ze raakte met haar voet zijn arm aan. 'n Dag, twee dagen?'

Guus keek schichtig om. 'Nee, 'k denk wel tot ná Zondag,' rekende hij uit, 'dan doe ik meteen

de rest af.'

Fie schikte zich al. 'Je schrijft me wel 's, hè? Nou eet je natuurlijk weer bij Fürstenberg. Je moet me ook nog 's vertellen of die goudbandlelies in 't tuintje altijd nog bloeien.' Ze zakte wat naar hem af, lei haar hand op zijn arm. 'Doe je 't?'

Guus knikte verlegen. 'Ja, natuurlijk, ik schrijf je elke dag. Maar jij mij ook, hoor.' Hij rekte zich, beroerde met de lippen haar wang.

'Dat was bij Fie nou 'n zoen,' dacht hij een oogenblik bitter, zoekend keek hij in haar tevreden glimlachende oogen. 'Gut, hoe had hij 't uitgehouën vóór Minnie kwam.'

'Pappie, 'n bjoem,' het jongetje krabbelde onbeholpen de steilte op, hij had een trosje bessen in zijn kleine knuist, 'n bjoem, Pappie.'

Met een wilde ruk trok Guus het ventje op zijn knieën, knuffelde het onstuimig. Zijn gezicht werd rood. 'k Had 't nooit moeten beginnen,' dacht hij opeens berouwvol, 'dat ándere...'

Maar een uur later zat hij toch in de trein...

Het begon avond te worden.

Guus schoof zorgvuldig de pluchen gordijnen voor de erker dicht, stak de schemerlamp aan in zijn huiskamer. Minnie zette thee.

Toen hij de gordijnen in het salon toeschoof, zag

hij plotseling de volle trossen van de nog bloeiende lelies in het tuintje. Hij slikte in verkropte ontroering, dacht eensklaps aan Fie's vraag... En weer in dat eene oogenblik werd hij zich de tweespalt in zijn wezen bewust, het gespletene van zijn gansche leven, dat nu geen gaaf moment van rust meer toeliet.

Bij Fie was het een koortsig verlangen naar Minnie, dat hem ongedurig maakte, opjoeg, en bij Minnie was het een wroegend denken aan Fie's argelooze goedheid, dat zijn geluk troebel maakte, en zijn vervoering wrang. Hij zuchtte, liep behoedzaam de kamer uit, en het tuintrapje af, plukte een tros van de ivoor-blanke bloemen, en legde die in een dubbel carton, in de brief voor Fie.

Minnie keek er verstolen vroolijk op toe. Zij was liever dan ooit, in de geraffineerde eenvoudigheid van haar groen chantung-japonnetje. 'Dat logeeren bij m'n nicht To, te Koog aan de Zaan,' zei ze onweerstaanbaar comisch, 'dâ-'s heusch toch wel leuk.' Zij ging zitten op een zijleuning van Guus' crapaud, aaide zijn haar.

Guus keek snel op. 'Ja, zèg,' vorschte hij zorgelijk, 'geloofden ze 't onvoorwaardelijk bij je thuis?' Er schoof een bekommering in zijn oogen. 'Als er heelemaal geen bericht van je komt, dunkt me, dan moeten ze toch...'

Minnie lachte luchthartig. ‘Ongerust gaan worden,’ viel ze er op in, ‘n normale Papa en Mama... o ja, maar zij niet... Bovendien zijn ze kwaad met To, vertelde ik je toch al 'n paar keer, hè? Nou, en dan heb ik ze nooit zoo erg verwend met briefjes.’ Zij liet zich langzaam achterover glijden op zijn schoot, tuitte lokkend haar mond...

Guus omvatte haar wild.

Het zandpad glinsterde, als wit-bevlamd water, in de ochtendzon, maar de glooiing achter de dennen was nog vochtig van dauw.

Fie steunde haar ellebogen op de knieën, en las in een aandachtige blijheid Guus' lieve brief. Ze genoot van zijn vriendelijke bezorgdheid voor haar en het kind, van het verlangende in zijn belangstelling, en ademde glimlachend de geur van de verdroogde lelies in.

‘Wat denkt hij aan alles,’ peinsde ze verteederd, ‘wat 'n innig goed en lief mensch is hij toch, zoo oprecht toegewijd ook, zoo trouw...’ Haar oogen werden helder van vreugde, en in de jonge, blinkende morgen soesde zij nog lange tijd door over haar gelukkig huwelijk en haar trouwe echtgenoot...

Een koningsmaaltijd. Een Marker kerstvertelling.

Gaartje-van-Ellebert-van-lange-Aort hield onder alle bekommernis door, gestadig haar wonderbarelijke blijmoedigheid vast, die Zondag. En hoe het kon, dat was haar zelf een raadsel.

De argeloos-verwonderde glimlach van een kind stond in haar oud rimpelig gezichtje, en ze zei tegen zichzelf: ‘Gaart, mensch, van jou vat ik gien draod. Nou weet je hoe je er veur staone: gien winteraordappeltje heb je kenne opdoen, gien endje spek heb je in je heule weuning, je brandstof heb je van 'n goed mensch 'ekrege... nooit niet heb je er zóó veur'estaon, nooit niet... En toch wil jouw hert vreeze noch beven, ofschoon 't vreeze most, ofschoon 't van zorg en aokeligheid zwaor als lood most weuze...’

Maar ze kon praten wat ze wou: haar blijmoedigheid ging onder al die overleggingen door, geen duimbreed uit den weg.

Ze keek door de verweerde groene ruitjes van haar venster, en de gure winterkou kwam naar haar toe, in elk ding dat ze aanschouwde.

Er zat kou in de gladde strenge lucht, en van

kou leken de bolle grijs-droge keitjes van de straat pukkelig te worden. Die kleine schriemelige huizen stonden er toch ook zoo kleumerig bij, het was net of het heele Eiland ineenkromp van kou.

Het vroom ook al, en af en toe viel er wat fijne droge sneeuw. De jonggezellen bekeken hun schaatsen al 's op den zolder, en het was toch nog vroeg in den tijd, te vroeg: een week voor Kerstmis.

‘Zien je, zoo'n veurlijke winter...’ Gaartje's knokkelige vingers schoven onwillekeurig ineens, ‘dat is veur 'n erm minsch 'n harde zaak.’ En ze moest daar wel bij zuchten, maar dat vredig-opgewekte ging toch geen oogenblik uit haar zielig-rooie oogjes vandaan.

En het was meer dan vreemd: dat monterere van haar zonderbare goedsmoedsheid leek zelfs over te gaan in haar kleeren, in de paarse rouwbloemen van haar bouw¹⁾, in de zwartkralen akertjes²⁾ van haar schotsch-zijen ‘doekie’, en in het zilver-grijs van haar ronde dikke lokken, die weerzijds uit haar heldere mutsje bengelden.

De blijmoedigheid straalde uit haar wezen als een glimlach van Hoogerhand.

‘Moet je dat braove kacheltje 's hoore angaon,’ praatte ze weer met zichzelf, ‘dat knappert en kraakt of hij zegge wil: ‘Gaart hoor je mijn niet?,

kijk mijn er 's Gaart.'

Meteen, half werktuiglijk, draaide ze zich naar dat kacheltje toe. 'Heere-mien-gut, wat 'n vlam gaf dat ouwe stik mastehout, wat 'n wèrmte kwam daor of! En wat 'n zegen van God dat er nog zoo'n troup van dat wrakhout in 't onderhuis lag... 'n Goed frommes³⁾ ook, die Sijte-van-Aole, om huilie dat te laote brenge, mit vijfhonderd korte turve en 'n mud neutjes-kole... Jao, most je toch niet zuinig over denken... toch gien geringigheid. En de Heere God, o vèst waor, de Heere God die zou wel veerder zorgen.'

Ze slofte bij het raam vandaan.

En naar Jaopie haar zeun, keek ze wel veelvuldig, doch enkel maar zijdelings. 'Jaopie had z'n zwaore deg weer... 't heule leven zat hem weer dwèrs.' Dat was dan ook best te zien aan de plooiën in Jaopie's vroeg-vervallen mager-bleek gezicht, en aan dat duister-grimmige in zijn starende oogen...

'We gaone ete,' zei Gaartje troostrijk.

En dat piepende wrakke tafeltje-van-haar dekte ze zóó monter-zorgvuldig of het voor een feestmaal was. Ze wou Jaopie wat opvroolijken, ze deed het voor hem alleen.

En de rimpels in Jaopie's gezicht trokken nog dieper door, toen hij dat waarnam, en zijn ma-

gere mond werd strak van grimmigheid. 'Ete,' bromde hij tusschen zijn tanden door, 'éte...! Aj-je nòg er 's ete zegge blijft er gaar⁴⁾ niks over, Memme⁵⁾.'

Gaart leek dat niet eens te hooren.

Ze zette op dat frissche blauw-gestreepte tafelkleedje de beste borden die ze had, de borden met de rooie 'rozies'-randen, en netjes schoof ze daar de pas-geschuurde vorken naast. Ook bracht ze de gesmolten reuzel niet in het afgeschilferde steel-pannetje van-alle-dag op tafel, maar ze goot die over in een doopkom, een kom met een vergulde rand, die nog afkomstig was uit Bappe⁶⁾ Aort zijn huishouding. En de loert⁷⁾ droeg ze binnen op de blauwe schotel-met-de-poppetjes, de eenigste ongeschonden schotel die ze in de loop van de tijd nog overgehouden had.

'De pronkstikke uit 't kabbenet,' dacht Jaopie gemelijk. Hij tikte haast op zijn voorhoofd. 'Memme - as die maor niet maolende wier...' Maar hoe kon Gaart weten, wat haar zeun dacht...?

Ze keek bij alles wat ze aandroeg, snel en tersluiks naar Jaopie, net of ze zeggen wou: 'Heb ik dat niet aordig 'edaon veur ons tweeën?, staot 't nou niet veel Zundagscher?'

En Jaopie deed net of hij nergens erg in had.

Op laatst verdroot haar dat. ‘Nou,’ roemde ze robust-glunder, ‘wat zeg je van de disch, Jaopie?, is 't niet zoo, dat 'n Keuning zou kenne anzitte...?’

En dat maakte Jaopie's tong los. ‘Minsch doen zoo raor niet!, wat mekeert je in vredesnaom? Je doene net of 't gien genaodegifte binne die daor staone...’

Beduud zag Gaart hem aan. ‘Raor...?’ herhaalde ze schorrig, ‘genaodegifte...?’ Haar pinkende rooie oogjes werden natter.

Het was of Jaopie haar een slag gegeven had: midden in haar gezicht.

‘Is 't den soms niet waar?’, tartte Jaopie nog. Maar Gaart praatte er niet op terug.

Ze schoof haar ouë rieten stoel bij de tafel en ging er in zitten. ‘Laote we bidde,’ zei ze stil. En ze kneep, om haar tranen tegen te houën, zoo stijf als ze maar kon, haar oogen toe.

‘Heere,’ bad ze, ‘zege deuze spijze... En breng me zeun toch tot inkeer, Heere. Want 't gaot aors glad verkeerd mit zijn⁸⁾. Och Heer weus him genaodig en doen Uw aonschijn in vrede over him lichten. Ik smeek het U om Uws naoms wil, aomen.’

En waar ze het aan zien kon, wist Gaart zelf niet, maar toen ze haar oogen weer open deed, en Jaopie aankeek, wist ze dat hij niet gebeden had.

Doch door haar verdriet-daar-over drong toen ook weer die wonderbarelijk-sterke blijmoedigheid heen: 'De Heere God zou Jaopie wel weer terecht helpen, o vest waor - vest waor. Was de Heere niet 'n waormaaker van Zijn Woord? En er ston' in dat Woord 'eschreven: 'Hij vergeet het geroep der ellendigen niet.'

Beverig lei ze een groot stuk van de kleine stijve loert op Jaopie's bord, en daar goot ze haast de heele inhoud van de doopkom over uit. 'Zoo, me-jongen, dat 't je smaoke mag...' Onder alles door wou ze toch ook nog glimlachen, en ze had er geen erg in, dat juist die glimlach-van-haar Jaopie zoo ergerde...

'God had huilie verlaote,' wrong het in hem op, 'waorveur most er den blijdschap weuze en - vertrouwe?' Mokkend greep hij zijn vork, fronsend at hij.

'n Stevige maoltijd,' prees Gaart.

Maar Jaopie zweeg.

En vijf minuten later begon Gaart opnieuw: 'Dat ete... dâ-'s zwaor?, dat ken je wel gewaor worde an je maog, hee Jaopie, me-jongen?'

Maar Jaopie knikte niet eens.

Zwijgend aten ze toen voort.

Jaopie was hongerig: hij schrokte. En onder het schrokken door, keek hij toch met schampere oogen neer op het gekregen voedsel: 'Genaode-

gifte.'

'Heere-heere,' bad Gaartje in stilte, 'treed niet met me zeun in 't gericht, en doen him niet nao zijne ongerechtigheden.'

Al-maar moest ze zoo bidden.

Oplaatst zat er toch nog een Koning aan de disch, een Koning die meerder was dan alle aardsche vorsten tezamen.

Gaart zag dat best.

'Heere - Heere,' begroette ze Hem eerbiedig in haar gedachten, 'mijn toeverlaat.' En ze lei Hem al haar nooden en zorgen voor.

Maar het meest had ze het over Jaopie. 'Hij het ook zwaore stikke in zijn leven 'ehad, Heere, zwaore en duistere, hij het 'n zwaor kruis te draoge 'ekrege...' En ze knikte zonder het te weten en haar oogen staarden ver weg.

- Eens was er een donker jaar in Gaartje's leven geweest, een jaar toen het leek of het nooit meer licht zou worden.

Op een zomersche dag in Juli, toen de wind geen plooitje in het blakke water trok, is Jen-van-Sieuwertje-van-Klaos - haar goeie man - uitgevaren, op een degelijk vertrouwd schip, en nooit is hij terug gekomen.

Maar de brokstukken van dat schip, die zijn wel aan land gespoeld, ergens verweg, aan een kustplaats met een vreemde naam.

En in de late herfst van datzelfde jaar raakte Jaopie-van-Jen - haar zeun - bij het visschen naar bot te water. Snel dreef hij weg met de sterke stroom. Er stond een vinnige wind, het hagelde... Doch hij wist drijvende te blijven, en het is zijn maats gelukt hem op te pikken.

Toch heeft hij toen te lang in die kouë zee gelegen, ook is hij in zijn natte kleeren, daar hij geen droog goed bij zich had, door dat ruige gure herfstweer naar huis gekomen.

In zijn jonkheid deed hij daarmee de ziekte van de ouderdom op: jicht en reumatiek. Van zijn ziekbed stond hij op als een misvormde: met gebogen stijve beenen, met handen zoo krom als klauwen, en hij werd onbekwaam tot eenig werk. - Er viel een zwarte schaduw over Gaartje's blijmoedigheid, toen haar dat alles te binnenschoot.

‘Naomaols,’ zei ze toch nog in zichzelf, ‘zelle wij verstaon, waarveur dat al te gaoder 'ebeurd is. Want wij zien nou deur een spiegel in een duistere rede, maor alsdan zullen wij zien van aongezicht tot aongezicht.’

Haar zuchten hield ze in.

Ze zag haar Koning weer.

‘Mijn Heere en mijn God,’ beleed ze deemoedig, ‘mijn God op wie ik betrouw.’

En onderworpen boog ze haar ouë hoofd.

Maar onverhoeds morde Jaopie toen: ‘Mem, blijve we zoo zitte de heule dag?, of - of...?’ Gaartje haalde de Bijbel al en haar bril. En ze sloeg het Woord Gods open bij het vervolg-hoofdstuk, en las met een zweverige dunne stem van het wonder dat Elia de Profeet overkwam. ‘... hij gong en weunde bij de beek Krith, die veur an de Jordaon is.

En de raoven brochte him des morgens brood en vleisch, insgelijks brood en vleisch des aovonds...’

En onder het lezen door dacht Gaart: ‘Daor komt onienigheid van, twistpraot...’

En amper had ze de Heilige Schrift toegeslagen of Jaopie begon al te spotten. ‘Dat mit die raove is toch wel heelegaor uit de tijd 'eraokt, hee Mem?, je magge leze wat je wille, in de krante, maor zoo-wat niet...’ Zijn oogen lachten er smartelijk bij. ‘t Zou aors makkelijk weuze veur ons as die wonderdaodighedens nog bestonde.’ Gaartje's gebogen ruggetje werd al-maar rechter, strak zat ze Jaopie aan te kijken, en haar kleine stem klaagde triest-berispending: ‘Jaopie. me-jongen - me-jongen.’

En Jaopie werd er driester tegen in. ‘Ken je naogaon,’ hoonde hij, ‘brood en vleisch! Jaowell!, nog gien verschandeleseerd maoltje aordappele wordt je op die manier thuis 'ebrocht.’

Door dat schreierig-berispende in Gaartje's oogen drong dan ineens iets anders: een gestrengte sterke glans, iets dat ontzag inboezemde. 'Me jongen,' getuigde ze met groote stelligheid, 'de Heere is nog dezelfde machtige God van oudsher en gien ding is Him te wonderlijk. Hij spreekt en 't is er. Hij gebiedt en 't staot er.' Nadrukkelijk knikte ze.

Maar Jaopie belachte haar onnoozelheid. 'Jao, jao, net zoo! En as de goeie minsche je gien weldaodigheid beweze, Mem, den kon je cito verhongere.' Hij klopte, om zijn woorden kracht bij te zetten, met zijn beide handen op tafel. 'Nog gien maoltje aordappels zou je an'edraoge worde, gien maoltje droge aordappels...' Zijn wrange glimlach werd breeder, uitdagend stak hij zijn hoofd vooruit.

En Gaartje moest zich vastgrijpen aan de leuning van haar stoel. 'Haor zeun 'n twijfelaor an de almacht Gods? Jaopie 'n spotter, 'n haoter Gods...?'

Met een zwakke beverige stem lei ze hem een vraag voor: 'En wie bestiert dan de herte van de weldaodige minsche, Jaopie, me jongen?, wie neigt huilie herte as waoterbeeke...?' Haar gevouwen schonkige handen, haar huilende oogen, alles aan haar smeekte om dat eene antwoord, het goeie antwoord...

En Jaopie haalde smalend zijn schouders op. ‘Medelijken,’ bromde hij, ‘aors niet - aors niet.’

En nooit heeft Jaopie-van-Jen geweten hoe erg hij daarmee het hart van zijn Moeder bezeerde. Gaartje-van-Ellebert - van - lange - Aort stond langzaam op uit haar stoel en ze hief plechtighoog haar hand op - een vreemd-sterk gebaar voor zoo'n zwak-oud vrouwtje.

‘De Heere God,’ beleed ze, ‘die de aorde op het waoter uit'espanne het, die de groote lichte het 'emaakt, die ken nog...’

‘n Raof stiere met vleisch en brood,’ vulde Jaopie wreed-norsch aan.

Maar Gaartje praatte er luid door heen, het was zonderbaar, Gaart had ineens een stem als een klok gekregen: ‘Die ken nog, te alle tijd, iedere boschapper stiere die Him behaagt, om onze en aore nood te lenige. Want de Heere onze God is gien ding onmeugelijk.’

Jaopie zuchtte enkel maar...

En die zucht zei zooveel...

Maar wie was het toen toch die door de oogen van Gaart naar Jaopie keek?

Hij onthutste er van, met een gebaar of hij iets te verbergen had stak hij zijn handen in de diepe zakken van zijn wijde broek, en hij durfde niet meer op te kijken: die blik van zijn Mem kon hij

niet verdragen. En toch zei hij verbolgen-halsstarrig: ‘Als 't ooit zooveer mit ons komt, dat de minsche ons vergete, Mem, as ooit te eeniger tijd die dag veur ons anbreekt, dan zel je gien aordappeltje 'eworde Mem, nog gien droog vervreten aordappeltje zel je dan 'eschonken worde, Mem.’

En in die verkommerde rooie oogen van Gaart, en in die diepe plooiën van haar vale gezichtje glimlachte God-zelf.

‘Neeje,’ hield ze vol, ‘dié dag, me-jongen, me-Jaopie, as die ooit anbreke moet, zel de Heere 'n wonder an ons verrichte.’

II.

Alles had een ander voorkomen dan gewoon, die witte winter-ochtend.

De zon brak door, en de kleine besneeuwde huizen glinsterden plotseling zoo hel, of ze van zomerwolken gemaakt waren. Het was ook, of die blanke achterafsche kronkel-weggetjes zich heilige dingen te binnen brachten: hadden zij misschien de ster gezien die de drie Wijzen de weg wees...? En wie en wat gaf toch die grauwe schuitjes in de haven dat indachtige aanzien...? Het witte Eiland zag vol verwachting naar God op.

En God liet in dat lieflijke ongewoon-zachte luiden van de Kerkklok, Zijn feestelijke boodschap overbrengen aan de eenvoudigen van hart: ‘Zie, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal, namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere...’

En die boodschap gleed met de wintersche zonneshijn elk huisje binnen, en bereikte ook Gaartje-van-Ellebert-van-lange-Aort.

En eerbiedig-blij vouwde Gaartje haar handen en knikte ontroerd. ‘Christus de Heere,’ voltooide ze prevelend, ‘in de stad Daovids. En dut zal u het teeken zijn, gij zult het Kindeke vinde in doeken 'ewonden en liggende in de kribbe...’ Haar vredig-oud gezicht werd er jong van.

Ze liet staan wat stond, en ging in haar krakende leunstoel zitten, een eindje bij het raam vandaan. Want het geeft geen pas dicht voor het venster te zitten als de Kerkgangers voorbijkomen.

En naar ieder die daar met zoo'n stille ingetogen tred passeerde, keek Gaart met bijzondere aandacht.

Daar had je Pieter-van-Tetje-van-Et, die was zichtbaar verdiept in vrome overpeinzingen. Lag er geen wonderlijke glans over zijn schraal-bleek gezicht?, wandelde hij niet zienderoogen met God?

Gaart dacht: ‘Zou die 't weuze, die mijn vedaog

wat brengen zel...?’

Toen ging, dicht langs het raam, Muus-van-het-waogentje⁹⁾ voorbij. En hij keek schuin-uit naar binnen. Elke rimpel leek weggestreken uit zijn bruin-verweerde wangen. Zijn witte ringbaard glinsterde als licht, in de zon, en zijn handen had hij op zijn rug ineengevouwen. Vroom en vroed zag die man er uit.

Gaart zei in zichzelf: ‘Muus, die zel an mijn denken, vedaog.’

En daar naderde met zijn heele gezin Keesie-van-Sijmentje-van-Klaos. Godvruchtigheid lag in de peinzende glimlach van die mensch, en blijmoedigheid overtoog, als een stille glans, het ingekeerde gezicht van die vrouw... Was het ook niet of hun kinderen, beschroomd-van-ontzag - met oogen die strak voor zich uit zagen - rechtstreeks toeliepen op het Kind in de kribbe?

Gaart mijmerde: ‘Zou de Heere dié in'estoken hebbe dat er zoo goed as niks meer in huis is, bij mijn?’ Beverig-glimlachend moest ze daar toen weer haar hoofd over schudden. ‘Och, hoe is 'n minsch?, je woue al-maor op de dag veuruitloope... nou al wete wie de Heere er toe uit'ezocht had om je wat eetbaors an huis te bezorgen. Meschien wier 't eerst onder de dienst de ien of aore in'egeven, meschien waore 't er wel meer dan ien, of meugelijk hadde ze al mit me-

kaor of'epraot dat 't onder kerke-tijd 'ebrocht zou worden.' Haar smal plooiërig gezichtje werd nog vrediger.

En Jaopie's boosaardige oogen wou ze niet zien. Ze zei in zichzelf: 'De Kerk is veer en de wegen bin glad, en ik bin 'n bejaord minsch, dutmaol zel ik thuis blijve, en kerk houë in me eigen hert.' Onderhand wist ze toch ook wel, dat ze thuisbleef om te wachten op het wonder.

Jaopie had ze ordentelijk zijn genoeg gegeven bij het ochtendbrood, zelf had ze zoo zeer geen trek, pas van bed. Nou was er nog voor één keer koffie en brood, en dan was alles op.

Maar Gaart werd daar toch niet onrustig onder. Ze zei in haar gedachten: 'Nao twaalf uur, as we de leste plak mik¹⁰⁾ op'e-eten hebbe, en as de leste tas koffie op'edronke is, den bin we as 't waore op 't wonder an'eweze. Maor veur die tijd ken er al best wat 'ebrocht weuze...'

En onderwijl ze zoo dacht, begon ze er al-Zondagscher uit te zien - Gaart. Elke lijn in haar rustig gezicht bevatte een gedachte-aan-God. Haar witte lokken hingen glinsterend neer op de paarse rouwbloemen van haar bouw, en zonneshijn lag warm-wit op haar heldere muts en neergeslagen oogen.

Het luiden van de kerkklok hield op.

En Gaart nam haar kerkboek van tafel en las

met lippen die enkel maar bewogen, doch geen geluid gaven, een psalmvers:

‘God heerscht als Opperheer;
 Dat elk Him juichend eer!
 Gij aorde, zee en eiland!
 Verheugt u in uw' Heiland!’

En onder dat lezen door, dwaalde haar aandacht toch weer af. ‘Jaopie zou wel opkijke as er zoo metien 'n mand mit eetwaor 'ebrocht wier... Want hij had dat nou wel 'ezeid van de raoven... maor of de raoven 't nou anbrochte of de minsche: dat was net even wonderlijk. En Sijte-van-Aole zou vest an huilie denke, en Muus-van-'t-waogentje ook en de Domenees-juffrouw, jao ken je naogaon: op Kérst... En Kees-van-Sijmentje-van-Klaos had die van te veure ook niet er 's 'n stik spek en 'n mud aorepels 'ebrocht? En Moenis den?, en Eppie-van-Sanne...? Heere as je dat zoo naogonge: er kon wel zoo'n truup 'ebrocht worre, dat je de eetwaore in gien maonde op konne.’

Buiten, in de witte stilte, knapperde een voetstap.
 Gaart keek snel op.
 En dat was enkel doove Klaosie maar, die voorbijging.
 De knokkelige handen van Gaart schoven vaster

ineen, en ze blikte wel neer in haar kerkboek, maar lezen deed ze niet.

Even, met een zwenk, had ze Jaopie's gezicht gezien, en toen was het of haar hart op een prop tezamen geknepen werd: die oogen van Jaopie, die plaagden haar toch zoo.

* * *

De dag was op zijn helderst: de zon had haar hoogste stand bereikt.

En Gaart kon enkel maar met klein-getrokken oogen naar de blinkende koffiepot kijken, en naar de flonkerende bordjes en het vlamme broodmes.

Ze schonk beverig de kommen vol, ook sneed ze het overgeschoten stuk mik in dunne plakken, en verreweg de grootste helft lei ze op Jaopie's bord. 'Zie zoo, dat was 't laoste, 't allerlaoste...' Haar pinkende oogjes glimlachten toch nog. 'Oh, al was er nou niks 'ebrocht onder kerketijd, daarom gien zorg, de middag was nog lang.....'

Vriendelijk keek ze om naar Jaopie. 'Kom me jonge, 'n stikkie brood...'

Jaopie strompelde balsturig heen en weer door de kamer, al-maar van de portaaldeur naar de keukendeur, en dan weer terug.

Het kacheltje brandde.

En het zonnetje flonkerde...

Maar de rimpels in Jaopie's gezicht twistten met God.

Gaart herhaalde nog 's: 'Kom me-jongen.'

En eerst leek het er erg op of hij niet eens komen wou.

Toen, plotseling, met een grom, liet hij zich toch neervallen, in zijn stoel aan tafel, en keek met smalende oogen naar het brood op zijn bord.

'Gien aorepels?', vroeg hij met beteekenis.

En geloovig zei Gaart: 'Daomee me-jongen, daomee. Die aorepels, die komme nog wel vedaog.'

Opnieuw gromde Jaopie.

Hij wou er ook niet eens erg in hebben dat Gaartje bad, hij viel zoo maar, als een heiden, op zijn boterhammen aan. En zijn booze oogen lachten daar minachtend bij.

Gaart schoof hem zijn koffie toe. 'Me-Jaop...' En toen moest hij dadelijk weer mokken. 'n Precht van 'n middagpot. 'n Kèrst-pottaosie...' 'Die Kerst-pottaosie,' voorspelde Gaart, 'die komt nog wel...'

'Zekerlijk,' smaalde Jaopie, 'aj-je maor tijd van leve hebbe...'

'Vedaog,' wist Gaart met groote zekerheid.

Maar Jaopie bracht nuchter in het midden: 'As - as er wat had kenne komme, den zou dat gusteravond 'ebeurd moete weuze. Wie loopt

hier Zundegs mit zakken en manden langs de weg...?’

‘Nou... och,’ weifelde Gaart, ‘dat ken je nooit wete...’ Verschrikte oogen kreeg ze toch wel. En in haar hart moest ze Jaopie gelijk geven: ‘Jao, op de dag-des-Heeren, dat deeje de minsche niet...’

Dadelijk praatte ze zich dat weer uit het hoofd: ‘Maor - maor daarom kon er toch wel 's ientje op de gedachte 'ebrocht worde?, er as 't waore toe an'evuurd worde...?, zoo bij uitzunderlijkheid...’

Ze glimlachte alweer. ‘De Heere zel 't veurzien,’ zei ze halffluid.

* * *

Van de zonnige winterdag was enkel nog maar een rosse wolk overgebleven. Schemer sloeg over de leege straatjes heen: het Eiland sliep al half. Maar eerst later op de avond, toen in elk huis al licht brandde, stak Gaart een kaars aan: olie had ze niet, ze moest wel zuinig wezen.

Het onzekere beef-licht van de kaars raakte haar mond aan en betastte haar glimlach.

De opgewektheid was uit die glimlach vandaan gegaan en droefheid was er in binnen gekomen, angst ook en twijfel.

Jaopie-van-Jen zat toch zóó uitdagend recht-op in zijn stoel...

Gaart wou maar liever niet op hem letten. ‘Nou 't donker gaot worde,’ beurde ze zichzelf op, ‘nou ken 't juist... nou heb je alle kans, dat er nog wat 'ebrocht wordt.’ Ze deed de doeken voor de ramen, stookte de kachel nog wat op, en wachtte weer.

Traag - en toch nog te gauw - sijpelde de tijd weg in de langzame tik van de klok. De avond vorderde.

Een keer stond Gaart doelloos op, ze liep naar de kast, bleef even met de knop van de deur in haar hand staan en keerde zich weer af, strak keek ze in het kachelvuur... En ze had er geen benul van dat ze daar stond en naar dat brandende wrakhout staarde... Aanhoudend riep ze God aan: ‘O Heere - Heere kom ons ter hulp! Laot Uw oog op ons weuzel, maok mijn niet beschaomd. Heere.’

Ze ging terug naar haar stoel, en ze had er geen erg in dat ze weer zat. ‘Ik weet dat je mijn ziene en kenne en verstaone, Heere. Uit de diepten roep ik tot U. Hoor naor mijne stem, laot uwe ooren opmerkende zijn op de stem mijner smeekingen...’

Een paar maal in dat zware uur keek ze op de klok, maar er was een floers van tranen voor haar oogen, ze onderscheidde de wijzers niet... En zonder ophouden riep ze maar weer tot God:

‘Heere schenk uitkomst, geef redding Heere, geef raad. Heere, as ik op de proef 'esteld moet worde, naor je wijze raodsbesluite, zien, hier bin ik Heere, doen mit mijn naor je welbehaoge... maor laot me zeun de weg der zaoligheid vinde, op deuze dag.’ Er stond zweet in de rimpels van haar voorhoofd en ze werd ook erg schrikachtig, ze schokte op of ze een stoot kreeg, toen Jaopie begon te praten.

‘Wat wordt er an ons 'edocht, hee?’, spotte hij wreed.

Maar Gaart bevestigde stroef. ‘Er wordt zeker an ons 'edocht.’

‘Jaowel’, schimpte Jaopie toen, ‘zelle we al vast de buitendeur maor niet open zetten veur de raoven...?’

‘De Heere,’ verzekerde Gaart opnieuw, ‘is noch an tijd noch an middele 'ebonden.’

Nijdig rees Jaopie uit zijn stoel op, en even - met kauwende kaken - bleef hij op Gaart neerzien, toen keerde hij zich zwijgend af, en strompelde het huis uit.

Op het beun¹¹⁾ voor de ramen, bleef hij als een die de wacht houdt, gestadig heen en weer lopen: drie stappen heen, drie stappen terug, soms stampvoette hij ook en soms geeuwde hij overluid.

Gaart kon haar tranen niet meer terughouën.

Haar stumperig-pipsch gezichtje verwrong heelemaal, met haar armzalige tandenstompjes beet ze op de knobbeltjes van haar schonkerige handen. ‘O Heere’, kreunde ze, ‘stier mijn wat, al is 't nog zoo'n geringigheidje, stier mijn wat, al is 't nog zoo weinig Heere, as 't maor eetbaor is... Laot mijn jongen niet verloren gaon. Heere-God, geef him niet over an de inblaozingen van Saotan.’

Steunend wachtte ze.

En slim-erg pinkte ze, haar mond trok dun.

Dat loopen van Jaopie hinderde haar zoo: het was of zelfs zijn klompestep haar uitschold...

Schuw dacht ze oplaatst: ‘As hij maor 's effe die kant van de haove opgong, dan - dan zou ik bij de buren oploope, dan zou ik - dan zou ik vraoge bij de buren... En as hij dan weerom kwam, zou ik alles veur mekaor hebbe, as hij dan weer op 't beun liep, zou ik hem binnen roepen: kom ete, Jaopie me-jonge, zou ik zegge, 't maol wacht.’

Maar Jaopie bezweek haar geen oogenblik.

En Gaart begreep: ‘Dat doet hij er om, 't is net of hij argewaosie¹²⁾ het... dat ik dan vraoge zou veur zijn - veur zijn...’

En toen ineens schokte ze weer recht-op, ze schrok toch zoo. Een stem in haar zei: ‘Gaartje-van-Ellebert-van-lange-Aort, weet je wel zeker

dat er niet wat eetbaars in het onderhuis is...?' 'Jao, jao, dat weet ik zeker', mompelde Gaart zwaar-ademhalend, 'daor is enkel maor wat wrakhout en wat turf, aors niks - aors niks.' Maar die stem in haar begon toch weer opnieuw: 'Weet je het wel zeker...?, weet je het zeker...?' En Gaart meende al dat ze over zichzelf het hoofd moest schudden: 'Och minsch, je worde keinsch¹³!'

Maar vijf minuten later nam ze toch de kaars op, beschutte de bibberende vlam met haar hand en trok, in een hoek van de kamer, het luik naar het onderhuis open.

Voorzichtig daalde ze het donker in. En schichtig of ze er kwaad aan deed, keek ze in dat kille duffe onderhuis om zich heen.

De turven, die Sijte-van-Aole haar liet brengen, leken haar met evenveel aandacht te beschouwen als zij de turven. Over het wrakhout glimpte verwondering...

Gaart deed een paar stappen, en ze schrok een beetje.

Er rende iets om haar voeten heen, een vaalzwart diertje leek het, en dat diertje ging als een gids voor haar uit en verdween onder een vooruitstekende plank van het wrakhout. 'Wat is dat nou?', prevelde Gaart, 'n rotje?'

En bij die uitspringende plank gekomen, bukte ze

zich om te onderzoeken of ze misschien nog iets van zoo'n beest gewaar kon worden. 'Had ze dat goed 'ezien...?'

Het licht van de kaars spiedde onder een gekloofde boegspriet door, en glipte over pakstroo en vodden, het holle stuk hout van een boeg in. Toen vergat Gaart ineens van pure verbazing die rat waar ze naar speurde. Haar mond zakte open, ze hurkte neer. 'Heere-God,' prevelde ze in opperste verbazing, 'Héére-Gôd!' En er kwam een vlies van tranen voor haar oogen. 'Lieve Heertje,' dankte ze ootmoedig-kinderlijk, 'Gaartje-van-Ellebert-van-lange-Aort is je toch zoo dankbaor...' Meteen sloeg het als een lichtflits door haar heen: 'En wat had Jaopie ook iedere maol... en telkens van nuuws 'ezeid...?' En ze snikte er van, toen het haar weer helder voor de geest stond, maar dat was van ontroerde blijheid.

- Een half uur later riep ze Jaopie, die nog maar gestadig op het beun heen en weer stapte, binnen. 'Kom je eten, me-jongen, 't maol wacht...' Met een ruk keerde Jaopie zich naar haar toe. 'Nam ze him nou ook nog in de maoling?' Toen hoorde hij ineens zijn Moeder's zware diepe ademhaling... En het was of hij zelfs in het donker het glinsteren van haar oogen kon zien. 'Is ze nou gek 'eworden?', dacht hij verschrikt.

Zelfverwijt sprong als een helle vlam in hem op. 'Hij had 't ook te veer op'edreve...' Gedwee van angst volgde hij haar naar binnen.

Maar in de kamer, bij de deur, hield hij van verbazing zijn strompelstap in. En wat bracht hem er toe, zoo eerbiedig zijn hoofd te ontblooten? Het was of hij een groot heer begroette.

De tafel was gedekt met het blauw-gestreepte lakentje, en weerszijds de kaars stonden de borden, en naast de kaars stond een groote schotel met kruimige aardappels.

'W-wat.....?', stotterde Jaopie, 'h-hoe..... hoe...?' Hij kon niet uit zijn woorden komen, als een die met stomheid geslagen is, wees hij naar de schotel met melige aardappels.

En Gaartje lachte en huilde tegelijk. 'Me-jonge, 't is niet altijd 'n veurnaome boodschapper die de Heere-God uitstiert! 'n Rot het die aorepels hier nao toe 'esleept. Teuge 'n rot het de lieve Heer 'ezeid, haol dat maol aorepels bij die en die vedaon en breng ze nao' Gaartje-van-Ellebert-van-lange-Aort... Maor of 't nou 'n rot is of 'n raof, wat maakt dat veur onderscheid? 'n Droog maol aorepels heb je 'ezeid, en dat is er, meer niet, en ook niet minder.'

Jaopie ging op zijn stoel zitten of hij er op neergeduwd werd, en hij vouwde zijn handen.

Hoe kwam het dan toch, dat hij toen eerst, over

die schaal met dampende aardappels heen, en bij dat kleine licht van de kaars, die diepe rimpels zag in zijn Moeder's gezicht en aan die rimpels de smart die ze verduurd had, de heele dag...? Zijn hart werd warm, en zijn oogen liepen over van tranen.

Wie zal zeggen hoe het Kind van God in een menschenziel geboren wordt?

‘Mem’, beled Jaopie met een onderdanige wrakke stem, ‘jouw God is toch 'n wonderbaarlijk God. En nou iniens Mem, en zoo onwaardig as ik bin, is Hij ook mijn God 'eworden.’

En toen - Gaart heeft het naderhand nog een menigte malen verteld - is dat maal van die droge aardappels op die gezegende Kerstavond ‘nog 'n keuningsmaol 'eworden...’

Eindnoten:

- 1) kleurige borstlap.
- 2) sierkwastjes.
- 3) vrouw.
- 4) in het geheel.
- 5) Moeder.
- 6) Grootvader.
- 7) jan-in-de-zak.
- 8) hem.
- 9) de vischventer.
- 10) brood.
- 11) houten verhooging voor het huis.
- 12) argwaan.
- 13) kindsch.

Avond.**Een Enkhuizer impressie.**

Als de tintelende diepe oker-gloed uit de vlamrende avondzon dooft, en het glorierijk lichtgetoover langzaam van de spitse huizekes weggeglip is, valt er gretig een grauwe stemming over de smalle straatjes, en de stem van den eenzamen wind heeft dan steeds donkerder klank.

Door het sinister-vale huivert verstervend daggerucht, en het flikkerlicht van een lantaren glipt onrustig over de doezel-geworden beeldjes in een bronzig-bemost huizenpuitje. De spreuk op het spitse huis-van-de-Zeeridder schittert donker-nadrukkelijk, ook triumfant, zwart-op-wit, uit den grijs-bleeken gevel: 'Contentement passe richesse.'

Op de trieste grachtjes huiveren de schaduwen spook-grillig langs de buikig-uitgezakte muurtjes. De oude puitjes en wrakke koepeltjes staan er als haastig-afgeknutselde broze kaartenhuisjes, en het zwoegende kind dat ze maakte, is lang al in slaap gevallen.

Er prevelt hier en ginds een stemmetje achter een

onbeluikt raam, en bleeke lampeschijn vloeit mat door het antiek- en-donker gebloemd raamdoek. Een oud vrouwtje leest er haspelig-spellend in den ouden druk van haar Bijbel: Ende... het sweert... sal komen in Egijpten, ende ...daer sal groote smerte sijn... in Moorenlant...

Een stap of wat verder achter een raamdoek met donker-groen loofblad, dreunt een hel-opklinkend kinderstemmetje onbeholpen voort in een sprookje. - Wat hebt gij groote ooren, Grootmoeder, en wat hebt gij een grooten mond? En de wolf zeide: dat is omdat ik...

Een mannelach valt er zwaar over heen.

De strak-starende kop van Maurits van Nassau spiedt over een donkere straat, en d'Enkhuyser Maegt schimt vaag naast haar fletse harinkjes op.

Uit een vervallen koopmanshuis kijken al sinds heugenis van de oudsten, terzijde van 'n ondoorgrondelijke vrouwekop, twee onbekende mannen over de blakke ondiepe zee uit, gespannen ernstig kijken ze, en ook wel wat stroef en smartelijk, zoo dat je toch maar altijd weer naar ze opblikken moet, als je er eens toevallig voorbij komt, want het is, alsof ze, en maar gestadig door de grauw-stille jaren heen, een verpletterende tijding verwachten.

In het Bedehuis van Sint-Gomarus is de vroomstille avond getrokken, een avond blank en heilig, en vol hooge aard-vreemde rust.

De laag-brandende gas-kaarsen zetten een ijlgouden schijn, fijn flakkerend op de witte muren, die glans schuift langs het bruine sierloof, langs de engelen-kopjes en bolle kinderfiguurtjes van het oude, kunstig gesneden hout en kruipt ook bleek tot de zerken. Zachte vlotte weerschijnen spiegelen in de zilveren sluitingen van den grooten kansel-Bijbel, ook in het hel-glanzende koper van des voorzangers lezenaar. De kaarsen-lichten trillen en buigen, en de stilte is dieper, intenser. De wind prevelt vroom en gedempt-erbidig: Onz' Heer, onz' Heer, onz' Heer.

De muren en de zuilen staan blank in die verheven binnenrust, het zilver en het goud aan het hooge orgel glanst als smeulend vuur. Je blik raakt aan de zerken, voor je en terzij, en achter je, de steenen waaronder de dooden slapen van lang voorbije eeuw... Je buigt, je gaat geruchtloos, en vreemde eerwaardigheid zweeft door je innige aandacht bij de gesleten woorden van oude inscripties: De Weereld gaat voorbij met al haar Heerlykheid... Mijn ziel geen twyffel heeft, Of myn Verlosser leeft, Die uyt dit aertsche dal, My namaels wekken sal.

De weemoedig-klagende stem van den wind, die in de Sint-Gomarus zijn ouden en veel-wetenden vriend heeft, gaat als een triestig-vragende roep door den stillen avond, en tusschen den dubbelen schut van de oude donker-peinzende huizekens blijft het eenzaam en leeg.

De stilte ligt als een vloek over het doode stadje, en huiverig kijk je er naar het vaal-verlatene, dat afloert de eenlijke grachtjes, en de leege grauwe straatjes, dat ook spiedt uit donkere ouë boomen en heimelijk loenscht van de spitse en hooggemuurde woningen, de patricische koopmanshuizen van voorbije-eeuwen, en die in onbewoondheid versjofelden tot schuur en berghok, zóó een arme verpooverde deftigheid vol gammele dreigingen van puin en ratten, en de oeil-de-boeuf's in de vuil-gele en vaal-roode muursteen, kijken er als doffe zieke oogen naar de smartelijke verwording van al het oude rondom.

De wind strompelt stennerig door de smalle straatjes. 'Vroeger...', mort zijn donker-droeve stem. 'Vroeger...'

En hortende draaft hij je voorbij, als een oud en asthmatisch man, op stramme voeten, ook hijgt hij ergens heel in de verte, van zijn vermoeienden en moeizamen ren, kermerig uit, en keert dan weer, een opstandig-klagende geest, die jamme-

rend langs al het vervallene glipt, langs de geschoorde muren, en beankerde huizen, langs de nuchtere nietige nieuwe wijkjes en langs de vele spokige leegten.

‘Vroeger...’, fluistert de schorre wind. ‘Vroeger...’ En nu weet je ineens, waarover hij mort. Van dien tijd, toen de stijlrijke solide gebouwen nog niet ruw weggehouden werden, en - als puin van de hand gedaan. Toen er nog niet de verstilling was in den handel en het benarrende doodsche zwijgen in de straten, toen dan ook de leege vale weg ginds mogelijk wel een ruim en diep water geweest kan zijn, een water met hoog-gewelfde bruggen-poorten er over heen, en koene, breed-opgetuigde schepen er in: driemasters en galjoenen, hoog van boord, stevig van kiel, trotsch van steven, groot en afwerend en machtig, ook veel-kleurig omfladderd van de wuivende wimpels en de wapperende wijd-uitwaaierende vlaggen, ook joelend omzongen door het opgetogen vèrklinkende lied van den arbeid, en het veel-tonig rumoer van de krachtige welvaart.

‘Vroeger...’, makt de grimmige wind. ‘Vroeger’.

En je weet nu heel zeker, hij denkt aan die onversaagde oude wereld, die daar eenmaal was

binnen de wallen, toen er door de uitbreiding van den handel, de visscherij en velerlei ander bedrijf, ook om plaats te geven aan de benoedigde bedrijfsgebouwen en huizen, de oude te nauwe muren geslecht moesten worden en er een nieuwe wijd-ronde vesting-wal gebouwd werd, met vele bastions en een breede gracht. Toen ook de stad zijn muren met wachttorens en rondeelen had, stoere versterkingen, stevige bolwerken, hechte staketsels, en - een onneembare veste was...

‘Vroeger...’, fluistert de wind. ‘Vroeger...’

En je peinst aan de groote mannen, die er leefden, en de namen dier wijzen zweven ook door je gedachten: Plancius, Maelson, Paludanus, Jan Huygen van Linschoten.

‘Vroeger...’, zucht-snikt de wind, en je verstaat den spijtigen oude steeds beter. ‘Vroeger...’ En in de looden stilte ga je dan langzaam al het verrapte oude voorbij, de vele leegten, de gammel-geworden boerderijen, en de zwart-berookte huizekens der visschers, dan ook de eentonige, nietige en eenzelvige nieuwe wijkjes.

Er is een klein gerucht van nieuwen arbeid, er zijn eenige industrieelen die iets in zich hebben van den kloeken voorvader en die ook een nog jongen opbloei brengen in de oude veste.

Toch, terwijl je daar gaat door het stadje, dat in zijn wijde wallen staat als een besje in het veel te ruime kleed van een jonge, welvarende vrouw, zeg je, in een schrijving van weemoed, het woord van de ouden na, het woord dat eens ook als van een Ziener geschreven werd rondom de wijzerplaat van een der torens: Sic transit gloria mundi. En in de zware stilte bij het donker geprevel van de doode zee, peins je met den klagenden wind mee, aan al wat geweest is, en wat nooit meer keeren zal.

**Een vreemde historie.
Een Enkhuizer vertelling.**

Het getraliede Staversche Poortje silhouetteert nu wat donker-mysterieus tegen de bleeke luchten, en over het vaal-roode zeemuurtje schuift mèt de al forscher aanblazende Noord-Ooster-bries een zware reuk van meermolm.

Het Diaconie-mannetje kijkt schuin van terzij, met tranige oogen naar me op, ook en-passant bij de groet ziet hij kans voor een praatje.

‘n Waai’, zegt hij gesmoord in de wind, en de wind buldert vinnig op hem los. ‘n Waai...’, en het mannetje is blauw in de wangen. ‘De luwte opzoeken?’, mokt hij dadelijk daaroverheen. ‘Ik - h'm, ik zeg altijd voor een vast woordje: de luwte die tref je bij de Noorderpoort, het Kerkhof! Maar dät paadje? Daar is het blakker, jawel, jawel, en ik dacht zoo: heb ik geen kennis aan je? Jajek, van ânzien... h'm, maar je mochte mijn er 's niet kanne: Doede Adriaan van de Hamel om je te blieve, Adriaan met een Amsterdamsche A en Hamel met een Haarlemsche H, om je te believe! Maar die duivelsche wind, ja-

w-ja... en Doede zeit iedereen, Doede zei m'n Moeder en m'n vrouw en Doede zeien me kammeraas ook...'

Het manneke lacht er 's oolijk en hij kijkt, of hij wat te vertellen heeft.

Ook al de tijd, dat hij zoo voor me uit op de Wierdijk tegen de stijve bries optornde, had hij mijn gestage belangstelling al: rank, schraal figuurtje, knap verzorgd, strak in de jas met de hatelijke biesjes, schouders parmantig recht, het haar als gewitseld onder zijn stijve petje uit, en voortdurend zoo maar voorttobbend met zijn stram-stijve pasjes.

Alsof hij me dan nu al jaren gekend heeft, begint hij met een vertrouwelijk praatje.

'Jawel, wel-já-á, nou wist hij het ommers zeker, hij kon me bèstig... alleen maar niet thuisbrengen, zie je, het gaat zoo as je oud worde, namen en zoo... het wordt alles wat bleekies in je hoofd, maar van ânzien... w-ja, w-ja! En het Kornuitje hêt me verteld: je kwamme daar wel er 's op een bakkie thee! Goeie lobbjes van een kerel, die Sip, hee? En belezen, be-lé-zen, slim... slim, maar - vin' jij nou ook niet - wel wat houterig op zijn tong, hee?, wat hóuterig... hij kan niet te best van zijn woorden afkommen. Ja-nou, en hóe staat het er ook weer van Mozes: zwaar van

mond enne... en zwáar van tong, nou nèt persies, en Doede zei hij teugen me, Doede as jij haar er 's te praaieren komme... ze mag merakels graag zokke vertelsels, licht jij haar dan er 's in over... datte van Piet Kakelbont en de Eifeltoren! En nou net, nou nèt docht ik bij mijn eigen, daar heb je haar nou, ja-wel... ja-wel, dat is haar en as ze er nouw sjenie toe hêt...? Ja? Wel sjenie? Zoo... zoo...'

Doede's oogen pluren en zijn mond wipt op in de hoekjes, een lach glundert over zijn wangen. Meteen en wat vagelijk begint hij de vertelling. 'Ja-w-ja, het was dan ook een merakels-vreemde historie, merakels vreemd, zie je! Maareh, dan kon je er ook weer van leeren dat je niet te brutaal tegen het duister moest wezen! Piet, die was onhebbelijk-sarrig, plagerig begrijp je, en de Eifeltoren die had een... een booze macht over hem, want nou wou de zegger wel er 's zegge... Piet Kakelbont had de Eifeltoren zooveel als uitgedaagd! "As jij wat besonders kennen, toovenaar Langlijf, ik bin je proefkonijn!" Een proefkonijn, zie je, dat is zoo'n beesie, datte de dokters gebruiken om te zien, hoe lang ze aan je snijen en kerreven kennen, eer je er van het hoekie omgane. Nou, maar wat Piet daar dan zoo af te kraken stond, begrijp je wel, dat was véel te

brutaal tegen de duisternis, w-ja, w-ja, en van die tijd af was er dan ook die misère begonnen met hem, w-ja, zeker-en-wis, een dag er na: Piet's-vrouw's-Moeder de zenuwen - zinking - ziekte, een maand gelabbereerd, lag ze met de rozen op haar wangen in haar laatste woning. Piet zijn vrouw de dubbele-derde-dagsche koorts en dat was sukkelen en dat bleef sukkelen. Piet zijn jongens, de eene dut en de andere dat: zeere hoofden, datte ze telkens getrokken moesten worden, bloedvinnen en zweeren en kokkers van puisten, gezwollen, affijn, krek en percies of... of alle de booze plagen uit Egypte-land over hullie hoofden losgebroken wasse, zie je, en dat over allemaal, van de kleinste tot de grootste, Piet niet uitgezonderd. Hee? Wat zeg je? Wat of daar de Eifeltoren nou mee te maken hêt? Gossie-mijne, een zeermaker was hij, een zeermaker en een koorsmaker. Pijpie-kaneel noemden ze hem ook wel, hij was tijen in de Oost geweest, zie je, en zoo'n zwarte knul dáar had hem een boel tooverkunsies ingestoken! Nou, dá's goed, en met dat sukkelen al degelijk in het labberend, werd het nog erger met een nieuwe plaag en een versch kwaad in de haringteelt...'

Doede snuit zich met fanfareachtig geschal de neus, en even blijft hij dan op de wel wat beangstigende glibberigheid van het sopperige brei-

weeke voetpaadje zee in turen.

De reuk van de meermolm schuift er duf-dringend over de met mos begroeide zeewering heen en bij het keien-dammetje aan de grauw-verraptte aalhorren hangen groote groene sluven wier, het water daar in de diepte praat met een vinnige keelstem, zoo of er onder de grijs-witte deining een paar oude mummelende wijfjes bij een thee-babbeltje, aan het bakkeleien geslagen zijn.

Het oude manneke zwoegt al weer verder, en zijn stem is treuzelig als de gang van zijn voeten. 'Dàt was dan toch ook best te begrijpen, hee, na een vàste winter: bestendig hàrd vries weer, het was zoo secuur als het Evangelie van Johannes: rijk haring! En dan toen ook, een mooi voorjaar, en elkeen die in de ijsbarelijke kou van de winter tot op zijn botten verkleumd was, en armoe-troef in zijn woning, die kwam met het immese haringteeltje weer mooi boven-Pampus, en kreeg zoodoende een mooi spaar-stuivertje voor de magere staart van het jaar. Nou, dà's goed, dà's goed... en dat had Piet Kakelbont dan ook zoo in zijn brein, zie je, en wat pipsch en ook zwijgzamer dan voorheen, bracht hij met de andere maats zijn beugie uit, enne... en drie-man sterk: zijn half-zieke oudste jongen aan boord en een kléin maatje. Nou, rouw weer ...rouw! En

die zegt dat het Zuiderzeetje een waschtobbe is, die hêt er vier van de vijf uit zijn kerse-pit, want hij zellefers, alle zeeën bezworreve, hoor, en dus... maar het kan er best spoken. Nou, dâ's goed, en zoó als hij dan zei, nog wat kil, vroeg in de tijd, waaierig, en Piet lang niet lekker, een hoofd omtrent als een rottige savoye-kool. Enne... en zoo aan het roer, kwam hij dan ook de haven in, en daar staat Pijpie-kaneel aan het Hoofd, Pijpie-kaneel of... offe de Eifeltoren zoo gezeid, op zijn rooie heeren-pantoffels, en een horlosie-ketting breed over zijn dikke buik. En Pijpie-kaneel, die hêt dik-op schik. "Een rijke vangst", lolt hij. "Rijke vangst morrege... hi-hi, en dáar geef ik een rondje op, Pietje Kakelbont!" Grijnzen man, als de barelijke duivel. Tnou! En de luiden daar om heen: Hannesie Spekzwoord en Ceesie van Waterloo, Zebelon en Roel Nachtlhie en meerderen, meerderen... Het was hem ommers honderden-duizenden malen verteld? Dat was knikken tegen elkaar, knikken, hee, en voor de naaste verwachting dat er een gruwbarelijkheid in Piet Kakelbont zijn netjes zal verzeild raken, het een of andere zeemonster, begrijp je wel, en die dan meteen Piet zijn beugie naar de maan helpen zou, zóo-iets, zie je! En Piet zellefers, nou wou hij dat beslist niet weten, zie je, maar na al die beroerderigheid daar hij

mee omgetobd had, murwer, was hij ook iet-of-wat afgetrokkener tegen de Eiffeltoren, geen gibbetjes meer terug, zie je, maar als hij hem passeerde hield hij zijn kop een andere kant uit. Ja-ja-ja, het regenwater in zijn bak was ook bloedrood geworden, en geeneen tot de Dokter-an-toe niet, die begrijpen kon, hoe dat water zóo geworden was. En ze hadden ook pieten, pieten bij de vleet, luizen... dus je wil er het slimste niet van zeggen, alleen wat afgetrokken was hij... wat afgetrokken. En hij zei dan toen ook, toen hij zoo koud en nat op zijn schuitje de haven in kwam, geen boe en geen ba. Dâ's goed, dâ's goed: de andere ochtend hâlen, en elk-een hoogelijk nieuwsgierig hoe dat met Pietje zijn beugie afgeloopen was. Wat zal er uit die netjes van Kakelbont te voorschijn kommen? Dat werd er gefluisterd, zie je. Een doodkist, zei de een. En een ander dacht weer wat anders: een zeemarmen, die hem naar omlaag trekken zou. En al zuks meer. Maar... maar, wat denk je nou dat er wezenlijk en waarachtig in de netjes van Piet Kakelbont zat? Bedenk je er 's? Zoo, weet je het niet? Geef je het op? Goed zoo, goed zoo... nou, geen garnalenkop en geen azie leven. Geen vin en geen schub en geen staartje en geen... geen veltje, niks-niemandal zat er in, en dat ging me daar als een tillegrafietje rond, hee?, en elk-

een liep te hoop en elk-een moest daar het zijne van hebben. Schoón zooals hij in zee gekomen was, de heele gansche beug, en de een zei: dat heb je er van, en de andere: je eigen schuld, en een eigenwijze derde man: je hebben veuls te weinig gewicht op je netjes, daar leit het ân... maar dat was larie hoor, finale larie hoor, want met die zelfde netjes had Piet Kakelbont dan toch altoos 'n zuinig-redelijk stukkie brood opgepikt, geen broodje met ham, zie je, maar toch ook weer niet: brood zonder boter. Nou, dâ's goed, dâ's goed... en de Eifeltoren die stond daar dan ook, ofschoon een beetje op een afstansie, en de lol een duim-dik op zijn fasie! Elk-een had haring, ieder had rijkelijk beesies die morgen. Maar Piet Kakelbont tusschen al die overvloed in: géen-éen beesie, en geen vin van een beesie, geen staartje! Ja, ja, als je het duister durreve uitdagen, hee? Als je dat... dat durreve...?

De norsche wind giert over de kil-leege achterstraat en Doede's stem breekt in een scheurende hoest. Gebogen blijft hij dan even in de luwte van het Doele-café staan-te-bekomen. Zijn ademen reutelt wat snorkerig en aan de paarsige top van zijn bochelige neus hangt een groote traandrup, Doede's oogen zijn vochtig.

Er tript een sneeuw-blanke duif over het melancholische weggetje en over de blakke grachtjes

welven room-gele bruggetjes, op een daarvan gaat een kreupel oud bedelvrouwtje in een roode doek.

Het stadje is hier half dorp.

De loeiende roep van een koe en het blaten van een schaap klaagt, ijl door de afstand, door de spookachtige stilte, dof-koper melk-gerei glimmert tegen de verweerde wijd-open deur van een oude stal, en een klein vleugje licht maakt ook de weeïg-dampende mestvaalt aan de grachtoverzij, koperig-bruin. In het groene water, vlak er langs, drijven als doode bloemen kleine witte eenden, en de stilte buigt zich als met aandachtige oogen over alles heen.

Doede loopt nu weer te bekomen en hij praat monterder.

‘Nou, ja-ja, wat hij dan zeggen wou, hee? Piet Kakelbont, toén... suf en kapot van de groffe schrik, en driftig nam hij toch alles van zijn boeltje nog er 's terdege op, of er toch soms met menschen-mogelijkheid, zoo het een of ander aan mankeeren kon, maar alles solied... en alles goed voor mekaar, niks ân te zien en niks ân te ruiken, en... pst, zoo brengt hij hem weer in het vischwater terug. Het spulletje secuur over boord gezet, vlaggetjes er netjes bij, één en andere maal, op hoop van zegen! En de andere morgen, wat denk je dat hij toen in zijn netten...? Zóo,

weet je het niet? Geef je het op? Nou, nou... kieuw noch rieuw had hij er in, hom noch kuit! En de anderen? De mazies vò! Bijkans in èlk mazie een haring, tja-já... dat de doop óver de visch liep, want toen wier de haring op lange-lest mest voor de boer. Affijn, dat doet nou niks ter zaak af, zooals het Kornuitje voor een vast woordje hêt, maar Piet Kakelbont tureluursch van de nijd. En Pijpie-kaneel, of de Eifeltoren zoo gezeid, dik-op in zijn sassereement, geintjes-tappen, grimassen uithalen, rondjes-kedoo-geven aan het schorem, enzoovoort... enzoovoort! Maar wat wil het geval, dat blijft dan zoo, dag in, dag uit. Op het end, en toen Piet Kakelbont al grauw en scheel van het hartzeer en de zorg leek, kwamen er een paar bevrinde maats naar hem toe en die zeien: “Wij-lui-jen hebben een plan! En dat plan is: jij brenge je beugie weer in zee en jij blijve er bij en wij-lui-jen blijven er ook bij! Vlak in je contrijje! En as die verrekte Pijpie-kaneel daar ân durft te genaken met zijn vervloekte klauwazie, dan slanen wij-lui hem zijn pooten dwars onder zijn achterwerk vandaan!” Angenomen, zeit Piet Kakelbont, ângenomen! En nou moet je begrijpen, zullie al-gedrieën, en een hoop andere lui ook, stee-vast in de overtuiging, dat de Eifeltoren 's nachts, voór dag en voor dauw, de haringkies met behulp van zijn zwarte Pa-

troon uit de netjes kwam pluizen! En het Hoofd-van-Jut en Pieterman-staan-vast, eerste klas rabouwen, bevreesd voor duivel noch dood, die zouden hem dat daar 's netjes voor mekaar maken. Nou, dà's goed, dà's goed... en de kerels met zijn vieren of vijven... want één van hullie knechtsen lieten ze op hullie eigen scheepies de wacht houden, en ze hadden aan weerskanten van Piet Kakelbont geschoten, hullie beugie uitgeschoten, begrijp je, ân de Ril! Goed, goed, dà's bestig, zoo bij elk een knecht ân boord uit-te-kijken. En zullie met knoeten en zware stokken op de Eifeltoren ân het loeren. Zoó uren en nog er 's uren zwijgende uitkijken in de eenlijke nacht, doodstil op zee, geen kruimeltje maan, maar een hemelsche heldere sterrenlucht, en stil dat je het geringste zuchie konne verstaan. Dà's goed, dà's heel goed... en koud en versteven van de kou zaten ze er zoo tot... tot ân het krieken van de dageraad, hullie knoesten stijf om de stokken, klaar om de Eifeltoren op zijn test te geven, zoo hij maar komen zou, met zijn kornuit! Ja... ja, bèstig, heél goed, maar geen mug genaakte er, niks niemendal genaakte er, geen schaduwkje van een mensch. “Vandaag zel jij visch hebben, makker”, zeit het Hoofd-van-Jut, “een weerskoensch mooie gelegenheid...” En Pieterman-staan-vast die sprak: “Je kanne de haring verdompeld luch-

ten, Piet, vannacht hêt die selderementsche Pijpie-kaneel geen korreltje lef in zijn lichaam, jongen!” Bráaf-zoo-te-zamen, bráaf zoo... en ze wachten nog een poosie, en toen op slot dat was halen gezeid, hee, halen. Goed... bestig, dâ's gauw verricht, en... wat denk jij nou, dat er toen in de netjes van Piet Kakelbont zat, wat er toé in die netjes...? Weet je het niet? Geef je het op? Nou... nou geen lintjen en geen vlintjen, geén dóndertjen zat er in! En het is een erge zonde dat ik het dure woord zeg, maar geen dondertjen! Mensch, mensch! En toe... de moele van die kerels, die verblufte facies! Moet je gerust rekenen, dâ's een oortjen de persoon waard geweest! En tja-ja... en lang... lang hebben ze er nog van getuigd: het Hoofd-van-Jut en Pieterman-staan-vast, want hullie eigen netten barstende vol, bårstende vòl! En toen ze aan de haven kwamen hee, wie stond er met zijn neus op het Havenhoofd? Pijpie-kaneel! En grijnzen, man, grijnzen, dat het Hoofd-van-Jut hem haast nog een opgepikt brok drijfhout naar zijn harsens wou smijten! Affijn, dâ's goed, dâ's bestig, maar dat is door de tijd zoo ver geloopt, dat haast elk-een van zijn redelijke centjes nog wat afdokte ân Piet. En hij hêt dat ângenomen ook, maar met een verbeter bek, zien je, met een verbeter bek... Want je kan dan soms-te-met menschen ântreffen, die geven

met hullie rechterhand en hullie linker hêt er geen weet van. Maar je kanne ook menschen tegenkomen, hee, die zouen voor een giffie ân een arme ziel wel een halve cent in vieren willen bijten, en bij elk zoo'n vierde partje zouen ze dan ook graag een dozijn vermaninkies zus- en-zoo willen leggen. Zoodat, as je nou een goei-je verstaander binne?, met een verbeten moel pakte Piet de schamele centjes ân, want al hêb jij ongelijk en al voel je dat nog zoo sterk en met zwaar hartzeer... als je dertig, veertig keer achter-mekander je pekkel-zonde rauw onder je neus gehouen wordt, hee, dan heb jij op-lest geen berouw meer, maar dan heb je heel wat anders! En Piet? Een gebroken-kerel, wat most hij? Zijn huishouwing verrapte, zijn jongens verschandeleseerden tot uitgeviegeleerde dieven, zijn wijf had er de fut uit en zoo kwam het heele zoodje te zamen, haast om van het vuil en de honger! Nou en daárom, wat most Piet anders, hee?, dan ânpakken en dank-je zeggen? Maar na verloop van tijd, diezelfde Piet Kakelbont, of hij versteende! En er kwam geen menschelijk geluid meer van zijn lippen. Het was omtrent of hij de spraak en... en de rede verloren had. Nou goed, goed, bestig, dat blijft zoo... en dat blijft zoo, en zijn eenige hoop dâ's het visschen om kabbellauw op de Noordzee. Maar na verloop van tijd, toen hij

uitvoer, Pijpie-kaneel weer ân het Havenhoofd. “Ruime vangst”, wenschte hij en zoo treiterig-weg-in-de-dol: “Kom ân jongens en daar deel ik een rondje op uit... op die rijke vangst van hi-hi... die hi-hi... Piet Kakelbont, hi-hi...” Grunnekerig, dat marrek je wel? En grijnzerig! O-de-ja, en getuigen er bij: Simmen Koffiedik en Drink-een-neutje, houten-Flip en de Boterspaan en meêrderen... meerderen. Maar Piet draait zijn kop dwars van hem af en hij zei geen stom woord. Het maatje is makker geworden, lolt de Eifeltoren, het broekie hêt school-gaan... Maar Piet, die hapte niet naar het versche aas, zie je. Zijn mond was of hij toegeroest was. En bij Kapermulen¹⁾ hêt mijn vader hem nog er 's gepraaid, stil en zwijgzaam en wit, maar ook barsch en ruig en scherp als... als een Noorman, stond hij daar aan het roer. Ken je ze nou nog wat pakke?, mijn vader zóo gesproken. En hij: als er geen duivel was, man, als er geen barelijke duivel was...! En meteen zóo, ging hij weg in de damperigheid, hij voer ook met zijn eigen jochie's, kereltjes effe-onder-en-boven-de-broek-uit, want elke maat, en al was je het zellefers geweest, maar dik het lak ân een baas als Piet Kakelbont, die nooit van zijn leven meer voor een roodkoperen duit uit het water ophaalde! Want neem nou maar steeds alle harten bij je eigen, hee, is

het niet zoo? En dat was op de Noordzee, hetzelfde laken een pak met Piet. Al wie er kabbellauwen vongen, maar de fermielje Kakelbont... geen kieuwtjen! Tja-ja, en wat wil het geval, verhavend en verwilderd komt hij terug, het leven had hij niet gezien! Daarom geen ergernisse over zijn tong, hoor, geen klankie, hoor! Maar het zeggen ging, dat hij wou zijn eigen verdoen! Tjá-já, of de duivel een mensch ook ver brengen kan, hee? Nou, affijn en dat doet niks ter zaak af, maareh... op ântamboereeren van Pieterman-staan-vast en het Hoofd-van-Jut, die hem voorschotjes gegeven hebben, en ook zijn heele permitasie zoo-wat op de been hielden, hij toch weer het groote water op. En meteen als hij uitvoer, de Eiffeltoren weer ân het Havenhoofd. “Nou Pietjen...”, roept hij luidkeels over het water, “Pietjen, op deze reis zal je de helft meer vangen, dan op je reises-van-te-veuren, de hêlft meer! En kom-ân jongens, daar doen ik een rondje op...”, zoó tegen dat schorremorrie om hem heen, zie je. Maar Piet gaf hem heelemaal hoegenaamd geen letter bescheid, hij zwijgt en hij vaart zwijgende uit. En nou... nou mag jij er 's raden, wat er toen ân Piet Kakelbont zijn vischtuigie zat, toen hij het uit de zee ophaalde? Wat er op één van de haken zat... op één van de haken? Weet je het niet... nee? Geef je het op?

Niks? Niks...? Nou, maar dan ben je de plank glad bezijden: er zat op een van de haken een halve doorgesneden kabellauw, tja-já, een hálve doór-gesneden kabellauw, en anders voor de rest, aan de andere haken... pst ...geen vin!’ In de verte, rood, vierkant en nuchter rijst het Diaconie-huis op.

Doede loopt al langzamer over de weg en dan dralend staat hij stil.

‘Me klokkie, zie je, en daar ben ik ân gebonden. O-de-nee en je hebben mijn niks in te steken! O-de-nee, dá's veur de goeie order, mensch! En daar gunter achter de horren... zién je nou wel, ze benne al aan hullie bakkie te lepperen! Die vrouwlui-je kijken ook gek, dat je met mijn lopen. Watte? Hoe dat toe afgeloopen is met Piet en de Eifeltoren? Tja-ja... dat mag onze lieve Heer-hier-boven weten! Hij is na verloop van tijd, naar het Nieuwediep gaan te wonen, en meer weet ik er ook geen sikkepitje van. En nou... wel te ruste, hoor, wel te ruste en je worde bedankt voor je gezelligheid!’

Eindnoten:

- 1) Vaargeul op de Noordzeekust.

Wijsgeer.

Knus-gezellig zaten ze om het ronde plat van de tafel bijeen geschoven: Jans de Bremmer: vleezig en mak, Hein de Bremmer: stil maar gespannen, en Miekie Lans: lief en verlangend.

Het witte klokje op de schoorsteenmantel tikte lijzig de uren weg, maar Jans over haar naaiwerk gebogen, pikte nijver haar naald door een zoompje in nieuw linnengoed. Ze had een bol plooitje tusschen haar goedige oogen, want ze peinsde over haar middagmaal voor morgen. 'n Groentesoepje dan maar weer, en knolletjes met 'n kalfs-oestertje, 'n toetje...'

Miekie Lans voerde niets uit met haar handen, maar Hein rookte sigaar na sigaar, hij glimlachte droomerig en hij keek naar Miekie.

'Heerlijk die stilte zoo in de avond,' zei zijn diepe stem, maar - zijn oogen zeien wat anders... Het was of er twee lichtjes onder zijn half-neer geslagen oogleden gloeiden. 'n Kind als Miek in je leven', overlegde hij romantisch, 'dat was poëzie, dat was zonneschijn: ritseling van jong-lente-blad, dartelheid en droom'.

Hij had geen oog van Miekie af.

Miekie zuchtte van zalige zekerheid. Zij tuurde mijmerend in het getemperde lamplicht en drukte haar rug vaster tegen het mollige bonte kussen van haar stoel. 'Ja', gaf ze bleuig toe, 'gezellig zóó'. Haar kinderlijke oogen pinkten, ze plukte verward en blozend aan een lint van haar jurk en ontweek Hein's blik.

'Als je hem niet had,' besefte ze in haar denken, 'gô, wat zou je 't dan zielig eenzaam hebben in zoo'n groote vreemde stad, en op je werk...'

Met een rilling beneden in haar rug, dacht ze opeens ook weer aan het dor-drooge werk op het postkantoor, en aan haar leelijke pensionkamer op een derde étage, drie buurten verder. Traag vergleed dat...

't Zal zoo niet blijven,' soesde ze troostend, 'er zal wat gebeuren... natuùrlijk: iets dat heel hevig is, en heel grootsch.' Zij haalde snel adem. 'n Ideaal was Hein, 'n dichter, 'n wijsgeer. Jee, zoo ellendig... éllèndig dat hij nou juist zoo'n dood-gewoon laag-bij-de-grond-levend mensch als Jans tot vrouw hebben moest, en dat zij zelf nou juist zoo veel... zoo oneindig veel van hem was gaan houën, of - nee, nee, ellendig was 't heelemaal niet eigenlijk, dàt van haar liefde... 't was héerlijk...'

Het witte klokje op de schoorsteenmantel gaf tienmaal een fijne vlugge slag. Miekie schrok op uit haar gesoes, ze dronk snel haar thee uit, praatte nog even en stond dan traag-aan op.

‘Nou al?’, vroeg Hein met een blik op de klok. Zij knikte.

‘Je moet gauw 's weerkomen’, noodde Jans over haar naaiwerk heen.

Miekie lachte verlegen en weer knikte ze.

Hein liet haar uit en hij sloot de kamerdeur zorgvuldig achter Jans toe. ‘t Tocht hier verschrikkelijk op de corridor,’ zei hij listig, meteen gaf hij Miekie gewend-handig een aai over haar wang en een aai over haar bloote hals.

De flauw-brandende ganglantaarn met de matglazen cupidootjes, legde een lieve intimiteit over de donkere corridor en over Miekie's aardig gezichtje. ‘We moeten 's met elkaar spreken’, zei Hein opeens.

Miekie schrok, maar haar hart bonsde zwaar van geluk. Zij trok haar zwarte baret met de vuurroode pluimpjes tot op de coquette slip-lokjes van haar modern-gekapt hoofdje, en dook tot aan haar blozende wangen in de kraag van haar mantel. ‘Wel 's zien’, mompelde ze en glimlachte en glipte vlak langs Hein heen de trap af, maar bij de deur, in de donkere diepte beneden, wachtte ze - want Hein kwam achter haar aan,

Zij dacht daar opeens ook weer aan de trieste kantoordag morgen, en aan de kale kamer bij de hospita, en toen ze opkeek waren haar oogen groot van verwachting.

‘Kan je de deur niet open krijgen?’, vroeg luidruchtig en sluw Hein, en in het donker sloeg hij zijn arm om haar middel. ‘Toe, zeg nou - wanneer? Ik heb je zooveel te zeggen kind, zooveel...’

Er was een ontroering in zijn stem, iets van leed ook.

Miekie moest heel diep ademen. ‘Ik weet wat’, fluisterde ze, ‘dâlijk na kantoortijd morgenmiddag, gaan we 'n reusachtige wandeling maken, de Plas om, en dan koffiedrinken bij ouë Giles in 't Melkhuis, kunnen we rustig praten’.

‘Maar m'n eten-om-zes-uur dan?’, gooide Hein er wat nuchter tusschen in, en heimelijk overwoog hij of het juist morgen niet de dag van de kalfs-oestertjes was, want op kalfs-oestertjes was ie dol, en voor kalfs-oestertjes had hij tot nog toe alles laten staan.

‘Nou ja, je éten’, weerde Miekie, en haar stem was zoo warm niet meer, ‘gô, je éten!’

Hein verzachtte tactvol zijn fout. ‘Ik dacht eigenlijk als we dat nou 's samen... hè?, in 'n hotel...? En als ik dan 's tegen háar...’, hij keek de trap op, ‘tegen háar zei, dat ik extra werk

had? Offe... willen we misschien op jouw kamer...?’

Miekie verwierp het snel. ‘O jakkes née! Wat heb je dáar nou? Van dat over-werk is best, maar dan wandelen zeg, zoo'n goddelijke maan-avond in de sneeuw...’

Hein zag Miekie's aardig kopje vlak voor zich: de glans van haar vervoerde oogen, haar fel-roode mondje... Hij kneep een oogenblik zijn oogen toe: er gingen verrukkelijke mogelijkheden voor hem open, zalige zekerheden... ‘Goed dan, afgesproken,’ gaf hij toe, en hij bukte zich, haastig van begeerte, en zoende Miekie. Meteen achter haar rug om, en nog 's met een zorgelijke blik de trap op, knipte hij de deur open. ‘Goeden avond’, zei hij deftig en droogjes.

Miekie glipte de straat op, ze wuifde nog even en haar oogen lachten...

Haar oogen lachten naar alles en allen: naar een soliede verkeersagent, en naar een grommig aanschuivende tram, een rijtuig met een oudbakken koetsier... Maar het langst tuurde ze naar de groote gouden maan, die in een glorie van wazig blank licht over een kartelige wolkenbaan schoof. ‘Hemel, dit was 't begin van alles. Nu kwam 't geweldige, 'n echtscheidingsproces...’ Miekie hijgde van agitatie en het hart sloeg haar tegen de keel op.

* * *

De sneeuw lag dik en ruig op het eenzame pad rond de Plas. Donker en roezig zwierden uit de groote stad kleine vage geruchten de stilte in. Hein praatte klagelijk over Jans en Miekie leunde zwaar op zijn arm, en zij luisterde aandachtig. 'n Vrouw', pruttelde hij, 'die enkel van keuken-aangelegenheden afweet en - en van eten koken.' Hij geeuwde verholen en hij drukte met een onbewust-hevig gebaar zijn vrije linkerhand, in een gespannen vuist, op zijn leege maag.

'Zoo vreeselijk vlak, hè?', begreep Miekie, 'zoo totaal zonder geest...'

Zij schudde haar mooie kopje, en de roode pluimpjes op haar muts wapperden opstandig. 'Redderen en eten koken', minachtte ze, 'dat is voor mij enkel 'n noodzakelijk kwaad, anders niets.'

Gracicus zwaaide ze met haar kralenbeursje.

Er trok een zorg-gedachte door Hein's troebel gepeins, en hij zuchtte, maar hij praatte er niets op terug.

Miekie legde haar hoofdje tegen zijn schouder. 'Samen bloemen plukken en schikken', droomde ze overluid, 'en samen muziek maken en 'n mooi boek lezen, 'n mooi brok proza of 'n gedicht...' Zij had er plotseling een uitdagend kinnetje bij. 'Eten koken en éten', gispde ze, 'dat is wat voor 'n werkmansvrouw en 'n werkman...'

Hein drukte weer zijn vuist op de holte in zijn maag. ‘J-ja’, zei ie wat weifelend, ‘eten koken brr... en éten...’ Zijn onderlip zakte wat uit. Hij voelde dat er sneeuwwater siepelde in zijn schoenen, en in zijn scheenbeenen voelde hij, met een vinnige pijnscheut, zijn rheumatiek. Een onhebbelijk opkruipende ontstemming verbeet hij dan toch nog...

‘Van de zomer zullen we dit dikwijls over doen, hè, lieve - liéve schat?, zoo'n wandeling in de zoele schemer, rond de Plas... héerlijk! Gô, Miekie, je bent toch zooveel voor me, kind! Maareh... nóu, zoolang 't wintert, moesten we toch liever bij jou op je kamer...’ Hij legde zijn arm om Miekie's middel en hij zoende haar. ‘Wat ben je toch mooi,’ fluisterde hij.

Miekie trok er een puntig mondje bij. ‘Op mijn kamer?’ Zij dacht aan haar bazige hospita, die altijd zoo loerde, en schudde energiek haar kopje. ‘Nee, geen denken aan jongen, dat doe ik vast niet. Kijk 's, dat begrijp je toch zèlf wel: zoo lang je niet officieel gescheiden bent, is dat vééls te raar...’

Er ging een schok door Hein's lichaam, het was of hij schrok, en zijn arm lag plotseling heel wat losser om Miekie's middel. ‘Hè, gut’, zei hij enkel, ‘hè gut’.

Maar Miekie tuurde halsstarrig voor zich uit, en

ze bleef bij haar beslissing.

‘t Is veel beter zóó’, stelde ze vast in haar denken, ‘nu heeft hij nog véél meer achting voor me, heilige achting...’

Er stooft een gure wind over het eenzame pad...

Toen Hein, die avond, besneeuwd en verkleumd de trap opstuntelde, kwam Jans hem al op de overloop tegemoet. Zij draaide het ganglicht wat hooger, en de witte cupidootjes in de lantaarn glimlachten spottend op haar neer.

Maar Jans had er geen erg in. ‘Dat overwerk’, mokte ze meewarig, ‘dâ-'s toch 'n ellende.’

‘Tjá-á’, zuchtte Hein, hij kleurde een beetje, reikte zijn besneeuwde jas over aan Jans.

‘Door en door nat’, beklagde ze, ‘tsjonge, dat 't nog zoo sneeuwt, hè?’

Hein gaf er geen antwoord op, hij keek naar de gezellig-gedekte tafel, in de prettig-verwarmde kamer. ‘Wat hebben we?’

‘n Soepje’, vertelde Jans dollerig, ‘om alle tien je vingers van af te likken, heerlijke raapjes enne... en kalfs-oestertjes.’

‘Tsjonge’, glunderde Hein, ‘dâ-'s immes hoor, ik heb trek’.

Jans gichelde, ze droeg de dampende schoteltjes aan, blank en bol stond haar gezicht boven de wasem. ‘Je hebt 'n vrouw uit duizenden’, grapte

ze, 'dat mag je wel 's goed beseffen, kereltje'. Ze streek Hein over zijn haar, boog zich naar hem toe. 'Nou?'

'Tja', zei Hein, hij glimlachte verlegen, en hij keek een andere kant uit.

Een zoen kreeg Jans niet...

In zijn makkelijke crapaud, zat Hein vlak voor het gashaardje, en hij rookte dommelig zijn sigaartje. De wandeling door de vinnige kou, en de overvloedig-genoten maaltijd maakten hem slaperig-voor-de-tijd. Monkelend, uit dikke oogen, keek hij naar zijn voeten, in de vilten huispantoffels. 'Lieve goden, als hij nou maar van die ijsbarelijke nattigheid geen vleugje van z'n reumatiek opliep...' Hij werd van schrik weer wat helderder, strekte zijn voeten dichter naar het haardje uit, en lette op Jans: ze droeg het eetgerei naar de keuken, zette het theegoed klaar. 'n Heel verschil', soesde hij, 'Jans, zoo'n groote stevige vrouw, hè?, zoo'n mollige dikkerd, en dan Miekie met haar fijne snuitje, haar tengere figuurtje... haast nog 'n kind'.

Er kwam wat straks in zijn gezicht, en hij begon er uit te zien als een man die een onverzettelijk besluit genomen heeft.

Over haar bureau heen, gluurde Miekie telkens

naar Hein.

Er lag een gedicht onder haar vloeiblad, een verheven loflied op de liefde, dat ze Hein graag 's wou laten lezen. Maar hij keek niet eenmaal op. 'Iets met Jans gehad', overwoog Miekie, 'gisteravond misschien over 't late thuiskomen. Of née...!', een blijde schrik sloeg door haar heen, 'de echtscheiding! 't Kostte hem strijd, natuurlijk zoo'n gesprek over scheiding... vreeselijk tragisch.'

In haar zalig geluksgevoel, dacht ze vluchtig met meewaren aan Jans. 'Wel triest voor haar, maar diep voelen zou ze 't denkkelijk niet, was ze te oppervlakkig voor. 'n Best menschje voor - voor 'n brievenbesteller of zoo... Maar Hein was geestelijk beneden zijn stand getrouwd met haar.'

Zij keek nog 's naar Hein om, maar hij zag het niet.

De ochtend duurde haar lang.

- Voor het lunchuurtje sprak ze hem toch nog. Het was in de vestibule van het kantoor. 'Wat 'n haast heb je ineens?', bitste ze, 'wou je zóó weg?'

'Had je danneh... iets belangrijks?', informeerde Hein zakelijk, hij keek verlegen.

'Nee... ja', zei Miekie verward, ze grabbelde in haar taschje, 'n gedicht'.

Geagiteerd tuurde Hein op zijn horloge. ‘Ja, kijk 's lieve kind, m'n vrouw wacht niet graag...’ ‘Je vrouw?’, verwijtend zag Miekie op, ‘wat doe je toch náár vanochtend? Heb je iets? Toe, zeg 't me maar?’

Hein kuchte. ‘Ja kijk 's... ik had 't je liever op 'n geschikter oogenblik willen zeggen, maar 't kan nu ook wel. Ik geloof zie je, dat 't toch maar beter is, als we alles laten zoo als 't is, dat we maar weer gewoon als vrienden... h'm... als vrienden met elkaar omgaan, àls 't kàn.’ Hij keek behoedzaam om zich heen. ‘Echtscheiding geeft zoo'n opspraak, och en Jans heeft toch ook haar goeie kant, haar goeie kanten...’

Miekie's fel-roode mondje beefde erg, ze zei niets, staarde...

Hein stopte zijn horloge weer in zijn vestjeszak. In de verte zoo van uit de open vestibuledeur, zag hij zijn trammetje aankomen.

‘Nou dag kind’, deed hij nog hartelijk in der haast, ‘toe, nou maar flink wezen, hè?, 't is niet anders...’

Hij wipte de stoep af, sprong op het achterbalcon van de tram. ‘Drommels, tien over twaalf al, Jans wachtte niet graag met 't warme schoteltje’. Hij glimlachte even. ‘Wat was 't vandaag ook weer? Ah ja, macaroni met kaas, fijn. Jansie verwende 'm wel, die goeierd, hij had 't toch

ook best. Als je dan 's 'n kerel als Steenwijk nam: die 't zelfde salaris had als hij, en thuis niet half genoeg te eten kreeg, die z'n zakcentjes allemaal opdokken kon voor cadeautjes, als ie wou, dat z'n vrouwtje wat lief voor hem zou wezen... Nee, dan was Jans héél anders...' Hij siste een deuntje tusschen de tanden door. 'Gô', die Miekie... wat zou je door zoo'n kind toch in 'n geduvel komen...'

- En in de vestibule van het kantoor, stond Miekie nòg. Er glipten dikke tranen over haar bleeke wangetjes, en naast haar op de vloer, lag verkreukeld en gescheurd, de hymne op de liefde...

De mooie meneer van Maren.

Sien Schepers stoof uit het kantoortje van haar vader of ze er uitgeschopt werd.

Haar groen-zijden jurk ritselde, haar tulen halskraag woei op, en de korte haartjes die lossprongen uit haar geonduleerde kuif, krieuwelden in haar natte oogen.

- Nee, zei ze verstikt, ik doe 't niet, ik doe 't toch niet, ik zie niet van hem af... Ze balde haar vuisten, gooide haar hoofd achterover, en beet haar tanden oopen.

Mijnheer Schepers greep alweer naar de kruk van de deur, maar bleef dan toch nog even staan op den drempel van zijn werkkamer. Hij hijgde, zijn kale schedel glom van zweet, en hij drukte zijn breede kin zoo vast op zijn boord, dat er wel drie vleesch-plooien onder uit puilden. Achter zijn spiegelende lorgnet-glazen gloeiden zijn klein-geknepen oogen als blauwe vonken. - Dan, beëindigde hij de discussie, moet je 't zelf maar weten, alleen dit nog: als je er bij blijft, om... om op 't aanzoek van die mooie meneer van Maren in te gaan, in te gaan, hoor je me?, dan is 't uit tusschen ons, dan wil ik je nooit meer hier

zien, dan - dan ben je m'n dochter niet meer, dan is 't uit, úit, versta je me...?

Sien slikte tegen haar tranen. - En dåt, beet ze driftig van zich af, om een naamlozen brief...

- Nee, nee, nee, streed mijnheer Schepers tegen, niet om die brief, maar omdat het 'n onbetrouwbaar persoon is, omdat hij geen soliede naam heeft, en geen soliede zaak, omdat het 'n... 'n zwendelaar is, 'n bedrieger, 'n... 'n-vrouwen-jager, 'n lãp...

Sien zette zich schrap. - Daar raadt u maar naar... daar weet u met zekerheid niets van af, nou ja, ja, u heeft 't van hooren zeggen, maar 'hooren zeggen liegt wel 's' en u wil 't nu per se aannemen, omdat u een hekel aan hem hebt, omdat hij ook een zaak in gedistilleerd heeft... en u concurrentie aandoet, omdat...

- Hij op m'n geld loert, viel mijnheer Schepers er woedend op in, omdat hij denkt, de eenige dochter van die ouwe, rijke Schepers, dat is wel wat voor me, 'n goed zakie, 'n voordeelig zakie, tja zeker, omdat 't 'n schoft is.

- En die zelfde schoft, troefde Sien, is de vriend, is de huisvriend van Oom Nico, en Oom Nico zegt...

Mijnheer Schepers deed dreigend een stap naar voren. - Jouw oom Nico gaat me niks an, versta je dat? Wat jouw Oom Nico beweert, dat

plak ik an m'n zolen, hoor je dat? En nou voor eens en voor al: je hebt te kiezen tusschen je Vader, die alleen op je welzijn bedacht is, en tusschen die mooie meneer Goof van Maren, die uitsluitend aandacht voor je centen heeft. Denk daar nou nog maar 's goed over na, eer je beslist.

Hij knikte met een rimpelig bijeengeknepen mond en sloeg driftig de deur achter zich toe.

Beduusd bleef Sien nog even staan in de breede, kil-witte gang.

- Nou, zei ze toen bij zichzelf, ik geloof er toch geen steek van hoor, 'n lap, och wat!, 'n vrouwenjager, toe maar... schelden is geen kunst, en ik geef hem toch niet op hoor, nooit, nooit, 't is m'n laatste kans, m'n eenige... en zoo'n mooie... want ik hou immers van Goof, ik hou van hem...

Door het bovenlicht van de voordeur viel een stille, bleeke licht-glans op den spiegel van den kapstok.

Sien zag opeens haar eigen gezicht, breed, en wit, met dik, dof-bruin haar, en oogen zoo licht dat ze haast kleurloos leken.

- 'n Wonder, praatte ze in haar denken, dat hij zooveel om me geeft, 'n groot wonder, want ik... ik ben immers niet eens knap, en niet eens jong, en niet aardig ook...

Een paar tranen kropen uit haar knipperende oogen.

- Kinderachtig, mokte ze en ze drukte haar hoofd verlegen opzij van het spiegeltje, tegen haar rood-wollen jersey. - God, dat mooie groote geluk, dat haar nog, tegen elke verwachting in, gegeven werd, wou hij haar weer afnemen: Vader... En niks had ze gehad, nooit wat beleefd, niet eens 'n ongelukkige liefde, en dat vond hij alles maar gewoon, en hij verwachtte niet anders van haar dan dat ze zoo maar tevreden naast hem voortleefde, in dat stille, somber-ouderwetsche huis, zonder uitzicht op iets anders dan een verzorgde ouwe dag...

Ze stampvoette in verzet, en de dikke, roode ganglooper dempte het goedig.

- Als Moeder nog maar leefde, dacht ze dan weer verdrietig. Moeder, die zou haar wel begrepen hebben, maar Vader... Vader met z'n centen... de centen waar Goof op vlast...

Ze glimlachte beverig.

Ineens kwam Goof haar voor den geest: zijn fiere houding, zijn uitdagend-knap gezicht met het welige, kroezig-zwarte haar, de levendige, bruine oogen, de mooie mond met de witte tanden, en de kleine, zwarte knevel... Ze kneep haar handen stijf ineen op haar borst. - O Goof, beloof-

de ze in een zucht van genot, 't is: ja... 't is ja, hoor Goof.

II.

Sien drentelde gejaagd heen en weer op het smalle, bochtige achter-af paadje, tusschen de bloeiende heesters, in het Park.

Er hing een geur van rozen en seringen in de lucht, en op de groene stilte van een vijver, dreven als droomend een paar statig-witte zwanen. Het grove tumult van de groote stad verfijnde tot een ijl gerucht.

Het werd avond.

Maar in het bleeke duister kroop een vochtigkille nevel van de aarde op.

En Sien huiverde in haar dun japonnetje van crêpe-de-chine.

- Als hij nou niet komt, moest ze telkens denken, als hij nou toch 's niet komt, als 't nou 's... 'n grap... maar 'n grap van hem...

Ze beet in haar onderlip.

- Wel nee, verwierp ze weer, geloof dat toch niet, onzin! Maar wachten is altijd vervelend, nou zij zou niet weten wat wachten was, haar heele leven... nee, stil nou maar, dat was nou uit, nou Goof er was.

Onrustig tuurde ze op haar pols-horloge. - 't

Werd toch tijd... Kwart voor acht, had hij geschreven, nou, 't wàs kwart voor acht... Akelig stil was 't hier eigenlijk, och wel nee, maar ze was geen afspraakjes gewend... Toch wel vroeg donker vandaag, 'n dikke lucht, of misschien maakten die hoge boomen 't zoo... zoo naargeestig, echt 'n plaats voor 'n moord... Spàtte 't nou? Gut, als er nou maar geen regen kwam, ze had haar eigen nog wel zoo mooi gemaakt...

Als tersluiks keek ze naar haar schoentjes van zilverleer, en naar de wiegende kralenfranjies op haar lilazijden jurk, de witte narcis in de tule van haar sjaal...

- Nou zie ik er toch wel goed uit, dacht ze verlegen-opgetogen, en spiedde nog even in den spiegel van haar taschje naar haar nieuwe, joligjonge hoed met de rand van roosjes, en glimlachte tegen zich zelf en tobde meteen...

- Als ze nu om half negen bij Lenie Bakker wou wezen... akelig dat die Lenie nou juist jarig moest wezen... half negen, nee, dat haalde ze al niet meer, dat werd wel kwart voor... en mevrouw Bakker, dat was altijd zoo'n ouwe bezorg... als die dan 'n boodje stuurde naar huis of ze er wel om dacht... gut ja, dan kreeg je weer 'n scène met Vader, 'n rare tijd nou, 'n zenuwachtige tijd...

Ze schrok op van een gerucht.

Goof stapte de kromming van den weg om. Hij stak groetend zijn wandelstok op en holde als een jongen op haar af, greep heftig-verliefd haar handen.

- Nou? vroeg hij gesmoord, zeg gauw...?

- Dat hoeft toch niet? viel ze er nerveus-vroolijk op in, ik bèn er toch en dat ik er ben, dat is toch 't antwoord dat je wou?

Hij trok haar haast ruw in zijn armen en zoende haar wild.

- Lieve!ing, m'n meisje, m'n vrouw. Even liet hij haar mond vrij. En je Vader?

Ze schudde haar hoofd, en de lach gleed terug in haar keel.

- Nee, zuchtte ze, die denkt er nog net 't zelfde over, die houdt voet bij stuk, hij is vreeselijk dwars, en ik - ik heb geen deel van leven, Goof, van den ochtend tot den avond scènes. Ik... ik heb nog nooit zooveel gehuild, Goof, en zoo slecht geslapen... Door haar tranen heen, wou ze toch nog glimlachen, maar 't ging niet best... En Goof nam haar opnieuw in zijn armen. - Ja kind, - je ziet er ook betrokken uit, 't is 'n lamme tijd voor je, dat begrijp ik best, we moeten er toch maar doorheen bijten, hè?, gauw trouwen, ja?, wil je dat wel?

Ze knikte.

- En dat geklets over me, vorschte hij ernstig, en zoo'n brief zonder naam, daar geloof je toch niks van, hè?

Sien schudde beslist haar hoofd.

En hij praatte troostend door.

- Dat met je Vader komt vanzelf wel weer goed, hij breekt niet voor altijd met je, geloof dat maar niet, dat zou onmenselijk wezen, z'n eenigst kind. Zijn stem werd inniger. - En, lieve meid, ik zal je voor al dat akelige van nou ruimschoots schadeloos stellen en 'n goed echtgenoot voor je wezen, 'n trouw echtgenoot, dat beloof ik je, kind, dat zweer ik je, dat...

De rest ging te loor in zijn zoen.

III.

Met hun drieën stonden ze achter het beregende erkerraam te beraadslagen, wat er nu gedaan moest worden: Mevrouw Bakker, Lenie en Sien. Het was opeens gaan stortregenen.

En Sien had gedacht: - Zoo'n gietbui duurt niet lang, ik blijf nog maar even.

Maar toen de laatste bezoeker van Lenie's verjaar-fuif vertrokken was, zat ze er nog, en de gietbui hield aan.

- Je kunt er toch onmogelijk zóo door, zei mevrouw voor de zooveelste keer, in je zijden japonnetje, en op die schoentjes...

- Nee, moest Sien toegeven.

En Lenie woelde zorgelijk in haar bobbed hair.

- Als je nou maar in mijn regenjas kon, zeg? En ze schaterde toen ze zoo heel uit de laagte bij Sien opkeek.

- Als jij nou 's, mevrouw Bakker kreeg van het verzinnen al-dieper rimpels in haar oud, deftig gezichtje, je jas aantrok Lenie, en hier op den hoek een taxi aanriep?

Lenie had er geen zin in. - Tien tegen één of ze hooren je toch niet - die chauffeurs en ze spuiten je vol slik...

- Als Ka dat dan 's deed? vond Sien er op.

- De meid, tobde mevrouw, heeft geen waterproof, en kan ook niet in Lenie's hare... Trouwens, die kan je toch zoo iets niet laten doen, dan beleef je allerlei gekke dingen...

Zwijgend tuurden ze naar buiten.

De flauw-verlichte straat werd grijs van den recht-neer-vallenden regen...

- Maar de jas van onzen Freek? bedacht Lenie, en ze keek taxeerend bij Sien op, nou, die is jou niet zoo veel te wijd, wil ik wedden, en dan trek je er die hoge rijglaarzen bij aan van Mama, en dan doe je die dikke, zwartwollen sjaal van Oma om je hoofd...?

Ze stonden alle drie te proesten.

- Maar kind, kwam mevrouw er tegen op, hoe

bedenk je 't...?

- 'n Reuze-ideetje, gaf Sien grif toe.

- 't Wordt, voorzag Lenie, een heele verkleedpartij, dól, kom mee, zeg.

En op Lenie's slaapkamer, voor de spiegeldeur van de kleerenkast, vielen ze van de eene lachbui in de andere.

De rijgschoenen van mevrouw konden maar halverwege dicht om Sien's stevige beenen, maar ze raakte haast zoek in de veel te groote jas van Freek Bakker, en uit Oma's zwart-wollen sjaal met den dikken kogeltjesrand stak net het puntje van haar neus.

Gichelend liepen ze achter elkaar - Sien voorop - de gang in.

- 'n Parapluie ook nog? bood Lenie gulhartig aan.

- Nou, zei Sien, gesmoord uit haar doek - ben je mal zeg?, om Freek z'n ouwe jas te sparen!

- Nee, viel mevrouw bij, dat is nou niet noodig. Ze trok de voordeur al open.

- Wil je Ka heusch niet mee hebben? Nee? Loop maar flink door zeg, 't is betrekkelijk 'n kort eindje, hè?, en dan laat ik morgen, goed verpakt, je hoed en je schoentjes wel thuis bezorgen. Dag kind.

Sien groette uitgelaten-jolig, stapte, haar handen diep in de jaszakken, vlug de straat op.

- Dag! gierde Lenie haar na, je bent net 'n vrouw die om 'n cent loopt, echt leuk.
Mevrouw praatte er zacht-vermanend tegen in. Toen flapte de deur dicht.

Sien liep nog even in zichzelf te gichelen om de malle situatie. - Ja, ze kon best, als de meid voorkwam, om 'n boterham vragen. Zou wel koddig wezen... met zoo'n grommel-stem: asublieft 'n kliekie ete voor me?, vier kindertjes juffrouw en 'n werkelooze man... Nee, 't was maar gekheid, geen denken aan met Vader's humeur, en die ruzie-narigheid... Maar toch wel fijn dat ze Goof gesproken had en dat hij zóo van haar hield, en dat hij alles voor elkaar zou brengen en dat ze nou binnenkort mevrouw Van Maren zou heeten... en Goof haar man... haar man... gut, ze voelde nog zijn zonen, die gloeiden gewoon als vuur... fijn wel, eenig...

Ze luisterde een poos gedachteloos, soezerig naar haar eigen vreemd-strompelende stappen... Toen besepte ze ineens hoe stil het was op straat: al nachtelijk. - Ja, gut, 't was zeker wel bar laat geworden onder al die bedrijven door. Onhartelijk dat Vader ook niet even kwam om haar te halen.

De wind blies ritselend een stuk papier door de straat.

Ze keek er verschrikt bij om.

Op den hoek van een steeg stond een vrouw, die er uitzag als zij zelf.

Ze liep sneller aan.

- Akelig eenlijk stuk toch, zag ze in, enfin, als je eerst de brug maar had, dan werd 't wat drukker.

Schuw keek ze telkens de zwarte stilten van onoogelijke zijstraatjes in. - Als je een man had... toch veel veiliger, hoefde je nooit alleen te lopen, was je altijd beschermd.

Op de brug slenterden een paar heeren, een auto zoefde voorbij, een tram knarste een hoek om. Ze ademde weer op.

Toen hoorde ze plotseling een gejaagde stap achter zich aankomen.

Iemand floot, siste...

Haar hart sloeg haast tegen haar keel op. - Dàt was nou, dacht ze toch nog schamper, een vrouwenjager.

En een stem naast haar praatte ruw-joviaal: - Juffie, kan ik met jou mee, hè?, wat moet je hebben...?

Sien zwikte, struikelde haast, haar doek gleed naar achteren, toen keek ze met groote, starre oogen in het gezicht van den man naast haar... Het was Goof.

En haar lach viel als een schreeuw in de stilte.

Een steek onder water.
Een Enkhuizer vertelling.

Aagt had weer danig het land, die ochtend.....

Ze nam stof af in de pronkkamer, en de porseleinen voetballer, het verkleurde Kerstmannetje en de drie suikerig-rose engeltjes botsten ruw tegen elkaar aan onder haar druk-bezige handen. ‘Verdikkie,’ sputterde ze halffluid.

En de rest dacht ze: ‘Idiote boel bij hullie, als je kennis ân 'n jongen had, moest je juist verkeerung met hem willen hebben. Want enkel vriendschap...,’ ze stak haar lippen wat vooruit en schudde critisch haar hoofd, ‘dat kwam nooit voor, hè?, welnéé... En Moeder, die zette maar gauw 'n groote mond op: Arie Kreikamp zus... en Arie Kreikamp zoo... 'n bouwerman, dat was zoo slecht nog niet, maar er zat voor geen dubbeltje fut in die jongen! En Vader, die stak er ook nog z'n neus in!’ Ze pufte van boosheid. ‘Tja, Vader...’

Met haar stofdoek op de rose ballon van de kleine schemerlamp, bleef ze plotseling soezerig staan staren. Ze haalde zich ook Piet van Eik's

gezicht voor den geest, zijn ernstige glimlach en donkere oogen...

Meteen trok de frons uit haar wenkbrauwen. 'n Geleerde jongen,' moest ze waardeeren, 'nou... en 'n keurige jongen ook. Zoo netjes in de kleeren altijd: drie verschillende hoeden had hij wel, en vier pakken, en 'n demi, en 'n waterproef, en 'n pracht van 'n winterjas... en achthonderd golde op de spaarbank, en weet je wat ook?, zoo'n lieve, vieve houding, net 'n militair, en van die mooie witte handen...' Ze hield even haar adem in. 'Hè ja,' zuchtte ze toen diep uit, 'ja...'

Daar kleurde ze zelf een beetje van en fronste. 'Maar wat zee Vader nog, toe' ie Piet weggepéed had: 'n verwaande kwast, die schoolmeester, en 't is hem zeker ontgaan, dat z'n Moeder vroeger wel er 's om 'n riksdalder te leen kwam bij mijn! Effe later flikte hij weer doodgemoedereerd 'n ouwe schoen op, en Moeder... Moeder, die galmde als-maar op 't bleekie van Piet Hein en de zilverere vloot..... Dat zij suf zitten bleef, met 'n brok in haar keel om Piet, dat die zóó weg kon gaan, zonder gedag te zeggen haast... en... en zonder 'n amparte knik tegen haar, daar hadden ze geen-eens benul van. Affijn, en maar goed ook, anders kreeg ze nog meer likken uit de pan over Arie...'

Ze snoof van drift.

Want Arie was voor haar toch enkel maar een jongen-uit-de-straat, een buurjongen, die ze vaak tegenkwam, 's avonds, als ze nog even een kuiertje deed, en die dan altijd met haar meeliep: zoo maar gewóón met haar meeliep. En dan wat praatte, van alles en nog wat... zoo maar gewóón-weg wat praatte...

Werktuiglijk bleef Aagt voor de ovale wandspiegel staan, en keek gedachteloos naar haar klein, schraal gezichtje met het dikke springerige haar, en de glimmende zwarte oogen... Toen kwam haar Moeder de kamer in.

‘Jawel,’ zei die goedig-spottend, ‘wie-doet-je-wat!, staat medam d'r eigen te spiegelen?’ Ze krabde in haar grauwe kuif, en de wratten op haar neus en de haren aan haar kin trilden als ze sprak. ‘Ik kwam maar 's effe kijken,’ lichtte ze koddig in, ‘of je de kamer nog gedaan kreeg vandaag.’ En ze pinkte plagerig. ‘Arie is toch al voorbij, en je moete nog aarepels jassen ook...’

Aagt haalde gemelijk haar schouders op.

‘Ik keek niet-eens na' Arie uit,’ wierp ze nog tegen, ‘maar al geef je me de hééle dag steken onder water... ik zel toch even goed met hem blijven praten-en-zoo...’

Het leek haar Moeder enkel maar te vermaken.

‘Mevrouw de vorstin,’ dolde ze honend, ‘net nadat U-edele idee hêt...’ En haar bolle oogen glinsterden van een inval. ‘Piet van Eik,’ bedacht ze inderhaast, ‘die vindt ‘t anders ook nog al kras. Laast zee hij zoo langs z'n neus weg: ‘Is Aagt met die jongen van Kreikamp? Nee, zee ik, hoe dat zoo? Nou, zee hij, omdat ze altijd met hem loopt...! Nee, zee ik, dâ-'s enkel maar gewóónweg buurschap... En hij zee niks werom, geen boe of geen ba, en hij keek zoo gek...’

Aagt schokte of ze aangestooten werd.

‘Nou,’ gaf ze na een stilte, schuchter in bedenking, ‘maar... maar wat moet ik dan doen om van Arie af te komen? Ik ken toch zoo maar niet zeggen: je magge niet meer met me meeloopen, jongen? We hebben niks gehad... We benne best... Hij vertelt me alles van z'n eigen.’

En de Moeder wist precies wat haar te doen stond. ‘Je zegge maar: Arie, wat hè'je er toch mee voor, dat je altijd met me oploope? Nou, en als hij dan uit de hoek gekomme is, zeg je: ik heb er geen idee in, Arie, niks, geen sikkepit! Nou, en dan gaan jullie ieder 'n kant op...’

Ze wachtte nog op een weerlegging.

Maar Aagt sribbelde al niet meer tegen. Ze tuurde nog even stil voor zich uit. Toen zei ze met een gedwee-klein stemmetje: ‘Kom, ik zel

aarepels schillen.’

En de Moeder knikte tevreden. Ze dacht: ‘Allicht komt er nog 's wat beters...’

* * *

Het was een winderige avond: de maan keek maar met één oog door een kier van de wolken en de boomen in het smalle laantje-naar-zee ritselden beverig, of ze bang in het donker waren.

Aagt kuchte zenuwachtig en ze keek schuchter naar Arie op. ‘Als we nou bij de tiende boom benne,’ nam ze zich voor, ‘dàn begin ik er over.’

Maar toen ze daar waren, durfde ze toch niet goed.

‘Nee, nog tien boomen verder,’ stelde ze uit, ‘maar dan ook vast.’ En wat Arie bepraatte, hoorde ze maar vaag: iets van aardappelrooien ...Het kon haar ook niet schelen... Ze kuchte weer, want ze stapte langs den tienden boom, toen zei ze het ineens. ‘Arie, wat heb je er toch mee voor, dat je altijd met me oploope?’ Haar wangen gloeiden, ze durfde niet op te zien.

Arie liep plotseling veel dichterbij haar. Hij fluisterde haast. ‘Nou, dat heb je toch wel begrepen.’

Aagt schrok er van. ‘Wel nee,’ zei ze opzettelijk luid, ‘waarom dan?’

Zijn adem ging zwaar. ‘Om jou toch...?, om met je te verkeerem... naderhand...’

‘Nou,’ weifelde Aagt, ‘dat spijt me dan wel, maar ik... ik...’

‘Wil je niet?’, viel hij er heesch op in. Hij bleef stil bij den zeemuur en greep er zich aan vast of hij steun noodig had.

Aagt keek schichtig naar hem op, zijn smal, mager gezicht leek ineens veel witter. ‘Nee,’ zei ze dan toch maar ronduit, ‘ik heb er geen idee op, Arie.’

Omdat het toen zoo akelig stil bleef, ging ze er nog even op door. ‘Guns, als ik had kenne weten, dat 't zoo met je was, dan had ik al wel eerder... maar je liete nooit niks merken.’

Arie praatte verstikt: ‘Je moete mekaar toch eerst leeren kennen.’

‘Nou,’ hield Aagt vol, ‘maar geeneen jongen, die dat wil, doet zóó!’

En 't was of Arie al dieper over den zeemuur leunde.

Het zwarte water, in de diepte, maakte 'n smakkend geluid en door de donkere horizon prikte een hel-rood lichtje.

Aagt tuurde er gedachteloos naar. Ze wou graag weg en zag er toch ook weer tegen op, om Arie alleen te laten in de griezelige stilte bij het water... ‘t Spijt me wel voor je,’ zuchtte

ze. En na een stilte nog 's weer: 't Spijt me erg.'

Even keek hij toen nog naar haar op. Zijn gezicht leek in een glimp van het maanlicht een witte vlek met twee donkerglimmende oog-kuilen er in. 'Ga maar liever weg,' zei hij gesmoord. En Aagt ging werktuiglijk.

Toen ze bij een bocht van den weg nog eens omkeek naar Arie, zag ze hem in dezelfde houding bij den zeemuur staan: doezelig-zwart tegen de grijze avondlucht en diep voorover gebogen.....

* * *

Een angstig gevoel bekwam Aagt.

Het was of de wind met den regen vocht, vlak voor de deur: het huis dreunde en de ramen rinkelden.

Aagt kon er niet van slapen. 'Wat 'n weer ineens. En Arie, zou die nou wel na' huis gegaan wezen?' Ze tuurde naar een étagère met steenen poppetjes in den kamerhoek, en naar een schilderijtje op den wand, en aldoor zag ze Arie's gezicht: onwezenlijk-wit, met twee zwart-glimmende oog-holten.....

Ze moest er zacht van steunen.

Er schoten haar ook allerlei goeie dingen van Arie te binnen... 'Als ze erg neerslachtig was

om ruzietjes in huis, had hij haar altijd opgebeurd... En wat bracht hij vaak appels en peren in den pluktijd...' Ze kneep haar tranige oogen stijf toe. 'Z'n Moeder,' viel haar toen weer in, 'die had ook nog er 's gezeid: Arie, die ken niet teuge z'n leed, dadelijk is-t-ie moedeloos en dan ken hem niks meer schelen.'

Aagt steunde al-luider. 'Ik ben zoo benauwd,' klaagde ze bij zichzelf, 'zoo benauwd...' En toen ineens wist ze ook wel waarom.

Ze wierp zich wanhopig voorover, en snikte in haar kussen. '...Als hij nou z'n eigen verdronken hêt...'

* * *

Aagt wist eigenlijk zelf niet goed waarom ze nu in haar eentje opnieuw langs dat smalle weggetje-aan-het-water liep. Ze tuurde schuwzoekend omlaag naar de bultige glooiing van zand en steen en beet op haar tanden tot het pijn deed... Ze moest ook gedurig aan den naargeestigen dag in huis terugdenken. En hoe ze telkens weer stiekum uitgekeken had naar Arie en allerlei boodschappen verzond om langs zijn huis te komen.

Ze zuchtte zwaar. 'Toch vreemd, dat er niks van Arie te zien was, heelemaal niks... En dat je dan toch maar doen moest of je bruine boonen met spekvet lustte, en 'n kruis in 'n broek

kon zetten...’ Sloffend liep ze verder, doelloos. En alles zag ze door een mist-van-tranen: de breede mond van de maan, en de duister-glimlachende zee, en verder-op een minnekoozend paartje: al-loopend zoende de jongen het meisje, en aan het meisje was iets opvallends.

Ze had wijdgeplooide rokken aan, een wit mutsje op, en bloote onderarmen: het was 'n Urkerin. Aagt tuurde leeg naar hen.

Ze dacht: ‘Wat moet hij bar van me houden, Arie, dat hij zóó ijselijk wanhopig wezen kon.’ Ze steunde onbewust, en haar handen werden klam van zweet.

‘Als hij nou z'n-eigen verdronken hêt,’ urmde het in haar op, ‘dan zel ik ook nooit meer 'n gelukkig uur in me leven hebben. Dan hê-'k 'n moord op me geweten, dan... dan was 't nog maar 't beste als ik ook dood gong...’ Opeens knapte dat...

En het leek of de weg een beetje begon te trillen, en of de zeemuur beverig bewoog.

Aagt greep er zich krampachtig aan vast, ze staarde strak voor zich uit en haar oogen puilden. Want de jongen, die met het Urkerinnetje liep en zijn arm om haar heen hield en zijn hoofd tegen haar aandrukte, en haar zoende... dat was Arie...

Bewonderaars.**Een vertelling van bakvisschen-liefde.**

Carry zwikte telkens op de ongelijke keien. - Die straten, mokte ze nog vaag. En dadelijk onderbrak ze zich zelf. - 'n Dag was 't er eigenlijk niet voor, zoo betrokken.

Tusschen haar ooghaartjes uit, gluurde ze het rechte smalle achterstraatje af. Guur floot de winterwind tusschen de huizen door, de iepen achter de tuinmuur van den dokter leken reusachtige takken-bezems, die krakerig heen en weer bewogen, en een witte kat op de muurichel kon haast zijn evenwicht niet bewaren. De wind stak op.

En de grauwe lucht werd al-dreigender.

Carry klemde de tompouce vaster onder de arm. - Enfin, je hoed en je bont dat was 't voornaamste, als je die dan maar droog kon houën, en je roos dan... en je schoenen, nee je schoenen, dat zou niet gaan.

Wat voorover gebogen, liep ze op in de wind, de blauw-groene veertjes op haar vilten hoedje staken als twee horens in de hoogte, en het dikke zwarte haar leek wel op haar wangen geschilderd, dat verwoei niet, maar de staarten van

haar sneeuwhaas fladderden koddig op en neer of ze kwispelden, en de dikke zijden roos - die naast het spitse bont-kopje vastgehouden werd door een groenhoornen vlindertje - bibberde vervaarlijk, leek telkens los te laten.

Carry moest er aldoor op letten. Jammer dat 't zoo woei... stond toch bar sjiek die roos, echt modern. Typisch dat Vader, er zoo om proestte, nou ja, goeiig proestte hij, op dezelfde manier als Moeder het hoofd schudde.

Vluchtig glipte haar blik langs de verweerde huisjes met de smalle ramen. Achter de ondergordijntjes gluurden nieuwsgierige oogen..... een vrouwenhoofd boog over een rijtje potbloemetjes heen, een horretje werd opzij gezet...

En Carry liep opzettelijk langzamer, praalde in den gierenden wind welbewust-trotsch met haar fladderende roos. Haar kleine slim-zwarte oogen werden er wat ronder bij, ze maakte een puntig strak mondje, en trok haar ruggetje nog al rechter. - Bep en zij, bedacht ze verwaand, voerden eigenlijk alle mode-nieuwigheden in. Eerst zij alleen, en nou Bep er was, zij tweeën... Want dat zou je nu vast en zeker weer zien, over 'n paar weken liepen er minstens 'n stuk of zes anderen ook met zoo'n zijën bloem.

Ze stak haar kinnetje nuffig in de hoogte en trippelde - ondanks bobbelige keien en ruk-

kende wind-vlagen - met opmerkelijke elegantie...

Bep en zij hadden ook de lange paarlen oorhangers 'ingevoerd', de tompouces, en het bobbed hair. Nu waren er al zes dames in het stille stadje die oorhangers droegen, vier die tompouces hadden, en twee die page-haar lieten knippen. - En alles door ons, snoefde Carry in zich zelf, door twee meisjes van zeventien jaar... Ineens knapte dat af, ze knikte...

Bep kwam haar al tegemoet.

Haar blonde krulletjes puilden in een rul randje onder de kleine diep-getrokken hoed uit, en op haar zwarte bontje, pronkte een groote tuil kunstviooltjes...

- Dag, zeiden ze tegen elkaar. Gearmd liepen ze op.

Bep's lichte oogen schaterden.

- Kijken ze niet erg, vroeg ze direct, riepen de lui je nog wat na? Wat von' je Moe? Haar blik wees aldoor naar de roos.

Carry tuitte haar lippen. - En jouwe? Bep spitste ook haar mond. Toen lachten ze stilletjes.

- In die soort dingen, lei Bep uit, is ze niet zoo streng, maar in andere... ze zuchtte diep. Toch ijselijk ouderwetsch zeg, dat we altijd vóór tinnen thuis moeten wezen. Iets uit de middeleeuwen vin' je nou ook niet? En dat we niet zonder

geleide naar Amsterdam mogen, en altijd met die nare Juffrouw Dekker, 't toppunt. En wat dee' dié eng, hè, gister, zoo mal-stijf tegen die meneer van die mode-zaak, en dat ze juist in 'n dames-coupé wou.

Carry was het heelemaal met haar eens. - Oervervelend, en kun jij je voorstellen, dat dié ooit zeventien geweest is? Ik geloof dat ze met 'n bril, grijs haar en rimpeltjes geboren is. Maar zeg, laten we eerst buiten-om gaan, anders ben' we zoo gauw uitgelopen.

* * *

Soezend tuurden ze even naar de verflooze scheepjes in het groezelige binnenwater. Op het platgelopen gras aan de wallen lagen afgedankte vischhouwers, roestige dreggen en kapotte ankers. Er hipte ook een musch over den weg, en die ging niet eens voor hen opzij.

Bep's oogen paaiden hem. - Wat 'n dot. Meteen kwam ze weer op het losgelaten onderwerp terug. - Ja, dat vin' jij toch ook, hè, als je pas naar Amsterdam geweest bent, dat 't hier zoo saai is? Gister toen dacht ik nog, als ik maar had kunnen leeren, dan had ik misschien nou al 'n onafhankelijke positie aan 'n Bank.

Carry zuchtte zwaar: zij had ook niet kunnen leeren...

- Nou, troostte ze zich nog al behendig, waar

is 't ook voor dienstig, met een Vader die renteniert...

Toen beurde ze Bep ook op. - 'n Kantoor valt ook niet mee. Aldoor zitten te schrijven! En als 't dan niet hoeft... Want zooals jij nou ook, als je toch 'n Vader hebt die 'n beste positie heeft?, ja gemeente-ontvanger, dat is toch best. En eigenlijk vind ik 't wel zoo iets als 'n bestiering, dat hij naar hier overgeplaatst is, en toevallig mijn Oom is, en toevallig 'n dochter heeft... Ineens liepen ze inniger gearmd.

- Och en later, stelde Bep nog vaag, maar veelbeteekenend, in het vooruitzicht, nou later...

- Ja, begreep Carry, dat is zoo.

Glimlachend keken ze in elkaars oogen en dachten aan hetzelfde...

- Als er nu maar, begon Bep toen weer, 'n aardige tennisclub was of 'n dansclub of 'n leuke bioscoop.

- Ja, rekte Carry, àls...

Zwijgend stapten ze een eindje voort, en tuurden met schuin-gehouden hoofden naar de grauwe zee. De wind blies er zwarte rimpels op. En achter het bemoste dijkje, schuimde wild en wit de nijldige deining.

- Maar, vroolijkte Carry toen weer op, we hebben toch muziek, en de leesbibliotheek, handwerkjes en onze fiets.

- O ja, o ja, gaf Bep telkens toe. Ze zuchtte toch er bij. Waar we woonden, zie je, daar was 't ook wel stil, maar je had er toch van alles. Ze lette op Carry's neerslachtige gezichtje, en monterde haar gauw wat op. - Enfin, van den zomer, als je uitgaat met je Vader en je Moeder, wie weet wat je dan wel beleeft! Je kan van alles beleven op reis. Ik ga nou gewoon naar Mart van Tante Dien te logeeren. Maar jij... in 'n hotel! En heb ik je dat al 's verteld, wat mij verleden jaar te Brugge overkomen is?

Carry schudde haar hoofd. - Brugge?, dat ligt in 't buitenland! O, maar zoo ver gaan wij niet, wij gaan maar gewoon naar Baarn.

- Wat kan dat nou schelen? wierp Bep op, toch in 'n hotel? En in 'n hotel kun je gekke dingen beleven, kind. Moet je hooren, toen wij met ons vieren: Vader, Moeder, Martje van Tante Dien en ik, te Brugge waren, hadden ze daar net feest. Wat voor feest ben ik vergeten, nou doet er ook niet toe. Maar er stonden eerepoorten en de klokken beierden, en er was muziek en ze illumineerden, en wij logeerden in 'Au panier d'or' en we aten buiten aan gezellig gedekte tafeltjes...

- Tjakkie, viel Carry in, op stráat?

- Nou kind, lichtte Bep wereldwijs in, dat is echt buitenlandsch! En er ging 'n fakkelstoet

voorbij en de menschen deeën zoo typisch geestdriftig. Je kwam er heelemaal in 'n andere stemming van. En toen opeens was er iemand, die op 'n gitaar speelde, en zóó mooi... iedereen werd er stil van.

- Ook 'n buitenlander? vroeg Carry eerbiedig. Bep knikte. - Ze zeien daar: 'n Italiaan. Hij droeg 'n fluweelen jasje en 'n groote slappe zwarte hoed. En hij had toch zoo'n knap gezicht, oh bàr, en griezelig-zwarte oogen, maar toch wel mooi, ja wel mooi... indrukwekkend zal ik maar zeggen. En Mart die eerst nog stoeide met Vader, werd opeens zoo stil als 'n muis. En die gitaarspeler bleef aldoor bij ons tafeltje, en Vader was de eerste die hem wat gaf, toen ging hij ook, met z'n hoed in z'n hand, langs de andere tafeltjes, maar zoo onverschillig, of 't hem geen steek schelen kon of hij wat kreeg, en hij kreeg toch een hoop... Maar een gewone straatmuzikant was 't ook niet, zie je, vast niet. Vader dacht: 'n student die 't maar 's voor een grapje deed, nou dat kon je zóó zien.

Bep hield even stil om op adem te komen.

Maar Carry liet er haar geen tijd toe. - Nou en wat verder zeg?, wat toen verder?, zei hij iets?, kon je hem verstaan?

- Verder? Bep ratelde al weer door, muziek onder mijn venster 's nachts... of 's avonds ten-

minste, ik dacht eerst dat ik droomde, maar toen ik door 't gordijn gluurde, zag ik hem staan. En weet je wat er 's ochtends op de drempel van mijn kamer lag?, 'n roos, 'n rooie...

- Gunst, haalde Carry uit, en toen...?

- Toen, zei Bep wat minder rap, ging ik naar beneden om te ontbijten. En Mart was er al, ze zat in 'n rose briefje te lezen, en daar stond 'n Fransch gedichtje in, en iets van hulde en bewondering.

Carry's mond sloeg open. - Mart ook...?, van wie...?

- Van de Italiaan, aarzelde Bep, hij gaf het zelf aan haar.

En Carry bleef stil van verbazing. - Mart óok van de Italiaan?

Bep knikte, ze keek een anderen kant op. - Ja, hij had ons zeker samen zien zitten, hè, daar in 't venster en daardoor meende hij waarschijnlijk dat 't Mart's kamer was: hij bedoelde eigenlijk Mart, zie je - nou waarom lach je? 't Kon mij absoluut niet schelen dat hij...

- Nee natuurlijk, gichelde Carry, toch leuk zeg?, en willen we nou links afslaan en de stad omwandelen, want 't wordt al schemerig en dan ziet geen mensch onze corsage-bloem.

II.

Carry drentelde zonderling onrustig voor het witte tuinhek heen en weer. De avond-koelte blies grillige plooiën in haar korte groenzijden jurk, frutselde hinderlijk aan de tulen strookjes rond haar hals en flapte telkens een pluimpje haar op haar kruin in de hoogte. - Zou 't mal staan?, dacht ze, en ze had druk werk om alles weer glad te strijken.

- Kijken ze nou?, wou ze weten. Maar ze zag toch niet om.

Een geur van koffie trok naar haar toe, en een vaag gemompel. Alle hotel-gasten leken wel buiten te zitten.

- Toch niks aan, praatte ze in zichzelf, en zoo meteen weer regen. Was Bep er maar, tenminste... nee, dan had je als je terugkwam niks te vertellen van die drie studenten. Want studenten waren 't vast wel. En bovendien met z'n tweeën! Hoe was 't Bep zelf gegaan in Brugge, met Mart? Ze schoffelde met haar schoentjes in het grind.

- Nou ja, niet dat 't er wat toedeed...

Vaag, als zonder belangstelling, zag ze om. Eerst naar links.

Maar er werd daar niet op haar gelet, bobbed hair viel hier niet op, paarlen oorhangers ook niet en tompouces zag je er bij bosjes tegelijk.

Toen oogde ze naar rechts. En dadelijk kleurde ze. - Ja, die drie studenten - ze keken. Carry deed of ze naar de voorpui van het hotel tuurde, maar ze zag de drie studenten, aan het tafeltje, bij de meidoorn, toch heel precies. 't Leken geen Hollanders, zwarte oogen en zwart haar, en zoo bruin, net Italianen. Gô, maar ze keken vreeslijk, gewoon rechtstreeks. Gek, die lange in 't midden, en die twee kleintjes aan de kant, net 'n olie-en-azijnstel.

Haar pittige bruine kijkers werden grappig-rond.

- Als je nou 's in je eentje die weg 'n eindje opliep, zonder tompouce? Eerst kreeg je de dorpsstraat, dan 'n leuk laantje... Die lange keek 't meest, die was ook verweg 't indrukwekkendst. Als die haar nou 's volgde?, en als 't dan net begon te regenen?, en hij bood haar zijn parapluie aan? IJselijk - dol! O maar dat was waar ook, hij had geen parapluie bij zich, wel 'n stok, maar aan 'n stok had je natuurlijk in zoo'n geval geen steek. Misschien dat hij 'n parapluie zou leenen bij de hotelier of eentje stelen uit de bak in de hall en haar achterna rennen. Toch 's probeeren.

En ze had nog geen vijf stappen gedaan, toen haar Moeder overeind kwam. - Carry!

Gedwee bleef ze staan. - O nou wist hij ook al hoe ze heette, vervelend, en ze mocht zeker niet alleen. Verkennend keek ze in het knappe, fijn-

bleeke gezicht van haar Moeder. De wind speelde met de korte haartjes van haar mooie kapsel en met de kwastjes van haar geel-gebloemde sjaal.

- Kind, er komt vast 'n bui, waarschuwde ze goedig, je wou toch niet gaan wandelen? Laten we in de serre gaan zitten, hè?, 'n beetje lezen en wat handwerken...?

- Hè handwerken, pruttelde Carry, wat is daar nou aan, als je op reis bent. Ze draaide op haar hakken in het rond. 'k Wou dat Vader maar weer terug was, vervelend dat hij nou net weg moest... akelig van Oom Andries om nou juist ziek te worden.

- Morgenochtend, giste haar Moeder, is hij denkkelijk wel weer terug. Kom je, vrouwtje?

Onwillig ging ze mee. Toen ze langs het tafeltje van de drie studenten kwamen, keek ze een anderen kant op.

* * *

Het was toch wel gezellig in de koffie-zaal. De lampen branden al. In een box bij een openraam lag nog een onopgeruimd domino-spel.

- Hè, stelde Carry gretig voor, laten we domineeren, Moeder, toe nou...

De eerste regenspatten sloegen al tegen 't raam.

- Aanstonds, overreedde Carry, is 't in de serre stampvol, 't regent, iedereen komt binnen. Toe doet u 't nou?, de avond is anders nog zoo lang.

Met een zucht en een glimlach gaf haar Moeder toe. - Maar niet om geld, zoals thuis met je Vader.

Carry wist er al wat op. - Nee: we doen vijf spelletjes, wie ze allemaal wint krijgt 'n doos bonbons, of anders: wie er drie van de vijf wint 'n tablet chocola - goed?

Ze begonnen. En de een na den ander kwamen de gasten weer binnen.

Carry keek telkens schuin naar de deur. Opeens werd ze vuurrood.

De drie heeren kwamen ook de zaal in, bleven eerst bij de deur ergerlijk-vrijpostig naar hen staan kijken, en gingen dan zitten bij een tafeltje aan den overkant.

Carry verloor het eerste spelletje. Lawaaiig roerde ze de steenen weer dooreen. - Nou niet ieder veertien, bepaalde ze, dan is er niks aan. Je moet ook kunnen 'eten'. Dus nou ieder zeven. Wie de hoogste oogen heeft, mag beginnen.

Ze had dubbel-zes en lei hem met een harde tik midden op de tafel.

Toen gluurde ze weer naar den overkant. En ze zag drie paar strak-aandachtige oogen.

- Goeie hemel, zuchtte ze in zichzelf, 'n toestand.

- Niet zoo achteloos spelen, wees haar Moeder haar wat verwonderd terecht, denk om je doos

bonbons.

- Ja, zei Carry gehoorzaam, ze spiedde meteen opzij, en zag de zes blinkend-gespannen oogen weer.

- Gunst, schoot haar te binnen, ik heb niet eens in 't spiegeltje gekeken, hoe m'n haar zat.

- Wat doet jij nou?, lachte haar Moeder opeens, je zet drie om vier met de verkeerde kant aan dubbel-vier. Carry herstelde gauw 't abuis. Ze verloor weer.

- Wat zou ik voor bonbons uitzoeken?, plaagde haar Moeder.

Carry gichelde er zenuwachtig om, roerde de steenen wild door-een. U is er nog niet! U hebt ze nog niet!

Speurend keek ze op. De drie mijnheeren spraken levendig met elkaar, maar een prettig discours leek het niet, ze trokken rimpels in hun gezichten, en kregen roode koonen, maar ze letten toch ook op haar.

Eerst na het derde spelletje durfde Carry weer op te kijken.

Toen kreeg ze een kleur van schrik. De lange mijnheer had geen oog van haar af, hij wou opstaan, en wel met het klaarblijkelijke doel, om naar haar toe te komen. Maar de twee anderen trokken hem hardhandig terug op zijn stoel, toen hij al half overeind kwam; ze spraken met druk-

ke gebaren, overtuigend...

- Jij neemt acht steenen, ontdekte haar Moeder, wou je me beetnemen, hè? Enfin, de tablet chocola heb ik al vast.

Carry lachte door haar bange onrust heen. - Ja, 't is gek, ik kan 't opeens niet meer. U mag weer eerst...

Zij trachtte haar aandacht nog bij het spel te houden, maar 't ging niet. Als die lange mijnheer haar aansprak - ze zou geen raad weten. En dan was 't nog de vraag hoe Moeder 't opvatten zou, en Vader! 'n Geluk dat Vader er maar niet was. Ja, die zou opspelen... Gut, nou, je wist ook niet eens hoe die jongen heette, was niet eens voorgesteld. Schuw loerde ze nog een keer. Toen werd ze beverig-koud...

De beide kleintjes wilden opstaan. Ze keken met glinsterende oogen naar haar. Maar nu drukte de lange hèn neer...

- Goeie hemeltje, begreep ze ineens, alle drie! Dat was wat anders dan die eene Italiaan te Brugge. Star tuurde ze op de domino-steenen en ze onderscheidde haast de oogen niet meer. Opnieuw verloor ze.

- Nou, moest ze dan wel toestemmen, u wint de doos bonbons hoor, met vlag en wimpel.

- Heel waarschijnlijk, - toevallig keek haar Moeder naar haar op, - zeg, zie je niet wat

wit?, je zal toch geen kou gevat hebben?

Schichtig schudde Carry haar hoofd. - Och wel nee.

Voor de laatste maal roerde ze de steenen dooreen. - Ik ga aanstonds direct naar boven, nam ze zich voor, of... ja, als ze haar dan maar niet opwachtten in de gang, of haar overrompelden op de trap, je las wel 's meer van ontvoeringen. Misschien kon ze 't best bij moeder blijven. Gunst, stel je voor, dat ze vannacht alle drie muziek gingen maken onder haar raam, of dat ze elk 'n roos op haar drempel legden - dat zou dan 'n heele boeket worden.

- Jouw beurt, haar Moeder stootte haar aan. En ze deed of ze nadacht. - Ja, weet ik wel... ik kijk even. Nou zoo dan maar. Ik verlies toch. Met angstige oogen staarde ze plotseling naar den langen mijnheer.

Hij wenkte den hotelier.

En die kwam direct, hij boog eerbiedig, knikte een paar maal, en keek haar kant uit. De heeren spraken alle drie tegelijk.

Carry plaatste werktuiglijk nog een stuk. En haar Moeder maakte een grapje, maar zij lette er niet op.

De hotelier kwam op hen toe, hij kuchte en boog...

Carry verroerde zich niet. Maar haar Moeder

keek vragend op.

En de hotelier zei gedempt:

- 'k Vraag wel excuus dames, dat ik u storen moet. Maar die drie heeren aan de overkant, hebben al 'n uur op u zitten te wachten, ze wilden ook spelen, moet u weten, en 't dominospel is niet van 't hotel, dat is al in gebruik, maar 't is van hèn... 't zijn stamgasten...

Het erge.

Zij leerden elkander kennen op een gezellig onder-onsje bij een gemeenschappelijke kennis: Aleida Hoogterp-van Vloten en Casparis Stins.

Zij was al jaren weduwe, al wat op leeftijd, maar toch nog jong van hart, en met wat jongs, wat liefs in haar gebaren, haar lach, haar oogen en haar scherts: een lieve gracieuze oude dame. Haar hooge krullenkapsel was zilverwit, en haar toiletten waren altijd stemmig-zwart, haar byouterieën nooit opzichtig.

Hij was al jaren weduwnaar, al wat op leeftijd ook, maar toch nog flink. Zoo'n beetje een verweerd markiesje: sneeuw wit zijn haar, lichtgebogen zijn rug, sterk gerimpeld zijn aristocratisch gezicht. Hij was ook deftig en waardig in zijn spreken, zijn geste, zijn lach, keurig in zijn jaquet met het orde-lintje, onberispelijk in zijn wit-zijden vest met het zwarte horlogekoord, statig achter zijn bril-in-goud-montuur: een lieve gedistingeerde oude heer.

- Zij zaten dan die avond van het partijtje, toevalligerwijs naast elkaar aan de disch. Hij glim-

lachte tegen haar, en zij tegen hem, hij begon een gesprek, en zij hield het gaande.

Streelende herinneringen uit zijn jeugd kropen in hem op.

Zij gedacht haar eenzame leven - hij ook. Hij keek boven zijn briljetje uit naar haar, en onder zijn briljetje uit naar haar, en langs zijn briljetje heen van terzij... Zij gebruikte vlug, onderzoekend en sierlijk, haar face-à-main. Gezellig converseerden ze over feesten van vroeger en over mensen van vroeger..., niets dan het verleden hadden zij, want het heden was leeg, en de toekomst was kort.

Maar het verleden leek hun dan ook een onafzienbaar terrein...

Hij had haar man nog gekend, zij had, heel toevallig, zijn vrouw nog gekend als meisje, zij waardeerden met wijsheid en tact.

Toen de soep opgediend werd, wisten zij al veel van elkaar, toen het dessert rondgediend werd, wisten zij alles van elkaar - bijna alles...

In de serre, met het uitzicht op een weidsche sterrenlucht en een droomerige maan, spraken zij gedempt-intiem als oude kennissen met elkaar. Hij vertelde van zijn huis op de Westersingel, van zijn tuin, zijn besognes en zijn liefhebberij. Zij vertelde van het hare...

Achter hen op de bontbloemige serre-wand stond

grappig-duidelijk hun silhouet, haar hooggekapt haar en zijn statig gebaar.

Het maantje lachte.

* * *

Casparis vertelde Aleida van een tijd lang-geleden: van zijn ouders en van zijn broer Frits, en van de kleine vrome Agnita, het jong gestorven zusje, maar het langst praatte hij toch over Frits. Hij dronk thee in Aleida's koepel die middag, hij was ook sinds eenige tijd, Aleida's aanstaande echtgenoot en de trouwdag was al op til.

Casparis keek bewonderend naar Aleida, terwijl hij vertelde. En Aleida blikte lief-aandachtig naar Casparis onder het luisteren, en welgevallig keken zij beiden soms door de groen-verweerde ruitjes van het koepelraam naar buiten: waar de rozen geurden, en de zon gloeide en waar de blanke zwanen geluidloos door het gladde vijverwater gleden.

‘Een knappe jongen was Frits geweest,’ vertelde Casparis met ophef, ‘geestig en goedig en gul, erg gezien bij de jongelui, erg gezien ook bij de meisjes, maar meteen toch ook wel wat al te luchthartig, al te lichtzinnig, en och ja, vroeg gestorven.’ Casparis zuchtte, en hij schudde het hoofd, zijn oogen tuurden ver heen.

‘Zij sliepen in één kamer van hun jeugd af,’ vertelde hij door, ‘en op zekere keer, op een

nacht, een maannacht, toen hij wakker lag, wakker geworden was van Frits' ijselijk snorken - want dat deed de jongen affreus geweldig, en dat was dan ook feitelijk het eenigste erg-hinderlijke aan hem - enfin, toen die nacht dan, woonde hij ongezien een romanesk tooneeltje bij. Blijkbaar had Frits zichzelf ook wakker gesnorkt en eenmaal wakker, was hij vermoedelijk bij het zilverige licht van de maan, op een romantische inval gekomen. Tenminste, hij stond geruchtloos op, kleepte zich behoedzaam aan, nam zijn viool onder de arm en klom het venster uit. In een huis, aan de overkant van de straat, woonde sinds eenige weken een lief gebuurtje, een charmant logeetje... En het wàs merkwaardig, maar toch inderdaad de waarheid, Aleida-zelf had soms iets in haar houding, iets in haar gezicht, dat hem herinnerde aan dat mooie meisje van de overkant...' Casparis had een lach in zijn oogen, en een lach in zijn stem, hij wendde de blik van het raam af en keek naar Aleida, meteen in verbazing stakte hij.

Aleida bewoog zich nerveus, en haar fijne handjes speelden beverig met haar face-à-main. Er was een schrik in haar oogen, zij ademde beklemd en haar gezichtje was witter dan ooit.

'Toe ga voort,' drong zij aan, 'ga voort.' Ze zei het met moeite, en met inspanning glimlachte

zij, haar oogen wendde zij af.

‘Heb je iets?’, vroeg Casparis onthutst, ‘lieve, je beeft zoo, ben je niet wel?’

Aleida keek nòg verschrikter. ‘Och wel nee,’ stamelde zij, ‘enkel... enkel wat warm en wat moe, ga toch voort, Casparis.’

Maar Casparis keek aandachtig door zijn brilletje heen naar haar, en over zijn brilletje heen naar haar en langs zijn brilletje heen van terzij, en hij ging niet voort. In zijn binnenst rees een vraag, die vraag klom ook op naar zijn oogen, maar hij zei nog niets.

Hij haalde Aleida's reukflacon, en haar fleschje met zenuwdroppen, en een glas met frisch water bracht hij haar ook. Het gebaar van zijn handen was zoo rustig en waardig niet meer, maar - hij zei nog niets.

En achter hen op de koepelwand, stond geestig hun silhouet: haar hooggekapt haar en zijn onzeker gebaar.

De avondzon zonk.

* * *

Aleida en Casparis wandelden zwijgend in de tuin, langs het vijvertje, heen en weer. Aleida keek triest naar de bleeke sterren, en naar het donker geboomte, en neerslachtig ook van terzij naar Casparis. Casparis' oogen waren gemelijkstrak, zijn mond was dun en gespannen, en

schuin-uit van terzij, lette hij op Aleida.

Er groeide een spanning.

Casparis peinsde gestadig over die middag in de koepel. ‘Wat was dat geweest met Frits...? Had zij Frits gekend...? Van heel nabij...? Misschien heel intiem...? Was zij het logeetje...?’ Hij zuchtte zwaar, en fronste diep, slepend gingen zijn voeten. ‘Frits, Frits, eeuwig maar Frits,’ gispte het in hem, ‘waarom had hij het verteld?, en het dan nog met onwaarheid verteld? Frits was het niet eens die snorkte, dat was hij zelf...’ Ongeduldig trok hij zijn schouders op en kregel verduwde hij die gedachte. ‘Och, zoo'n detail! zoo'n bagatel! Het erge was dat andere: het geheim, het éene, dat hij niet wist...,’ hij zuchtte weer zwaar.

Aleida hoorde het, en haar boezem deinde heftiger, en de zwarte gitten van haar pelerine rezen en daalden glinsterend op haar bewogenheid mee. Zij tobde ook over die middag in de koepel. ‘Kon ze het zeggen?, durfde ze het? Zóo kort voor het huwelijk? En als ze dan Casparis verloor? Haar geluk verloor? Kòn ze het hem zeggen? Móest ze het? Ze kon het haast niet, maar ze móest...’

Aleida keek snel op en ze keek Casparis aan. En Casparis keek terzelfdertijd op, en hij zag Aleida aan...

Er bloeide een verwachting.

‘Kom mee,’ zei ze bevend, ‘kom mee in de tuinkamer, ik moet je iets zeggen, Casparis,’ bevend ging ze hem voor.

‘Iets ernstigs?’, vroeg Casparis, hij leunde zwaar op de hoge rug van Aleida's stoel, ‘iets ernstigs, Aleida?’

Het bleef een oogenblik angstig-stil in de tuinkamer. Om een hoekje van het raam gluurde de maan...

Aleida dook dieper in haar leunstoel, zij knikte. ‘Ja, iets heel ernstigs, Casparis,’ bekende ze schuchter, ‘t is een nachtmerrie voor me, de laatste dagen, het plaagt me en het pijnigt me, en ik heb gewacht tot het laatste... maar nu wil ik het niet langer... kan ik het niet langer verbergen.’

Op dat oogenblik voelde Casparis dat hij al erg oud geworden was: hij werd wit en hij werd koud, en zijn knieën knikten, zijn hoofd knikte ook. ‘Zeg het,’ stamelde hij in angst, ‘zeg het - zeg het, Aleida.’

Aleida snikte. ‘Je weet niet hoe moeilijk het te zeggen is, hoe ellendig het is om het te zeggen, hoe ik me schaam, Casparis, hoe het me pijn doet.’

Casparis voelde geen grond meer, hij klemde zich als een drenkeling vast aan de rug van

Aleida's leunstoel. 'Zeg het toch maar,' drong hij gesmoord, 'zeg het - zeg het toch maar, Aleida.' Hij dacht: 'Als ik kan, zal ik het haar vergeven. Want kan ik Aleida verliezen? Mijn geluk verliezen?, nee, hemel, nee!', angst rilde door hem heen, en beklemmende vrees neep zijn adem haast af.

'Toen in de koepel,' biechtte Aleida met trillende stem, 'je sprak over Frits, en over die nacht toen hij met dat meisje...'

'Ik - ik ben ze niet gevolgd,' voorkwam Casparis, 'ik - ik - néé...' Zijn woorden sidderden. 'Dus tóch...?', stelde hij vast in zichzelf.

Maar Aleida schudde het hoofd. 'Hèn gevolgd? Wié...? Och nee, dat is het niet, dat niet...' Zij hief haar fijne handjes en strekte ze uit naar Casparis. 'Ik kon het niet helpen, lieve, ik had het al in mijn prille jeugd, ik kan het héusch niet helpen, lieve, maar - maar wat jij zoo afstootelijk vond bij Frits: zoo ijselijk en zoo affreus-geweldig, en zoo ergerlijk, dat - dat doe ik ook: ik - ik snòrk.'

Casparis blikte een oogenblik versted naar Aleida, toen viel er een last van zijn hart af. En verteederd keek hij dóor zijn brilletje heen naar haar, en óver zijn brilletje heen naar haar, en làngs zijn brilletje heen van terzij...

En over de tuinkamervloer vloeiden hun silhouetten grappig ineen: haar hooggekapt
haar en zijn teeder gebaar...

Het maantje lachte.

Gelukskind.

Mart soesde over Thekla.

Zijn mond kreeg een droomerige glimlach en zijn oogen kregen een diepe gloed. 'Thekla... Thekla,' zuchtte het zalig in zijn binnenst, zoemde het fleemend in zijn gepeins. Hij voelde zich of hij veel zware wijn gedronken had, zijn hart klopte met een snelle wilde slag en zijn bloed tintelde.

Door de gekleurde bovenruiten van de breede hotelramen gleed een zacht-paarse gloed de modern-chique eetzaal in. De gedekte tafeltjes hadden vaasjes met witte orchideeën en roomigblanke rozen, het zwaar-zilveren eetgerei blonk met nieuwe gloed. Een lente-stemming was er in de jonge voorjaarszon. Er klonken vrouwenlachjes als zilveren narre-belletjes, er waren mondaine vrouwkens, die droegen kleedjes luchtig als vlinderwiekjes, er waren lieve oogen, die lokten en lonkten en lachten onder de coquette hoedjes uit, en er zaten ook luidruchtige, en zwijgende, en etende mannen.

Mart, in de wereld van zijn droom, keek er hooghartig abstract op neer.

Het nikkelen cijfer: 14, glinsterde als een juweel in de revers van zijn keurig kellersjasje, de koperen knopen blonken als gouden spijkerkoppen: beneden op zijn rug, en weerszijds zijn borst, ook waren zijn schouders glinsterend overhuifd met gouddraadadressen, tressen waardig als epauletten... Maar Mart's gezicht had al rimpels, Mart's gezicht was al valig-verflenst, en zijn kroezig-zwart haar had al grijze spikkels. 'Thekla,' zong het in zijn gedachten, 'Thekla,' juichte het in zijn hart. En tintelend glipte het door hem heen: 'Wat maakt ze 't leven mooi voor me, louter al met haar glimlach, haar glimlach en haar blik...'

Een dikke mijnheer met 'n puilende onderkin en grimmig-gefronste wenkbrauwen, tikte al voor de derde maal op zijn bierglas, hij gromde iets dat kort en puntig klonk... Werktuiglijk bediende Mart hem, hij glimlachte verzonken, en als in een droom liep hij door de paarsige lichtschijn van de eetzaal. Bij het buffet stond hij weer doezelig stil, en doezelig ook keek hij naar lieve jonge-vrouwen-gezichten, maar hij zag Thekla alleen, Thekla, teêr, blank, gracieus..... Thekla met haar geraffineerd-mooi gezichtje, met haar glinsterend-blonde haar dat van zonnenschijn geweven leek, en met haar geheimzinnig-bekorende donkere oogen, haar oogen die

van bloemen en licht gemaakt schenen.

Een dame wenkte Mart. Hij rekende, en vergiste zich grof, maar dat merkte hij eerst naderhand.

‘Ik moet 's met Thekla praten,’ overwoog hij, ‘gô, die angst dat er al 'n ander is... Lam ook dat baantje van cassahoudster in Luxor, zoo'n hoop heeren die haar zien, tegen haar lachen, flauwe aardigheidjes tegen haar verkoopen...’ Hij bleef stil staan dromen voor een raam, in een leege box. Er zoemden risten trams het bolle drukke plein af, auto's renden er de schuinte neer, auto's klauterden er de schuinte op, rijtuigen ratelden er brutaal langs jachtig gaande voetgangers... Als wandelende lente-boeketten trippelden er de bloemenmeisjes, en de dametjes, daar tusschen in, waren als brokjes regenboog, zóó bont, zoo verscheiden...

Mart keek er uit gewoonte naar en hij zag enkel een blank fijn meisjeskopje met een kleine roode mond, met oogen van louter bloem en licht, met haar van gesponnen zon. ‘Vanmiddag,’ overlegde hij, ‘vanmiddag, in mijn etens-uur, dan... dan moet ik 's met haar praten...’

Thekla en Mart woonden in hetzelfde pension. Vaak zagen ze elkander bij de gemeenschappelijke maaltijd, óók spraken ze elkaar in de ochtend, en in de avond. En altijd was Thekla lief,

elegant en mooi, en altijd was Mart vol bewondering. Uit zijn bewondering groeide dan ook een eerlijke ouderwetsch-degelijke verliefdheid. Hij dacht geen oogenblik aan avontuur, aan sensatie voor luttel dagen, aan een zondige variatie, een lichtzinnige emotie: hij wou Thekla tróuwen...

* * *

Het gebeurde na de middag-voorstelling in Luxor.

Thekla lag lui, maar bevallig, in de gemeenschappelijke zitkamer, op de divan. Ze had een doorzichtig costuumpje aan, haar rokje was erg kort, en haar mouwtjes waren ook erg kort. Zij speelde gracieus met Mart's rozen, nonchalant grepen haar witte spitse vingertjes in het bloedroode geurige blad.

‘Trouwen?’, zij glimlachte down, maar zij glimlachte dan toch, en het was Mart alsof hij een blinkende zonnestraal opving in zijn knipperende oogen, ‘trouwen?, ik weet eigenlijk niet, ik heb 't nu ook goed, erg best zelfs, nu ja wat druk af en toe, maar in die drukte is toch ook wel wat aardigs...’

Thekla rekte zich loom, en zij nam, op het zilverig-bruine divankleed, tusschen de donzige

steunkussens, een nóg bevalliger houding aan. Er viel een blad van de rozenboeket, en nog een, en nóg een...

Mart keek er bedrukt naar en hij praatte ijverig, hij drong, hij pleitte. ‘n Beste betrekking had hij toch ook, en aardig wat geld van zijn Vader's versterf, bovendien: hij was altijd spaarzaam geweest, betrekkelijk spaarzaam dan, had tenminste een mooi duitje overgegaard. Och, en als je dan van elkaar hield, elkaar liefhad...’ Hij ademde beklemd, en hij trilde van opwinding, van angstige spanning, alles aan hem trilde: zijn hart en zijn vingers, zijn lippen, zijn knieën... ‘Gô’, die Thekla zoo lief... zoo ongelooflijk mooi als die Thekla toch was...’

Achter haar bloedroode rozen glimlachte Thekla. ‘Als je elkaar liefhad? O ja, natuurlijk! Maar 'n huwelijk dat was eigenlijk... ja tóch, ja héusch... heel wat anders. 'n Vrouw had 't zware deel, nietwaar?, hij begreep 't immers wel, hè?, al de risico, alles...’ Zij sloeg zedig de oogen neer. ‘Je trouwde, je kreeg kinders, of nou ja, misschien... kreeg je geen kinders, maar bijvoorbeeld: je man stierf, ja, dat gebeurde toch wel 's, hè?, dat kón, en je was weer blut. Je kon je leven van vroeger niet meer beginnen, daar was je te oud voor geworden, te oud en zoo... enne wat dan?, wat moest je...?’

Mart stuitte het. ‘Had hij dan daarstraks niet verteld van zijn geld? Met geld kon je alles... kon je je vrouw, je...’, hij slikte zenuwachtig, ‘je weduwe 'n onbezorgde toekomst koopen, in 'n levensverzekering...’

Thekla's oogen gingen wijd open in verrassing, peinzend rook ze aan haar rozen, en peinzend-glimlachend keek ze op naar Mart. ‘Ik hou van je,’ zei ze, en het klonk wat al te plotseling, maar toch ook wel allerliefst-warm, wel oprecht-hartelijk, ze hief haar gezichtje naar hem op. ‘Ik vind 't onfatsoenlijk als 'n meisje vóór 't aanzoek zoo iets blijken laat, maar jongen, ik ben dol op je...’

En Mart zoende Thekla beschroomd, têr en innig.

‘Dan maak jij dat wel in orde, hè lieveling!’ fluisterde Thekla, ‘dat van die levensverzekering?’

Mart gloeide van verrukking, en hij knikte in vervoering, tusschen twee lange verliefde zoenen door: ‘Ja, natuurlijk graag, engel.’

* * *

Zes weken waren ze nu al getrouwd, Mart en Thekla.

En ze hadden een aardig bovenhuis in een nieu-

we straat: een kamer voor, een kamer achter, een alcoof in het midden, en een keukentje opzij. Thekla had lieve luxueuze meubeltjes gekocht - van Mart's geld, en ze had schattige toiletjes gekocht - van zijn Vader's versterf, ook had ze haar levensverzekering - van Mart's aardige spaarduit... En Thekla was altijd nog lief voor Mart. Soms wel 's wat ongedurig al, en soms wel 's wat snibbig ook, maar tusschen die buitjes in, toch altijd nog lief.

* * *

In de achterkamer met de tulen gordijnen en de teêre meubeltjes, zat Mart tegenover zijn vrouw aan de keurig-gedekte tafel, en hij treuzelde erg met het toetje. Zijn blik was gedurig op Thekla, en zijn oogen blonken van liefde.

Thekla was nog in haar peignoir: een lila met witte koorden, en haar haren waren als zonnestralen om haar mooie kleine hoofd, maar haar oogen waren wat mat, mat en onrustig.

‘Lievelling, 't is je tijd,’ zei ze lief-vermanend, en verstolen-angstig keek ze meteen naar de pendule op de schoorsteen, haar vingers speelden nerveus met een perzikipit.

De pendule tikte rap...

Mart glimlachte verzonken naar Thekla. ‘Heerlijk diertje,’ fleemde hij, ‘poes’.

Zij glimlachte afwerend. ‘Toe,’ drong ze schattig, ‘wees nou geen stoute jongen, hè, 't is je tijd.’ Haar lippen trilden in haar glimlach. ‘Als je weer te laat komt... 't staat zoo mal voor je collega's...’

Het was een diplomatiek overredings-argument. Mart knikte verlegen, wierp zijn servet neer en kwam bij haar.

‘Snoeze-poes,’ vleide hij fluisterend.

Thekla lachte zenuwachtig bij zijn zoen, en zij wipte vlug overeind ná zijn zoen, zij trippelde naar de gang, en nam Mart's pothoedje van de portemanteau.

‘Wil je zóo graag dat ik wegga?’, vroeg Mart, en hij deed alsof hij treurig was, zijn gezicht maakte hij terneergeslagen.

Thekla schrok, en zij drong zich aanhalig tegen hem aan, trok zijn hoofd naar het hare, en zoende hem hartelijk op zijn rimpelige slap-witte wangen. ‘Dat weet je wel beter,’ lachte zij, ‘maar je bent nog zoo'n kleine kwâjongen, hè? Zoo'n lieve - lieve kwâjongen, ik moet wel 'n beetje over je bazen.’ Handig zette zij 't pothoedje op Mart's spikkelige haar. ‘Nou, tot vanavond dan, hè? Tot vanavond.’ Er was een belofte in haar stem, in haar glimlach.

Mart wierp haar kushandjes toe op de trap en ging gelukkig en lachend. In de straat keek hij,

uit een lieve gewoonte, nog viermaal naar de erker in de hoogte en hij wuifde...

En drie maal wuifde Thekla terug, maar de vierde maal toen Mart omkeek stond Thekla niet meer voor de tulen gordijnen maar er achter, en zij stampvoette van boosheid. 'Vervélende, náre, ákelige sufferd,' prevelde ze, en ze balde haar kleine handen, 't is waarachtig maar net op 't nippertje af... Alex moet voortaan wat later komen.'

Ze nam de tafel af, en verschikte de bloemen weer. Er werd een sleutel omgedraaid in de deur beneden, de traptreden kraakten onder een joligvlugge stap en een man kwam de kamer in: een jonge, knappe, aardige heer, een heer met een oolijk gezicht, en oolijke oogen: een kennis van Thekla was het, een lieve vriend van voor haar trouwen.

Hij lachte teeder zooals een minnaar lacht...

En Thekla snelde op hem toe, gracelijk-onstuimig, en ze breidde haar armen wijd-uit.

'Alex,' zuchtte ze, 'zaligheid...'

* * *

Mart liep droomerig door de zacht-paarse lichtgloed van de eetzaal. Er was een glimlach om zijn mond en er was een glimlach in zijn oogen, hij bediende verstrooid.

‘Thekla,’ fluisterde het in zijn hoofd, ‘Thekla,’ neuriede het in zijn hart. En hij gedacht haar schuchtere liefde, haar schoonheid en aanhankelijkheid, haar kuisheid bovenal.

En hij dankte het zijn goed gesternte, dat hij in 't wuft gewemel van de groote stad, zijn Thekla ontmoet had, en hij voelde zich een gelukskind...

Het fijne pension.

Ze zaten in 'The Hague Lunchroom' op de Hoogstraat, vlak tegenover elkaar, in een knus hoekje bij het raam, aan een gedekt tafeltje: Door Trimpe - in de wandeling Do genaamd - en Netty Bakker.

Do was een blond dikkerdje, met grappig-kordate gebaartjes en een aardig zelfbewust gezicht, Netty - tenger, bleek en angstig-onzeker.

Do knikte kalmeerend, speelde werktuiglijk met de anjer in het nikkelen bloemvaasje. 'Laat 't allemaal maar aan mij over,' zei ze gewikst, 'laat mij maar optréden..... Je zult zien we krijgen 'n fijn pension.' Zij deed nadrukkelijk-kalm, redeneerde komisch-zakelijk, en lei op elke lettergreep een klemtoon.

Netty luisterde en knikte, knikte en luisterde, ze verkruimde nerveus een sneetje brood met roastbeef op haar bord, nam 'n teugje van haar lauw-geworden koffie. 't Zou anders 'n hoop secuurer zijn,' weifelde ze, 'als we je neef meenamen. Floor weet de weg hier best... Moe zei ook: alleen dan...'

Met een energieke hoofdbeweging brak Do het

af. ‘Och kind, Floor die alles beter weten wil...’ Ze trok een minachtend lipje. ‘’n Moderne vrouw handelt zelf, heeft overal geen man bij nodig. Ik heb trouwens ook te veel zelfrespect voor zoo iets... Och en dan wij: twee babytjes van drie en twintig...’ Ze lachte hoogmoedig, tikte meteen brutaal bevelend met haar koffielepeltje tegen de rand van haar leege bord, bestelde aan het dienstertje nóg een halve uitsmijter-ham en nóg een kop koffie. ‘Jij niets meer, Net? ’n Portie flensjes met room? ’n Schotsche reep?’ Netty schudde verschrikt het hoofd. ‘Nee, nee heusch niet, ik - ik heb nooit geen trek na ’n treinrit.’

Do praatte er al weer bondig doorheen. ‘Je zult ’t zien, lieve meid, hoe glorieus we slagen, buiten Floortje om. En áls we ons dan eenmaal goed en wel geïnstalleerd hebben, overrompelen we hem, sturen we hem ’n invitatie.’ Zij trok een onderkin, begon hongerig aan haar tweede halve uitsmijter-ham...

* * *

Do en Netty hadden samen gestudeerd, deden tegelijk examen voor de hulpacte en waren beiden geslaagd. Kort daarop kregen ze een plaats aan een nieuwe school in een lief gelegen visschersdorp en vier lange jaren waren ze daar gebleven. Toen, na hevige scènes met de bazige

‘Baas’, wou Do ‘er uit,’ ook wel om het saai van allemaal getrouwde mannelijke collega's... Er kwamen - in die tijd van haar besluit - juist twee vacatures aan een lagere school te Rotterdam. Do bepraatte Netty, en samen solliciteerden ze, op één dag gaven ze proefles, en beiden werden ze benoemd. Do had direct een annonce voor een zit-slaapkamer in ‘Het Nieuwsblad’ geplaatst voor hun tweeën. En in de loop van de week bracht de post telkens een stapeltje brieven van solliciteerende hospita's. Do keurde de epistels, schifte ze, maakte daarna van de in aanmerking komenden een keurig lijstje in haar notitieboekje en - trok er met Netty op uit.

* * *

Resoluut beklom Do vóór Netty, de steile stoffige trap met het slordige loopertje. Er hing een vieze waschwalm op het bovenhuis, en een vettige etensreuk. Een juffrouw met een brutaal gezicht en slordig neerpiekend haar, deed in der haast een schort over haar besmeurde huisjapon, wenkte hen - na een bijna familiäre begroeting, met een nóg wasemende zeepsophand - en opende een kamerdeur. ‘Asse de dames maar binne wille kaume...’ Met een kluchtig-rappe greep nam ze een paar luiers van een droogrekje,

zette een stoof op een gat in het vloerkleed. 'n Beildige kamer,' zei ze.

Do trok rimpels in haar neus, verheimelijkte toch zoo goed mogelijk haar teleurstelling. 'Jee, dit is nou al de áchtste...,' overwoog ze terneergeslagen, en zuchtte.

Zakelijk vroeg ze naar de pensionsprijs, bekeek kritisch de onzindelijke spreij op het ledikant, de smoezelige gordijnen voor het raam, liep vrijpostig door de kamer... Het vloerkleed was tot op de draad versleten, de rieten zittingen van de stoelen hadden diepe putjes, het tafelkleed was vetig van sausplekken.

Do kreeg opeens een erg besliste uitdrukking in haar gezicht en haalde een dikke kras door een adres in haar notitieboekje. 'Ja, 'n allerliefste kamer,' glimlachte ze ironisch.

De juffrouw ging er dadelijk op in. 'En ik durref segge: 'n sefiel praisie foor 'n kosthuis, want al de gemakke die je hêt, nietwaar?, gas, water, hiér-op-de-auverlaup, 't fetaintje-en-sau... en dan twéi diepe kasse...'

Netty keek verlegen, knikte, luisterde.

Do had enkel een lachje.

'Enne...,' haalde de juffrouw uit, 'u bin héilemaal vrain, u ken ontfange wie u wil en wanneer...'

'Zóó!' Do liep alweer naar de trap. 'Nu, dan

hoort u nog wel van ons... Dag juffrouw!’

- ‘Nou?’, vroeg Netty bedenkelijk op straat. ‘Niks natuurlijk,’ zei Do kregel, ‘enfin, we hebben er nog meer...’

* * *

Do belde. ‘n Nette straat,’ zei ze tegen Netty, meteen werd de deur opengetrokken, boven, op de keurig-belooperde trap stond een dame-in-het-zwart.

Do, even bevreemd en onzeker, praatte aarzelend.

Dadelijk knikte de dame. ‘Mevrouw Witte, ja dat is in orde, komt U boven.’ Zij had een beschaafde stem, beschaafde manieren ook.

Do was plotseling heel wat minder gedecideerd. ‘Dit is hèt milieu,’ bepaalde ze in zich zelf, met een snelle blik nam ze de dame nog 's op.

Mevrouw Witte droeg een allerliefst-zwart toiletje met gitten, en ze had een gezellig gezichtje met roode wangen en schitterende oogen, het lorgnet stond haar erg gedistingeerd.

‘Dit zijn de kamers,’ lichtte zij in, ‘die ik disponibel heb,’ ze ontsloot een deur, liet hen voorgaan.

Netty's oogen gingen glanzen, en haar mond sprong open in blijde verrassing. ‘Net als bij Moeder,’ dacht ze.

Do complimenteerde al. ‘Héél aardig,’ zij keek

's rond. Zware antieke meubels stonden er in het vertrek: stoelen met hoge ruggen en zwart-trijpen zittingen, twee eerwaardige leunstoelen, een bedaagde dressoir, een commode, en op een penanttafeltje brachten paarse potbloemetjes een voorzichtige vrolijkheid in al het stemmige. 'Dit is de alcoof,' deelde Mevrouw Witte mee, 'kijk's, dat is aardiger vindt u niet?' Ze opende weer een deur. 't Geeft toch altijd iets van gêne: 'n ledikant in de kamer waar men ontvangt.'

Netty knikte bedeesd. 'Oh - en twee ledikanten, wat leuk en die schermen er voor, zóo ben je heelemaal vrij...'

'Tja,' zei Do, 't is aardiger...' Ze kreeg een diepe peinsplooi in haar voorhoofd en haar gezicht betrok, ze dacht opeens aan de hoge pensionsprijs, die Mevrouw in haar brief genoemd had, praatte er weifelend over, blozerig.

Mevrouw Witte trok licht haar schouders op, glimlachte. 'Ja-a,' rekte ze, het klonk onverzettelijk.

Bedrukt en beschroomd overlegde Do met Netty. 'We zullen ons dan op allerlei dingen vreeselijk moeten bekrimpen,' begreep ze, 'niet 's kunnen uitgaan...'

'Maar je omgeving,' mompelde Netty, 't milieu... nee, zeg, lâ-we 't doen, heusch.'

Mevrouw Witte beïnvloede hun beraadslagingen niet.

Toen, opeens, met een resolute schouder ruk wendde Do zich tot haar. 'De prijs is wel héel hoog, Mevrouw, maar we zijn dan toch besloten dit te nemen.'

Mevrouw knikte, 't Doet mij genoegen.' Ze schoof de pluchen gordijnen wat opzij voor het raam, liet hen van het uitzicht genieten, sloot een paar kasten open. 'Ik ben geen hospita van beroep,' vertelde ze, 'ofschoon ik 't financieel wèl nodig heb als weduwe..... Maar ik doe 't toch ook vóór alles om wat vroolijkheid, wat jeugd in mijn huis te hebben, het maakt zoo intens zwaarmoedig als je heel de dag alleen bent.' Haar handen beefden, en haar voeten gingen onzeker. 'Dáárom heb ik ook 't liefste jongedames... U bent trouwens mijn eenigste commensalen nù.'

'Oh juist,' knikte Do, beschroomd keek ze het raam uit.

'Prachtig klaargekomen, hè?', praatte ze, op straat, enthousiast tegen Netty, 'en heelemaal buiten Floortje om.'

'Ja,' zei Netty stil, 'n bof.' Eigenlijk speet het haar wel dat Do absoluut geen bezoek brengen wou aan haar neef: zij mocht hem wel.

* * *

Knus, na 't overvloedige, feestelijke 'inwijdings-soupeetje,' zaten Do en Netty, voor het opgeschoven raam, te wachten op Floor.

Het fijne Japansche trekpotje neuriede gezellig, en het wippende spirituslichtje er onder wierp grillige flikkeringen op het volle bonbonmandje, de bonte theekopjes en de kom met rozen. Laag ingedraaid brandde op de commode de schemerlamp.

Er was geen gerucht in het huis. Door de avondlijke straat zoefde af en toe een geel-verlichte tram.

'Hij komt niet gauw,' zei Netty, droomerig keek ze op naar een groote blinkende ster in de heldere lucht. Haar hart klopte vlugger...

'Och, nou ja, z'n kantoortijd is ongeregeld,' wist Do. Zij geeuwde, was toch wel een beetje erg moe na de omslachtige reis, de beredding van het koffers uitpakken, het installeren van hun eigen sierprulletjes in de nieuwe pensionkamer, ook piekerde ze lichtelijk-nerveus, over de eerste les-uren, mórgen op de nieuwe school. Ineens door haar gemijmer heen, schoof fijn rinkelend het gang-belletje. Het dienstmeisje tikte, diende aan... Brusk-haastig stapte Floor Trimpe de kamer in. Hij hijgde eenigszins, en zijn gezicht en zijn stem hadden wat stugs bij de begroeting. Met een ruw gebaar wierp hij zijn

hoed op een werktafeltje, zakte plomp neer in een leunstoel naast Netty. ‘k Hoorde er gister mirakel van op,’ zei hij norsch, ‘dat jullie je hier installeerden, Do haar briefje kwam gisteravond pas. Ik ben nu dadelijk van mijn werk hierheen gekomen.’ Hij keek om zich heen, praatte gedempter. ‘t Is natuurlijk wel erg fiks van... h'm... van Do, dat ze 't zoo op haar eigen houtje klaar gespeeld heeft... maar anders, de straat hier staat niet zoo erg best bekend, gebeurt nog al 's iets...’

Netty kwam verschrikt overeind in haar stoel. ‘Née...?’

Do lachte verwaand. ‘Och kom, malle meid, hij wil ons wat wijsmaken.’ Ze flapte het gas aan. ‘Bezie eerst dit degelijke interieur 's,’ praalde ze, ‘is 't niet alleszins 'n deftige, ordentelijke keurige pensionskamer?, en dan heb je nog niet eens 't neusje van de zalm gezien: Mevróuw...’ Onderzoekend keek Floor 's rond in de kamer, er bleef een plooi tusschen zijn oogen. ‘t Was toch beter geweest...’, begon hij, en brak het meteen weer af.

Vlak bij, achter een wand van de kamer, klonk opeens een dof gereutel. Een gebroken stem trachtte iets te zeggen, een gesmoorde lach huiverde er door heen...

Alle drie luisterden ze verschrikt.

‘Gô, wat is dát nou?’ hijgde Netty.

Do's glimlach zakte weg.

Floor lei een vinger tegen zijn lippen. ‘St...’ hij onderzocht de kamerwanden, en vond in de breede schaduw van de dressoir een afgesloten deur, door het sleutelgat kroop lamplicht. Hij boog zich er naar toe, gluurde er door heen, zijn gezicht verstrakte.

Weer klonk er een doffe lach op, dan een steunend gemompel.

Snel keek Floor om. ‘Heb jullie wel 'n sleutel op de deur?’ fluisterde hij.

Do knikte.

‘Kijk dan 's of die wel past op 't slot,’ fluisterde Floor weer.

Onhandig van onthutsheid probeerde Do het slot, het was in orde. Geluidloos, op haar teenen, liep ze terug. ‘Wat is er dan toch?’

Floor kwam behoedzaam overeind. ‘Kijk zelf maar 's.’

Met klein-getrokken oogen loerde Do door het sleutelgat, ze verbleekte. ‘Jee,’ schrok ze, en gluurde weer.

Mevrouw Witte zat in een leunstoel bij de tafel, en praatte gichelend..... Maar niemand antwoordde: blijkbaar was ze alleen. Beverig beurde ze een glas met wijn in de hoogte, dronk het morsend uit, en schonk zich dadelijk weer in, er

dropen roode straaltjes bij haar kin benêer. Even later, deed ze, al-steunend, een slappe poging om op te staan, maar het gelukte haar niet, machteloos zakte ze terug in haar leunstoel, haar mond sloeg open, weer klonk het reutelen...

‘Ze is smoordronken,’ vertelde Floor tegen Netty, ‘smóór...’

Netty klemde zich aan hem vast. ‘O - maar, dan wil ik hier niet blijven,’ fluisterde ze, ‘wie weet wat er nog meer gebeurt van nacht: ze kan wel brand maken...’

Beschermend sloeg hij zijn arm om haar heen. ‘Ik zal zoo gauw mogelijk wat beters voor jullie zoeken,’ troostte hij, meteen verstolen triumfantelijk keek hij naar Do.

Ze kwam langzaam overeind, verlegen...

Onthutst en zorgelijk stonden ze dan weer alle drie, onder het suizende gasvlammetje van de lamp, te luisteren naar het griezelig lachen, en het hikkend gesteun.

In de avondlijke straat, vlak voor het huis, bulderde vrees-aanjagend een ruwe mannenlach los.....

De erftante.**Een Enkhuizer vertelling.**

Mummelend en dor zat ouë Katrijn dagelijks tusschen haar manden met groente en fruit, en al-breiend, keek ze nu en dan over de schildpadden-randjes van haar groote bril, naar de frissche foksia's in haar vensterbank. Haar voeten in de spitse muilen stonden rustig en pal op de witgeschuurde stoof, en in haar keel zwol nu en dan met een dof en eentonig geneurie een psalmdeun.

De zoldering, donker-rood geverfd en geschraagd door balken stevig als galgenpalen, stond knoestig over Katrijn's gebogen hoofd. In de gekerfde wanden waren hooge vensters en achter de groen-geworden ruitjes hingen bonte speelprenten, speten met gerookte visch en trissen roode zakdoeken-voor-manslui.

Aan de gewitte wanden praalden bont, warrig en verweerd: groene testen en roode vergieten, bekers, pullen en poppen. Turf stond er gestapeld naast een wit geschuurd trapje en boven het hoofd van Katrijn hingen: houten piassen, heiboenders en worsten.

Katrijn keek nu en dan peinzend haar winkeltje

rond, de brei-pennen klikten, haar schrompele handen bewogen bedaard over de ruig-wollen kous en uit het donkere zijkamertje, waar tuinspiegels blonken, klonk aldoor - effen en dof - het versleten getik van een ouë klok.

Als de deurbel, grof en galmend, luidde, keek Katrijn glimlachend op van haar werk, klom zedig van haar hooge zetel en bediende uiterst langzaam, maar zéér vriendelijk, haar klantjes. Katrijn's tred was moeizaam en haar handen beefden. Als ze gedoken en geluidloos, in haar vaal-zwarte kleed, onder haar vaal-zwarte muts, door de schemer van haar sombere huis ging, leek ze - een dolende geest...

* * *

Maar Zondags als ze ter Kerke ging, was ouë Katrijn - inééns de rijkste vrouw uit de straat. Dan had ze een luifel-hoedje op van zwaar-satijn en een slippe-doek om van zij. Ze droeg juweelen bellen in haar geel-witte ooren, twee snoeren granaat-roode kralen rond haar pezige hals, vier breede ringen met flonkerende steenen aan haar knokkelige vingers, en onder haar arm, op de heup, een zwaar psalmboek in zwartfluweelen band, met dikke gouden krammen. En als ze dan weer langzaam, gebogen, devoot en stram-van-het-zitten, de Kerk uitkwam, ging

ze temidden van haar verwanten. Daar waren de zoons van haar lang-overleden broers: Freek de slager en Flip de bakker, Bregt Lang en Guurt Ras, twee ouë nichten, die op een hofje woonden, Dook de Voorlezer, een statig man, haar zuster's zoon, en Mietje, zijn welgedane vrouw... Dàn de vischventer Jan Groenindewei en zijn dochter Marie, een achterneef en een ná-àchter-nicht...

Katrijn glimlachte bij hun paaiende woorden, haar slippe-doeck glom van de zon, haar sieraden glinsterden, en in haar half-geloken oogen was - de flonkering van haar jeugd.

In het zijkamertje, waar de blinkende tuinballen achter 't kleine groene venster hingen, dronk ze koffie met de familie. Ze knikte: ja-a..., en ze glimlachte: ja-a... op àl wat er beweerd werd, maar als het gesprek dan onverhoeds op - wereldsche voordeelen kwam, herinnerde Katrijn zich dat het Zondag was: de dag van God. Ze hief dan plechtstatig 'n vinger op, en zei met donkere stem: 'Laat ons daar héden van zwijgen, mijn kinderen! En bedènk: geen óógenblik adem kan je met geld - van d'eeuwigheid koopen.' Nog als ze zoo sprak, tastten haar dorre vingers over de zware reticule die aan een gouden ketting, twee palm beneden haar rechter heup hing. 'Geen - seconde - adem...', herhaalde ze ge-

rekt en ze voelde langs de beugel of de knip wel goed gesloten was en in de donzen beurs klonk zwaar - het verschuivende geld...

De neven en de nichten, de achterneef en de ná-achternicht knikten stram, ze persten de lippen en hieven de oogen en keken zéér vroom.

Dook - die immers ook Voorlezer was - en Mietje zijn vrouw, trokken toch de strakste gezichten.

* * *

Maar als Dook en Mietje, het laatst van allen, scheidden van Katrijn, bespraken ze op de weg naar huis, met zachte stemmen, hoeveel geld Meuje Katrijn toch wel hebben zou en hoe ze het wel belègde..., hoé haar uiterste wil wezen zou en wie het meest van haar zou erven.

Dook trok de brauwen hoog-op en hij zei: 'Haar zaakje is wel buitengewoon door de goede God gezegend...'

Mietje knikte en ze glimlachte met een gerimpeld mondje, haar oogen glinsterden. Ze dacht aan Meuje's blinkende oorhangers, aan de roode snoeren en de kostelijke ringen... 'Die haar in huis krijgt,' zei ze listig, 'die heeft de mééste kans op 't gróóste deel'.

Dook was een sluw man en hij begreep... 'Ze is te ver op jaren om alleen te wezen,' mijmerde

hij. 'En... en-ne... ze is al zoo oud, lang zal ze niet meer leven, düsse...'

* * *

De volgende dag toen ouë Katrijn weer in haar vaal-zwarte jurk, onder haar vaal-zwarte muts, tusschen haar manden met groente en vruchten zat - kwam Dook. Hij bracht een doos met room-soezen mee en een groote ruiker duizendschoon.

'Meuje...', groette hij met onvaste stem en hij overhandigde haar de gave met streelende oogen. Katrijn glimlachte. 'Dâ's aardig,' prees ze, en - haar stem klonk meewarig. 'Och... och dâ's aardig, maar - water na' de zee, jongen, water na' de zee...'

't Is een geringegheid,' weerde Dook.

Meteten luidde, grof-galmend de deurbel. 'n Klant schoof binnen, en Katrijn stende stram uit haar leunstoel, en bediende met haar vriendelijkste mond... Al-glimlachend en - al-kùchend slifte ze de wit-geschuurde tredjes van het trapje op, woog, moeizaam-bukkend, peulen in haar doffe weegschaal en knielde steunend bij de turf. Haar knieën schokten, haar voeten zwikten en haar kromme schouërs beefden. Als Dook haar dan eindelijk te hulp kwam, verwierp ze dat

maar traag. ‘Oche - n'oche... kàn - nog - wèl...’

Maar Dook met een herinnering aan de preek-van-gister, dacht: ‘Héden is het de wel-aangename tijd...’ En listig als hij was, begon hij, toen de talmende klant eindelijk vertrokken was, allereerst met vorschende oogen te praten over de man-van-een-Bank, die er van-door was met de zuinig-gespaarde penningen van de kleine-luiden die hem vertrouwden. Dook werd rood tot in zijn hals bij Meuje's spottende blik, en zijn oogen knipperden. ‘t Ar-me zweet-en-bloedgeld...’, teemde hij.

Katrijn trok haar schouders op.

‘Moeten ze dåt maar nèt als ik op vaste goederen geven,’ zei ze beslist, en begon dan aandachtig haar room-soezen te eten.

Boven haar vale hoofd hing in een kluchtige draai een houten pias en het leek of hij langs de rookworsten en heiboenders heen, schaterde om Meuje...

Dook schoof dichter op haar toe, en hij zei met overreding in zijn vleierende stem en zéér plechtig: ‘Meuje, óók een stevige ouderdom heeft steun noodig, en-ne 't werk in de winkel valt je zwaar, Meu-je. Je moest nóu je gerief nemen Meu-je, en bij ons komen inwonen, bij ons bevoorbeeld.’ Dook zweeg daar en hij wachtte met gespalkte

oogen - het antwoord.

Maar Meuje glimlachte: 'Oche-n'oche... ik - kan - nog - wè-èl...'

* * *

Toen de overige verwanten, door een toeval, van Dook's voorstel hoorden, kwamen ze beurtelings - óók met room-soezen, bloemen en eenzelfde voorslag. Freek de slager zei: 'Je kan beter bij ons dan bij Dook inwonen, Meuje, we hebben een kamer op de zuierzon en een héérlijke tuin - Dook's huis is te vochtig.'

Flip de bakker zei: 'Je kan wezenlijk toch beter bij òns komen, Meuje, dan bij Dook of bij Freek. We hebben een droog warm huis en de oven is goed voor je reumatiek.'

De nichten Bregt Lang en Guurt Ras zeien: 'Béter was je bij ons dan bij Dook of bij Freek of bij Flip, wij hebben geen kinders, bij ons is het rustig...'

En Jan Groenindewei zei: 'Me dochter Marie, die-eh... die ver-g-góódt je gewoon, Meuje. Het zal bij ons wezen: mondje wat lust-je en hartje wat wil-je. Je kan beter bij ons wezen dan bij Dook of bij Freek of bij Flip of bij Brecht of bij Guurt...'

En Meuje glimlachte: 'Oche-n'oche... ik - kàn - nòg - wè-èl...'

* * *

Maar een jaar daarna zat Katrijn toch in het warmste kamertje, bij Dook, tusschen haar eigen meubeltjes. Ze had er een donzig bed, keurige spijs en een teedere verzorging.

Eéns - op zijn naamdag - wenkte ze Dook en ze lei met een kluchtige glimlach, vijftien banknoten, èlk van honderd gulden, voor hem, op de tafel, neer. 'Koop een kleinigheid voor je, me jongen,' zei ze loom. 'Het is het geld van me ouë huis.'

En Dook werd rood tot in zijn hals onder Katrijn's raadselachtige blik en hij stotterde: 'De g-goede God z-zal het je...'

Maar Meuje wéérde... 'Och, het is een geringegheidje, me jongen, 'n ge-ringeg-heidje.'

En Dook, als hij de biljetten haastig in zijn jas stak, dacht aan de rijke erfenis, en in de keuken walste hij met zijn welgedane Mietje.

* * *

De verwanten dàn, om Meuje's voorkeur, heimelijk wrokkig op Dook, kwamen gedurig met paaiende presenten, bij haar. En Meuje Katrijn zei telkens op een meewarige toon: 'Dâ's aardig..., och-och dâ-'s áárdig, maar - water na' de zee... me kinderen, water - na' - de - zee.' En ze knikte: ja-a... en ze glimlachte: ja-a... op alles wat ze zeien. Soms sprak ze ook, met gedempte stem, van haar panden en perceelen, haar

geld en haar uiterste wil. Maar onbescheiden vragen, hoe kinderlijk ze ook klonken, negeerde ze met een frons, met klein genepen oogen en een spits mondje.....

En de verwanten keken naar Dook en Dook keek naar de verwanten en ze dachten over en weer, wie van hen, toch wel haar zaken beredderen zou bij de notaris.

* * *

In de langzame jaren die voorbij gingen, glimlachte Katrijn al-slaperiger. Eens zei ze tegen Freek de slager: 'Me jongen, je woont daar niet goed aan de zonne-kant van die heete straat. Lèt op: als Meuje eenmaal onder de groene zoodjes leit...'

Freek bloosde tot in zijn ooren en hij zei: 'Och - Meu-je...'

Meteen bedacht hij schamig dat hij haar al tweemaal met leege handen bezocht had en in de avond bracht hij haar een sappig lendestuk en een groote glazen pot met pekeworst.

Tegen haar achterneef, Jan Groenindewei, zei Meuje eens op een gedempte toon: 'Je zal nog 's aan de waterkant wonen, me jongen, aan - de - waterkant...'

En de achterneef bloosde tot in de top van zijn neus en hij prees haar zéér. 'Meuje... je benne toch zoo'n goeie ziel...'

Meuje at met smaak van de gerookte zalm die hij haar bracht en ze zei: 'Och het is 'n geringegheidje, me jongen, een ge-ringeg-heidje.'

- En Meuje at en dronk en sliep... en Meuje rook met toegeknepen oogen aan de bloemen die men haar bracht, en Meuje's glimlach werd al slaperiger...

Jaren duurde het zoo.

Maar op een morgen, toen Dook's vrouw haar wekken kwam, lag Katrijn, stijf en koud, tusschen de warme dekens, en op het doode gezicht was nòg - die slaperige glimlach.

Dook was dan, gelijk Mietje, naar behooren bedroefd. 'M'n g-goeie l-lieve Meuje zingt nou bij de g-goede God...', steunend praatte hij het. Maar - na de begrafenis wachtte hij het gespannenst van allen, op de notaris.

* * *

En als er zes weken voorbij gegaan waren, stapte Dook op een morgen, deerlijk verontrust, in zijn Zondagsche pak, met een gladgeschoren kin en bedroefde oogen, bij de notaris binnen. Daar vroeg hij met stukkende stem, mede uit naam der verwanten, naar de uiterste wil van wijlen hun Tante, Mejuffrouw Katrijn...

Maar achter de schrijftafel glimlachte verbaasd de notaris en hij zei: hèm was van voornoemde Mejuffrouw Katrijn - niéts bekend.

Dook ging toen op wankle beenen terug naar zijn huis en rekende met duizelend hoofd en kermde met gespalkte mond en puilende oogen - want het nadeel was gróót.

En de verwanten, die Dook niet geloofden, en hem verdachten, gingen 'in proces.' Toen het proces geëindigd was, waren ze àrmer...

En als ze later in hunne heugenis, Meuje Katrijn weer zagen: lijvig en met een lodderige glimlach, knèrsten zij op hun tanden...